

II 28.353

17 317 497

I. C. FILITTI

DIN ARHIVELE VATICANULUI

I. S 317492

DOCUMENTE PRIVITOARE

LA

EPISCOPATELE CATOLICE

DIN

PRINCIPATE

no 235/67

BUCUREȘTI

NOUA TIPOGRAFIE PROFESIONALĂ, DIMITRIE C. JONESCU

9. — STRADA CÂMPINEANU. — 9

1913

100

43 503

1220/05

I. C. FILIPI

DIARHIILE VATICANULUI

I.

DOCUMENTE PRIVITORE

Extras din «Revista Catolică», anii 1913 și 1914

EPISCOPATELE CATOLICE

PRINCIPATE

B.C.U. Bucuresti

C20059935

P R E F A Ț Ă

Făcând cercetări istorice în arhivele Vaticanului pe timpul șederei mele la Roma ca secretar al Legațiunii române, — cercetări al căror rezultat sper să-l pot da la lumină mai târziu, — m'am gândit că ar putea fi de oarecare interes să se publice și documentele utilizate de *Eubel* în a sa *Hierarchia catholica medii aevi*, privitoare la episcopatele catolice în principate.

Publicarea lor în extenso, deși nu aduc multe lumini noi, pune însă la dispoziția cercetătorilor documentele chiar pe care *Eubel* s'a întemeiat și fixează sau îndreptează unele date. De aceea și Monseniorul *Netzhammer*, arhiepiscop catolic de București, a avut bunavoință de a încuviința tipărirea lor în *Revista Catholică*.

Părintele *Auner*, atât de adânc cunoscător în materie, căruia aduc aci călduroasele mele mulțu-

miri, a revăzut materialul și l-a adnotat. D-sa a găsit nimerită și publicarea unor documente deja tipărite în alte colecțiuni puțin accesibile sau în cari ar scăpa ușor din vederea cercetătorului.

I. C. Filitti

Iunie, 1913.

PREFAȚĂ

În acest carticelă sunt înscrise în ordine alfabetică
pe lângă numele și în limba originală și în
limba română — o colecție de cărți vechi care
nu pot fi găsite în niciun alt loc — și care
au fost găsite în biblioteca lui D. Filitti în
domeniul său de activitate de lucru în a cărei
cercetare au fost utilizate în episcopia sa
toate în ordine.

Carticelă care în afară de a fi un
document nou, este și la dispoziția cercetătorilor
de orice fel și care în cel mai înalt grad
trebuie să fie păstrată în lume. De aceea și
Memorialul de înmormântare al lui D. Filitti
întru a avea în vedere de a fi înmormântat în
prima sa ediție în limba română și în
limba originală și în limba originală și în
limba română.

I.

1353 Februarie 12. Papa Inocenție VI numește pe dominicanul Bernard episcop de Milcov¹⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Vatican. 244. (Innoc. VI.) Fol. 122. Milchoviens.

Venerabili fratri Bernardo episcopo Milchoviensi salutem etc.

Ecclesiarum omnium regimini disponente Domino licet immeriti presidentes continua pulsamur et excitamur instantia circa earum statum prosperum dirigendum, et in eo mens nostra spiritualiter vigilare tenetur ut ecclesiis que viduitatis incommoda deplorare noscuntur, tales pastores preficere studeamus ex quorum gubernatione provida ecclesie ipse, operante illo qui pastorum dinoscitur dux et pastor votive prosperitatis gratulentur successibus et incrementis multimodis efferantur. Dudum siquidem ecclesia Milchoviensis per obitum bone memorie ultimi episcopi Milchoviensis qui in partibus illis diem elausit extremum destituta pastore, nos vacatione huiusmodi fidedignis relatibus intellecta, dispendiis que solent ecclesiis ex vacatione diuturna imminere obviare volentes, et ad ipsius ecclesie provisionem celerem et felicem paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et etiam fructuosam habuimus cum nostris fratribus diligentem, demum ad te ordinis fratrum predicatorum professorem in sacerdotio constitutum cui de religionis zelo litterarum sciencia, morum honestate, vite mundicia aliisque donis virtutum apud nos

1) Document utilizat de C. Eubel, Hierarchia catholica medii aevi, 2 volume, Monasterii 1898 și 1901, vol. I. pag. 355.

fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostre mentis quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua nobis et eisdem fratribus nostris, ob predictorum exigentiam meritorum accepta, ipsi ecclesie de fratrum predictorum nostrorum consilio auctoritate apostolica providimus, teque illi preficimus in episcopum et pastorem curam et administrationem ipsius Milchoviensis ecclesie tibi in spiritualibus plenarie committendo, ac deinde per venerabilem fratrem nostrum Guillelmum episcopum Tusculanum tibi facimus apud sedem apostolicam munus consecrationis impendi, in illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod eadem ecclesia per tue circumspectionis industriam et providentiam circumspectam sub tuo felici regimine, dextera Domini tibi assistente propitia salubriter et prospere dirigetur et grata suscipiet in eisdem spiritualibus et temporalibus incrementa. Quocirca fraternitati tue per apostolica scripta mandamus quatenus ad dictam Milchoviensem ecclesiam cum gratia nostre benedictionis accedens, curam et administrationem predictas sic exercere studeas sollicite fideliter et prudenter quod ipsa Milchoviensis ecclesia per tue circumspectionis ministerium votivis jugiter proficiat commodis et succesibus prosperis augeatur, tuque proinde eterne retributionis premium et bonivolencie nostre gratiam uberius consequi merearis. Datum Avinione II. Idus Februarii. Anno Primo.

In eodem modo...¹⁾

In eodem²⁾ dilectis filiis clero civitatis et diocesis Milchoviensis.... (omissis formulis) In eodem modo Archiepiscopo Colocensi.... In eodem modo... Ludovico regi Ungarie illustri... Datum ut supra.

1) Lipsesc formulele obișnuite, cari sau nu au fost scrise, sau sunt șterse de umezeală. Dar de desupt, după un spațiu ce l-ar fi ocupat o altă bulă, se citesc cele ce urmează.

2) Lipsește : modo.

II.

1353 Aprilie 16. Episcopul Bernard al Milcovului se scutește de anate.

Arhivele Vaticane, Obligationes 22. Fol. I. 40 (CLXXVIII).

(La marg): Liberatio ecclesie Milchoviensis.
Dicta die (16 aprilis anni 1353) Dominus . . . (sic)
electus Milchoviensis in provincia Colocensi fuit a
prestatione servitii propter paupertatem liberatus.

III.

1364 Mai 29. Papa Urban V numește pe dominicanul Albert de Usk¹⁾ episcop de Milcov în urma vacanței ivite prin transferarea lui Bernard la episcopia de Plock în Polonia.

Arhivele Vaticane, Reg. Avinion. Urb. V. tom. VII. an. 2. p. I. fol 117. Milchovien.

Dilecto filio Alberto de Usk electo Milchoviensi salutem etc.

Inter sollicitudines varias quibus assidue premimur illa potissime pulsatur et excitat mentem nostram ut status ecclesiarum omnium cure nostre divina providentia commissarum spiritualiter et temporaliter augeatur quodque illis que suis destitute pastoribus vacationis incommoda deplorare noscuntur, tales ministros preficere studeamus per quorum regimen ecclesie ipse utiliter et salubriter valeant gubernari. Dudum siquidem felicis recordationis Innocentius papa VI. predecessor noster provisiones omnium ecclesiarum Cathedralium tunc apud sedem apostolicam vacantium et imposterum vacaturarum ordinationi et dispo-

1) C. Eubel, Hierarchia, vol. I. pag. 355, admite și citirea : Usti.

sitioni sue reservavit decernens ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum vero ecclesia Milcoviensis ex eo pastoris solacio destituta quod idem predecessor venerabilem fratrem nostrum Bernardum olim Plocensem nunc Milcoviensem¹⁾ episcopum apud sedem predictam constitutum a vinculo quo eidem Milcoviensi ecclesie cui tunc preerat tenebatur, de fratrum suorum sancte romane ecclesie cardinalium consilio et apostolice potestatis plenitudine absolvens, ipsum ad Plocensem ecclesiam tunc vacantem transtulit preficiendo eum eidem Plocensi ecclesie in episcopum et pastorem. Dictoque predecessore postmodum per eum dicte Milcoviensi ecclesie non proviso, sicut Domino placuit sublato de medio, Nos vacatione hujusmodi fidedignis relatibus intellecta, ad provisionem ipsius Milcoviensis ecclesie celerem et felicem de quo nullus preter Romanum pontificem hac vice se intromittere potuit neque potest, reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne dicta Milcoviensis ecclesia ulterioris vacationis detrimenta subiret, paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie Milcoviensi personam utilem et eciam fructuosam cum nostris fratribus habuimus diligentem, demum ad te ordinis fratrum predicatorum professorem penitenciarum nostrum in presbiteratus ordine constitutum cui de religionis zelo, litterarum scientia, vite ac morum honestate aliisque multiplicium virtutum meritis apud nos fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostre mentis. Quibus omnibus attenta meditatione pensatis, de persona tua nobis et eisdem fratribus op dictorum tuorum exigenciam meritorum accepta, prefate ecclesie Milcoviensi de dictorum fratrum nostrorum consilio, auctoritate apostolica providemus, teque illi

1) Acest: *nunc Milcoviensem* n'are înțeles, căci Bernard murise înainte de 26 Mai 1363. C. Eubel, Hierarchia vol. I. pag. 423.

preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius Milcoviensis ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo. In illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dextera Domini tibi assistente propicia, prefata Milcoviensis ecclesia sub tuo felici regimine prospere dirigetur et grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa. Iugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens, curam et administrationem predictas sic exercere studeas sollicite fideliter et prudenter quod ipsa Milcoviensis ecclesia gubernatori provideo et fructuoso administratori gaudeat se commissam, tuque proinde preter eterne retributionis premium bonivolencie nostre ac sedis predictae benedictionem et gratiam uberius consequi merearis. Datum Avinione IIII Kalendas Iunii Anno secundo.

In eodem modo (super eodem electo) Capitulo Ecclesie Milcoviensis... Clero Civitatis et diocesis Milcoviensis... Populo Civitatis et diocesis Milcov... Archiepiscopo Colocensi (tamquam suffraganeo) prefatum Albertum electum Milcoviensem commendat etc. Dat. ut supra.

IV.

1378 Ian. 28. Papa Gregorie XI. confirmă decretul lui Ilie Petit, vicarul general al misiunilor dominicani, care rezervase acestora în mod special 6 mănăstiri în Galiția și Moldova, între altele cea din Seret.

Arhivele Vaticane. Gregor. XI. Reg. Vat. No. 287. f. 278.

Ad perpetuam rei memoriam. Fidei orthodoxe propagationem et animarum salutem super cuncta desiderabilia cupientes, hiis [que] pro huiusmodi propagatione et salute provide ab aliis facta sunt, libenter adicimus apostolici muniminis firmitatem. Sane petitio pro parte dilec-

torum filiorum Helie Petiti, Ordinis fratrum Predicatorum professoris, societatis fratrum eiusdem ordinis inter gentes peregrinantium propter Christum vicarii generalis, et nonnullorum fratrum ipsius societatis. nobis nuper exhibita continebat, quod dilectus filius Helias eiusdem Ordinis professor et magister generalis, zelans dictorum fidei et ordinis dilatationem, per suas certi tenoris litteras voluit et declaravit Lamburgen. Camicen. Sunatricen. Pansuten. Premicellen. et Cerethen.¹⁾ conventus prefati ordinis, in Ruschie et Valachie partibus consistentes, ad societatem dictorum fratrum peregrinantium specialiter pertinere, prout in ipsis litteris plenius continetur. Quare pro parte vicarii et fratrum predictorum fuit nobis humiliter supplicatum, ut voluntatem ac declarationem dicti magistri ratas et gratas habere, easque auctoritate apostolica confirmare de benignitate solita dignaremur. Nos itaque, ut prefertur, fidei catholice ampliacionem et animarum salutem ab intimis affectantes, huiusmodi supplicationibus inclinati voluntatem et declarationem huiusmodi ratas et gratas habentes, eas auctoritate apostolica confirmamus etc. presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo... et nostre confirmationis infringere etc. Dat. Rome apud sanctum Petrum V. Kal. Februarii anno octavo.

V.

1390 Aug. 4. Papa Clemente V. ordonã sã se facã cercetãri, dacã franciscanul Anton de Manso e

1) A. Bzovius, Propago D. Hyacinthi, Venetiis 1606, pag. 23, zice cã aceste mãnãstiri sunt: a *Provincia Poloniae, Leopoliën. Cãmene-cen. et Smotricen. a Provincia Hungariae Cereten. Pansuten. et Pri-micellen.* Mai adaugã încã 4 mãnãstiri din Grecia. Pansuten. e greu de identificat. Cãt pentru Premicellen. care seamãnã atãt de mult cu Przemysl sau Przemyslany, anevoe va fi atãrnat de provincia ungarã a dominicanilor.

vrednic să fie episcop de Vidin; iar în caz afirmativ să fie promovat la acest scaun, rămas vacant prin moartea lui Oliveriu, și neocupat de dominicanul Ioan Regis, care retuzase numirea¹⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Aven. 261. Clemens VII. An. XII. Part. II. tom. 57 fol. 99.

Venerabili fratri Joanni episcopo Tusculano salutem et apostolicam benedictionem. Inter sollicitudines varias quibus assidue premimur, illa potissime pulsata et excitata mentem nostram ut universi orbis ecclesiis pastoris solacio destitutis ne in spiritualibus et temporalibus detrimenta²⁾ de salubris provisionis remedio consulatur. Dudum siquidem bone memorie Oliverio episcopo Budinen. regimini ecclesie Budinen. presidente nos cupientes eidem ecclesie cum vacaret per apostolice sedis providenciam utilem et idoneam presidere personam, provisionem eiusdem ecclesie ordinacioni et disposicioni nostre duximus ea vice specialiter reservandam. . . . et deinde prefata ecclesia per obitum dicti Oliverii episcopi qui extra romanam curiam decessit pastoris solacio destituta tu habens a nobis super hoc speciale (sic) per nostras literas potestatem, de persona dilecti filii Joannis regis ordinis fratrum predicatorum professoris magistri in theologia eidem ecclesie vacanti auctoritate apostolica providisti ipsumque illis preficisti in episcopum et pastorem. Qui quidem Joanne huiusmodi provisioni et perfectioni consensum prebere rei cusavit et eas prosequi non curavit neque curat. Cum autem prefata ecclesia adhuc per obitum dicti Oliverii vacare noscatur nullusque preter nos hac vice de ipsius provisione disponere potuerit neque possit reservatione et de-

1) Document utilizat de Eubel. Hierarchia, vol. I. pag. 139. El se publică aci din cauza vecinătății Vidinului cu Țara românească.

2) Lipsește: patiantur.

creto obsistentibus supradictis, nos cupientes eidem ecclesie ne longe vacationis exponatur incommodis de persona idonea celeriter providere sperantesque quod dilectus filius Antonius de Manso ordinis fratrum minorum professor baccallaureus in theologia penitenciariorum noster in urbe ad regimen et administrationem ipsius utilis et idoneus existeret ac de eiusdem Anthonii sufficiencia et idoneitate certam noticiam non habentes fraternitati tue de qua in iis et aliis plenam in domino fiduciam obinemus per apostolica scripta committimus et mandamus quatenus de sufficiencia et idoneitate ipsius Anthonii qui apud nos de religionis zelo vite mundicia spiritualium providencia et temporalium circumspeccione ac aliis virtutum meritis multipliciter commendatur auctoritate nostra diligentius te informes et si per informationem eiusmodi ipsum Anthonium ad regimen et administrationem ipsius ecclesie utilem et idoneum esse reppereris super quo tuam conscientiam oneramus de persona eiusdem Anthonii eidem ecclesie predicta auctoritate provideas ipsumque illi preficias in episcopum et pastorem curam et administrationem eiusdem ecclesie sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo ac ei facias a suis subditis obedientiam et reverentiam debitas exhiberi.... Et insuper eidem Anthonio si de persona ipsius eidem ecclesie per te provideri contingat munus consecrationis impendas vel per aliquem catholicum antistitem gratiam et communionem apostolice sedis habentem assistentibus tibi vel eidem antistiti duobus vel tribus aliis catholicis episcopis similes gratiam et communionem habentibus impendi facias et procures.

Volumus autem quod tu vel idem antistes qui eidem Anthonio prefatum munus impendes vel impendet ab eo nostro et ecclesie romane nomine fidelitatis debite solitum recipias seu recipiat juramentum juxta formam quam sub bulla nostra mittimus interclusam ac formam jura-

menti quod idem Anthonius prestabit nobis de verbo ad verbum per ipsius patentes literas suo sigillo sigillatas per proprium nuncium procures seu idem antistes procuret quantocius destinare. Per hoc autem venerabili fratri nostro episcopo Proschlavien.¹⁾ cui ecclesia ipsa metropolitico iure subesse dinoscitur nullum volumus imposterum preiudicium generari.

Datum Avinione secundo nonas Augusti pontificatus nostri anno duodecimo.

Expedita secundo kalendas Septembris anno XII. R. de Valle.

Tradita IV kal. Septembris anno XII. K. Monachi.

VI.

1394 Martie 9. Papa Bonifaciu IX. numește pe George, din ordul eremiților sf. Augustin, episcop de Argeș, scaunul fiind vacant prin moartea lui Nicolae²⁾.

Arhivele Vaticanului Reg. Lateran. S2. (Bonif. IX. a.n. 1400) fol. 247.

Bonifacius etc. Dilecto filio Georgio electo Ergen. salutem etc.³⁾.

1) Proshlaven. E Preslav de astăzi din Bulgaria, vechea Marcianopolis. După despărțirea Bisericii Scaunul papal a recunoscut sub titlu de Presthlavien. numai pe Sava la a. 1204. Eubel l. c. pag. 430. Prin urmare fraza de sus este o formulă de cancelarie. Arhiepiscopatul latin de Marcianopolis s'a înființat la a. 1643, numindu-se ca titular cunoscutul Bandini.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarhia, vol. I. pag. 105. Nicolae Antonii a fost primul episcop de Argeș numit la 9 Mai 1381. Cfr. Dr. G. Erlor, Der Liber Cancellariae Apostolicae vom J. 1380. Leipzig 1888. pag. 26.

3) In reg. se repetă: Georgio.

Divina favente elemencia cujus inscrutabili providentia ordinationem suscipiunt universa in apostolice sedis specula licet immeriti constituti ad universi orbis ecclesias aciem nostre considerationis extendimus et pro earum statu salubriter dirigendo, apostolici favoris auxilium adhibemus sed de illis propensius cogitare nos convenit quas propriis carere pastoribus intuemur ut eis juxta cor nostrum pastores preficiantur ydonei qui commissos sibi populos per suam circumspectionem providam salubriter dirigant et informant ut bona ipsarum ecclesiarum non lum gubernentos utiliter sed etiam multimodis efferant incrementis. Dudum siquidem, bone memorie Nicolao episcopo Ergen. regimini ecclesie Ergen. presidente, nos cupientes ipsi ecclesie cum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et ydoneam presidere personam, provisionem ejusdem ecclesie ordinationi, et dispositioni nostre ea vice duximus specialiter reservandam, decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quosquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Postmodum vero predicta ecclesia per obitum ipsius Nicolai episcopi qui extra Romanam curiam diem clausit extremum vacante, Nos vacatione hujusmodi fidedignis rellatibus (sic) intellecta, ad provisionem ipsius ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit neque potest reservatione et decreto obsistentibus supradicitis, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis attendentes post deliberationem quam de preficiendo ecclesie prefate personam hujusmodi cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini professorem in sacerdotio constitutum religionis zelo (sic) conspicuum, litterarum scientia peditum vite ac morum honestate decorum in spiritualibus providum et in temporalibus circumspectum et aliis multiplicium virtutum meritis prout ex fidedignorum testi-

monitiis percepiimus insignitum direximus oculos (sic) nostre mentis, quibus omnibus attenta meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta, eidem ecclesie de dictorum fratrum consilio auctoritate apostolica providemus, teque illi preficimus in Episcopum et pastorem curam et administrationem ipsius ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo. In illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dirigente Domino actus tuos prefata ecclesia per tue industrie et circumspectionis studium fructuosum regetur, utiliter et prospere dirigetur, et grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa. Volumus autem quod quam primum presentes litteras habueris expeditas ad ecclesiam ipsam accedas et personaliter resideas in eadem, quodque pontificalia extra civitatem et diocesim ergen. exercere non possis. Iugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens curam et administrationem predictas sic exercere studeas fideliter et prudenter quod ipsa ecclesia gubernatori provideo et administratori fructuoso gaudeat se commissam, tuque preter externe retributionis premium nostram et dicte sedis benedictionem et gratiam uberius consequi merearis.

Datum Rome apud Sanctum Petrum Septimo Idus Martii. Anno Quinto.

De Mandato Iac (obus) de Ieramo.

VII.

1394 Iunie 8. Papa Bonifaciu IX. numește pe dominicanul Ștefan Martini episcop de Seret, scaunul fiind vacant prin moartea lui Ioan ¹⁾).

1) Acest document e publicat în Bullarium Ordinis Praedicatorum ed. Bremond, vol. II. Roma 1730, pag. 344 și ca notă în S. Baracz, Rys dziejow zak. kaznodz. w Polsce, vol. II. Lemberg 1861, pag. 39. Dar fiindcă aceste opere sunt rare și greu accesibile, actul se publică și în colecția de față.

Arhivele Vaticane. Reg. Later. 33. Bonif. IX. an. V. Fol. 170. (Cer. ten).

Bonifacius etc. Dilecto filio Stephano Martini electo Cere-
rethensi salutem etc. Divina disponente clemencia. cujus
inserutabili providentia ordinationem suscipiunt universa
in apostolice sedis specula licet immeriti constituti, ad
universas orbis ecclesias aciem nostre considerationis ex-
tendimus, et pro earum statu salubriter dirigendo aposto-
lici favoris auxilium adhibemus, sed de illis propensius
cogitare nos convenit quas propriis carere pastoribus in-
tuemur, ut eis juxta cor nostrum pastores preficiantur
ydonei qui commissos sibi populos per suam circumspec-
tionem providam salubriter dirigant et informant, ac bona
ecclesiarum ipsarum non solum gubernent utiliter sed
etiam multimodis efferant incrementis. Dudum siquidem
bone memorie Iohanne episcopo Cereensi regimini ec-
clesie Cereensis presidente, Nos cupientes ipsi ecclesie
cum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et
ydoneam presidere personam, provisionem ejusdem ecclesie
ordinationi et dispositioni nostre duximus ea vice specia-
liter reservandam decernentes ex tunc irritum et inane
si secus super hiis per quoscunque quavis auctoritate
scieenter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum
vero dicta ecclesia, per obitum ipsius Iohannis epis-
copi qui extra Romanam Curiam diem clausit extre-
mum, vacante, nos vacatione hujusmodi fidedignis rela-
tibus intellecta, ad provisionem ipsius ecclesie celerem et
felicem, de qua nullus preter nos, hac vice, se intromit-
tere potuit neque potest reservatione et decreto obsisten-
tibus supradictis, ne ecclesia ipsa longe vacationis expo-
neretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes,
post deliberationem quam de preficiendo ecclesie prefate
personam utilem et eciam fructuosam cum fratribus
nostris habuimus diligentem, demum ad te ordinis
fratrum predicatorum professorem in sacerdotio con-
stitutum religionis zelo conspicuum, litterarum scientia

preditum vite ac honestate, decorum in spiritualibus providum et temporalibus circumspectum et aliis multiplicium virtutum meritis, prout ex fidedignorum testimoniis accepimus insignitum, direximus oculos nostre mentis. Quibus omnibus attenta meditatione pensatis, de persona tua nobis et eisdem fratribus nostris, ob dictorum tuorum exigentiam meritorum, accepta, eidem ecclesie de dictorum fratrum nostrorum consilio, auctoritate apostolica providemus, teque illi preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo. . . Volumus autem ut quam primum presentes literas habueris expeditas, ad ecclesiam ipsam accedas et resideas personaliter in eadem quodque pontificalia officia extra tuam Civitatem et diocesim Cerethensem nequeas exercere. Iugum igitur domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens, curam et administrationem predictas sic exercere studeas sollicite fideliter et prudenter quod ecclesia ipsa gubernatori provideo et fructuoso administratori gaudeat se commissam, tuque preter eterne retributionis premium nostram et dicte sedis benedictionem et gratiam exinde uberius consequi merearis.

Dat. Rome apud Sanctum Petrum Sexto Idus Iunii Anno Quinto.

VIII.

1396 Oct. 2. Andrei episcopul Argeşului se scuteşte de contribuţia unui an ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes. 48 Fol. 191 (CLXXI) verso.

Anno millesimo trecentesimo nonagesimo sexto quarta indictione anno septimo (Bonifacii IX).

Anno pontificatu loco et indictione predictis die lune secunda mensis octobris coram et presentibus quibus su-

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. I. pag. 105.

no 235/62

20059935

pra Rev. Pater dominus Andreas episcopus Argensis in Valachia fuit hac vice dumtaxat a prestatione sui communis servicii liberatus propter paupertatem.

IX.

1399 Aprilie 23. Papa Bonifaciu IX. îngădue lui Francisc, episcop ales de Argeș, să poată fi hirotonit de oricare episcop supus Sf. Scaun ¹).

Arhivele Vaticane. Reg. Lat. 69. Fol. 134 v.

Bonifatius etc. Delicto filio Francisco electo Argen. salutem etc. Cum nos pridem ecclesie Argen. pastoris regimine destitute de persona tua nobis et fratribus nostris ob tuorum exigentiam meritorum accepta de fratrum eorundem consilio auctoritate apostolica duxerimus providendum preficiendo te illi in episcopum et pastorem prout in nostris inde confectis literis plenius continetur, nos ad ea que ad tue commoditatis augmentum tandem valeant favorabiliter intendentes tuis supplicationibus inclinati tibi ut a quocumque malueris catholico antistite gratiam et communionem apostolice sedis habente ascitis et in hoc sibi assistentibus duobus vel tribus catholicis episcopis similem gratiam et communionem habentibus munus consecrationis recipere valeas ac eidem antistiti ut munus predictum auctoritate nostra impendere libere tibi possit plenam et liberam concedimus tenore presentium facultatem. Volumus autem quod idem antistes qui tibi prefatum munus impendet postquam illud tibi impenderit a te nostre et Romane ecclesie nomine fidelitatis debite solitum solitum (sic) recipiat juramentum iuxta formam quam sub bulla nostra mittimus interclusam ac formam

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. I, pag. 105 nota 2 la Argen.

uramenti quod tu prestare contigerit nobis de verbo adi
verbum per tuas patentes literas tuo sigillo signatas per
proprium nuncium quantocius destinare procures. Quodque
per hoc honorabili fratri nostro archiepiscopo Colocen.
cui prefata ecclesia metropolitico iure subesse dinoscitur
nullum imposterum preiudicium generetur. Datum Rome
apud Sanctum Petrum nono kalendas Maii anno decimo.

N. XII. de Benevento.

X.

Fără dată, probabil 1399 apr. 23. Francisc de
S. Leonardo e numit episcop de Argeș, scaunul
fiind vacant prin moartea predecesorului.

Indice 478, fol. 144 v.

Franciscus de S. Leonardo fit episcopus Argen per obitum.
AB. Bonif 9. VII. 10 p. 87¹⁾.

XI.

1399 Mai 12. Francisc, episcop de Argeș, e
scutit de contribuția primului an²⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes 52. Fol. 114.

Anno pontificatu, loco indictione et die predictis ac
presentibus predictis (anno 1399, pontificatus Bonifacii
PP. IX anno X. die vero XII. Maii in officio camerariatus
indictione VII). Rev. Pater Dominus Franciscus Episcopus
Argen. in Valachia fuit hac vice dumtaxat a prestatione
sui communis servitii liberatus propter paupertatem.

1) Citația se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. I, pag. 105.

XII.

1402 *Februarie 20*. Papa Bonifaciu IX. numește pe canonicul Georg Iohannis din Pécs (Cinci Biserici) episcop de Argeș, scaunul fiind vacant prin moartea lui Ioan¹⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Lateran. 103. Bonif. IX. Fol. 153.

Bonifacius etc. Dilecto filio Georgio Iohannis electo Argen. salutem etc.

Apostolatus officium quamquam immeritis (nobis) ex alto commissum quo ecclesiarum omnium regimini presidemus utiliter exequi coadiuvante Domino cupientes solliciti corde reddimur et solertes et cum de ipsarum regiminibus agitur committendis tales eis in pastores proficere studeamus (sic) qui commissum sibi gregem dominicum sciant non solum doctrina verbi sed exemplo boni operis informare, commissasque sibi ecclesias in statu pacifico et tranquillo velint et valeant, dante Domino salubriter regere et solícite gubernare. Dudum siquidem bone memorie Iohanne Argen. regimini Argen. ecclesie presidente nos cupientes eidem ecclesie cum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et ydoneam proficere personam, provisionem hujusmodi ecclesie ordinationi et dispositioni nostre ea vice duximus specialiter reservandam decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum vero dicta Argen. ecclesia per obitum dicti Iohannis episcopi qui extra Romanam curiam diem clausit extremum vacante nos vacatione hujusmodi fidedignis relatibus intellecta ad provi-

1) Documentul se publică și aici, cu toate că se află deja în Monumenta Vaticana Hungariae, Seria I. tom. 4, Budapesta 1899, pag. 410, colecție foarte voluminoasă și de aceea greu accesibilă.

sionem ipsius Argen. ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice disponere potuit neque potest reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo ecclesie prefate personam utilem et eciam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te Georgium tunc canonicum ecclesie Quinqueecclesiensis in sacerdotio constitutum litterarum scientia peditum vite ac morum honestate decorum in spiritualibus providum et in temporalibus circumspexit et aliis multiplicium donis virtutum prout ex fidedignorum testimoniis accepimus insignitum direximus oculos nostre mentis quibus omnibus attendita meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus nostris ob dictorum exigenciam meritorum accepta, eidem ecclesie Argen. de dictorum fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica providemus teque illi preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius ecclesie Argen. tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo in illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dirigente Domino actus tuos prefata ecclesia Argen. per tue industrie et circumspexionis studium fructuosum sub tuo felici regimine, gratia tibi assistente divina regetur utiliter et prospere dirigetur ac grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa. Iugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens curam et administrationem predictas sic exercere studeas sollicite fideliter et prudenter quod ipsa ecclesia Argen. gubernatori provide et administratori fructuoso gaudeat se commissam tuque proinde preter eterne retributionis premium, nostram et apostolice sedis benedictionem et gratiam consequi uberius merearis. Volumus autem quod postquam presentes litteras habeas expeditas ad prefatam ecclesiam Argen.

te transferas et resideas personaliter in eadem quodque pontificalia extra civitatem et diocesim Argen. minime valeas exercere.

Datum Róme apud Sanctum Petrum. Decimo Kalendas Martii. Anno Tercio decimo.

XIII.

1411 *Februarie 26.* Papa Ioan XXIII. ordonă ca George, episcopul de Argeș, să fie investit cu un canonicat și niște prebende vacante din biserica Grugh(?) în eparhia de Pécs (Cinci Biserici), de oarece episcopia de Argeș nu-i produce nici un venit, iar el îndeplinește funcțiunile episcopale în prezisa eparhie.

Arhivele Vaticane, Reg. Lateran. 145. Iohann. XXIII. Fol. 202. verso (Argens.)

Iohannes etc. Venerabili fratri episcopo Auriensi, et dilectis filiis abbati monasterii sancte Trinitatis ac proposito ecclesie de Grugh Quinqueecclesiis (sic) diocesis salutem etc.

Personam venerabilis fratris nostri Georgii episcopi Argen. nobis et apostolice sedi devotam suis exigentibus meritis paterna diligentia prosequentes, illa sibi libenter concedimus que suis commoditatibus fore conspicimus oportuna. Cum itaque, sicut accepimus canonicatus et prebenda ecclesie Quinqueecclesiensis quos quondam Benedictus Pauli ipsius ecclesie canonicus dum viveret obtinebat per ipsius Benedicti obitum, qui extra Romanam curiam diem clausit extremum vacaverint et vacant ad presens, nos prefato Georgio episcopo qui ut asserit de ecclesia sua Argen. que inter infideles constituta existit nullos fructus percipit, et in civitate ac diocesi Quinquee-

ecclesien. pontificalia per nonnulla tempora exercuit prout de presenti exercet, et cui dudum fructus redditus et proventus dictorum canonicatus et prebende tunc vacantium per capitulum diete ecclesie Quinqueecclesiensis in ipsius episcopi subsidium et ne in pontificalis dignitatis obprobrium mendicare cogereetur fuerunt ministrati prout etiam ministrantur de presenti de subventionis auxilio providere volentes, ipsumque premissorum intuitu favoribus prosequi gratiosis, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios canonicatum et prebendam predictas, quorum fructus redditus et proventus prefati quindecim marcharum argenti secundum communem estimationem valorem annum, ut idem episcopus asserit non excedunt, sive ut premittitur sive alias quovis modo aut alterius cujuscunque persona vacent etiam si tanto tempore vacaverint quod earum collatio juxta Lateranensis statuta concilii ad sedem predictam legitime devoluta vel ipsi canonicatus et prebenda dispositioni apostolice reservati existant dummodo tempore date presentium non sit in eis alicui specialiter jus quesitum cum plenitudine juris canonici ac omnibus juribus et pertinentiis suis eidem Georgio episcopo per eum quoad vixerit tenendos possidendos et etiam gubernandos auctoritate nostra commendare curetis, ita quod hujusmodi commenda durante dietus episcopus de hujusmodi fructibus redditibus et proventibus predictorum canonicatus et prebende debitis eorum supportatis oneribus disponere et ordinare valeat sicut illos pro tempore obtinentes de illis disponere et ordinare potuerunt seu etiam debuerunt, alienatione tamen bonorum immobilium et preciosorum mobilium ad dictos canonicatum et prebendam pertinentium sibi penitus interdicta. Inducentes eundem Georgium episcopum vel procuratorem suum ejus nomine in corporalem possessionem canonicatus et prebende juriumque et pertinentiarum pre-

dictorum eadem auctoritate et defendentes inductum a-
moto exinde quolibet illicito detentore ac facientes sibi
de ipsorum canonicatus et prebende fructibus redditibus
proventis juribus et obventionibus universis integre res-
pondere. Contradictores auctoritate nostra etc. Non ob-
stantibus quibuscunque (ommissis ad brevitatem etc. so-
litis formulis) Datum Bononie Quarto Kalendas Martii
Anno primo.

XIV.

1413 Martii 5. Papa Ioan XXIII. numește pe
Nicolae Venatoris, din ordinul sf. Pavel eremitul,
episcop de Siret, scaunul fiind vacant prin moar-
tea lui Ștefan¹⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Later. 162 Fol. 272. (Iohann. PP. XXIII)

Iohannes etc. Dilecto filio Nicolao Venatoris electo Ce-
retensi salutem etc.

Divina disponente elementia ejus inscrutabili provi-
dentia ordinationem suscipiunt universa in apostolice se-
dis specula licet immeriti constituti, ad universas orbis
ecclesias aciem nostre considerationis extendimus, et pro
earum statu salubriter dirigendo apostolici favoris auxi-
lium adhibemus: sed de illis propensius cogitare nos con-
venit quas propriis carere pastoribus intuemur, ut eis
juxta eor nostrum pastores preficiantur ydonei qui com-
missos sibi populos per suam circumspectionem provi-
dam, et providentiam circumspectam salubriter dirigant
et informant, ac bona ipsarum ecclesiarum non solum
gubernent utilius sed etiam multimodis efferant incre-
mentis. Dudum siquidem bone memorie Stephano epis-
copo Ceretensi regimini Ceretensis ecclesie presidente nos

1) Document utilizat de Eibcl. Hierachia, vol. I. pag. 189.

cupientes eidem ecclesie cum vacaret per Sedis predictae providenciam utilem et ydoneam presidere personam, provisionem ipsius ecclesie ordinationi et dispositioni nostre ea vice duximus specialiter reservandam decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum vero dicta ecclesia per obitum ipsius Stephani episcopi qui extra Romanam curiam diem clausit extremum vacante, nos vacatione intellecta, ad provisionem ipsius ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit sive potest, reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post deliberationem quam de preficiendo ecclesie prefate personam utilem et etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem; demum ad te, ordinis sancti Pauli primi Heremite professorem in sacra theologia magistrum et in sacerdotio constitutum religionis zelo conspicuum litterarum scientia preditum, vite ac morum honestate decorum, in spiritualibus providum et in temporalibus circumspectum et in aliis multiplicium virtutum donis, prout fidedignorum testimoniis perspiciimus insignitum, direximus oculos nostre mentis. Quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua, nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta, eidem ecclesie de dictorum fratrum consilio auctoritate apostolica provideamus, teque illi preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo. In illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dirigente Domino actus tuos prefata ecclesia per tue industrie et circumspectionis studium fructuosum regetur utiliter et prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa. Volumus autem quod

quamprimum presentes litteras habueris expeditas ad ecclesiam ipsam accedas et personaliter resideas in eadem, quodque pontificalia officia extra civitatem et diocesim Cereten. nequeas exercere. Iugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens curam et administrationem predictas sic exercere studeas fideliter et prudenter, quod ipsa ecclesia gubernatori provido et fructuoso administratori gaudeat se commissam, teque præter eterne retributionis premium, nostram et sedis predictæ benevolentiam et gratiam exinde uberius consequi merearis.

Datum Rome apud Sanctum Petrum Tertio Nonas Marcii Anno Tercio.

XV.

1413 Iulii 31. Papa Ioan XXIII. numeşte pe dominicanul Toma Grueber episcop de Seret, scaunul fiind vacant prin moartea lui Ioan din Polonia¹).

Arhivele Vaticane. Reg. Lateran. 174. Fol. 139. (Ioan. PP. 23).

Iohannes etc. Dilecto filio Thome Grueber electo Czeretensi salutem etc.

Apostolatus officium quamquam insufficientibus meritis nobis ex alto commissum, quo ecclesiarum omnium regimini presidemus utiliter exequi coadjuvante Domino cupientes solliciti reddimur et solertes ut cum de ipsarum regiminibus agitur committendis tales eis in pastores preficere studeamus qui commissum sibi gregem Dominicum sciant non solum doctrina verbi, sed etiam exemplo boni

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia. vol. I. pag. 189. El admite citirea: „Erneber (Grueber ?)“.

operis informare, commissasque sibi ecclesias in statu pacifico et tranquillo velint et valeant, duce Domino, salubriter regere et fideliter governare. Dudum siquidem provisiones omnium cathedralium ecclesiarum tunc apud sedem apostolicam vacantium et in antea vacaturarum ordinationi et dispositioni nostre reservantes, decernimus ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari.. Postmodum vero ecclesia Czeretensi (sic) per obitum quondam Iohannis de Polonia ipsius ecclesie episcopi qui nuper extra dictam curiam debitum nature persolvit apud sedem ipsam vacante, Nos ad provisionem ipsius ecclesie celerem et felicem, de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit neque potest, reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne ecclesia ipsa prolixè vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et eciam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te ordinis fratrum predicatorum professorem de ¹⁾ religionis zelo, litterarum scientia vite mundicia honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum donis apud nos fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostre mentis. Quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta eidem Czeretensi ecclesie de dictorum fratrum consilio, auctoritate apostolica providemus teque illi... ²⁾

Datum apud Sanctum Antonium extra muros Florentin.
Secundo Kalendas Augusti Anno Quarto.

1) Lipsește: cujus.

2) Pentru prescurtare s'au omis formulele obicinuite.

XVI.

1413 Augusti 7. Papa Ioan XXIII. însărcinează pe episcopul de Kamieniec (Camenița) în Podolia, să cerceteze dacă ar fi oportun ca, după cererea regelui Vladislav și a reginei Ana a Poloniei, să se înființeze o episcopie catolică în „civitas Moldaviensis“ (orașul Baia), unde există deja o biserică catolică închinată Sf. Treimi și clădită de câțiva catolici, și unde își are reședința un mitropolit de rit grecesc. Dacă episcopul prezis va găsi propunerea prielnică, atunci să numească, în locul papii, de episcop „Moldaviensis“ pe dominicanul Ioan de Ryza, recomandat de suveranii poloni, și să îngrijească de hirotonirea lui ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Lateran. Iohan. XXIII. 173. Fol. 55.

Iohannes etc. Venerabili episcopo Camenetensi Salutem etc.

Romanus Pontifex beati Petri celestis regni clavigeri successor et vicarius Iesu Christi cuncta mundi climata omnesque nationum in illis degentium qualitates paterna consideratione discutit et examinat diligenter, et ex officii debito salutem querens et appetens singulorum superna suffultus potentia illa suadentibus rationabilibus causis perpensa deliberatione salubriter ordinat et disponit que grata divine majestati fore considerat, et per que oves sibi divinitus creditas ad unicum Dominicum ovile reducat et perinde acquirat eis felicitatis eterne premium et veniam impetret animabus, que siquidem auctore Do-

1) Acest document foarte important a fost publicat mai întâi de C. Eubel în *Römische Quartalschrift*, anul 1903, Roma, pag. 189 urm.

mino certius et clarius credimus provenire cum veritas catholice fidei ad laudem et gloriam divini nominis dilatatur. Sane nuper pro parte carissimi in Christo filii nostri Wladislai regis et carissime in Christo filie nostre Anne regine Polonie illustrium nobis fuit expositum quod in minori Walachia in civitate Moldaviensi que sic a patria Moldaviensi in qua consistit et caput est ipsius patrie nuncupatur, et in qua quidem civitate pro majori parte habitant scismatici et infideles est quidam locus cum ecclesia in eo sub vocabulo Sancte Trinitatis olim per quosdam catholicos constructa. Qui quidem locus populosus et honestus et ecclesia apta evidenter existunt ad hoc quod ipsa ecclesia in cathedralem erigatur, quia ex ipsa ecclesia si fieret magnus profectus animarum christianorum qui in civitate atque patria commorantur incunctanter sequi posset, multi etiam prout speratur predictorum scismaticorum et infidelium pristinis eorum dimissis erroribus ad fidem catholicam converterentur, sicque fides ipsa dilataretur et propagaretur, nec non etiam divinus cultus cresceret pro tempore in illis partibus.

Cum autem sicut eadem petitio subjungebat, etiam in eadem civitate sit Metropolis Moldaviensis appellata et illi preese consuevit pro tempore et presit Metropolitanus natione Grecus et juxta ritus grecorum regens clerum et populum sibi subjectos, videlicet ipsos scismaticos habitantes in civitate et patria memoratis, pro parte regis et regine predictorum nobis fuit humiliter supplicatum ut eandem ecclesiam in cathedralem erigere et ibidem aliquem catholicum antistitem deputare, nec non alia in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur qui de premissis certam notitiam non habemus, quique hujusmodi cultum divini nominis, et eandem fidem nostris temporibus adaugeri intensis desiderii affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tue de qua in hiis et aliis plenam in Domino

fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus et mandamus quatenus de premissis et eorum qualitatibus universis auctoritate nostra te diligenter informes, et si per informationem hujusmodi tibi constiterit quod locus et ecclesia hujusmodi in cathedralem erigantur, et eidem ecclesie preficiatur aliquis in episcopum et pastorem, locum in civitatem, et ecclesiam prefatos in cathedralem auctoritate nostra erigas, que etiam civitas et ecclesia metropolitana perpetuis futuris temporibus nuncupetur, nec non omnia alia et singula disponas facias et ordines eadem auctoritate que in premissis et circa ea videris quomodolibet expedire. Quibus sic per te rite peractis de persona dilecti filii Iohannis de Ryza ordinis fratrum predicatorum professoris vicarii vicegerentis generalis societatis peregrinantium pro Christi nomine in partibus antedictis, cui de religionis zelo litterarum scientia vite munditia honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspeditione aliisque multiplicium virtutum donis apud nos fidedigna testimonia perhibentur, et pro quo etiam ipse rex et regina nobis super hoc humiliter supplicarunt predictae ecclesie si et postquam in cathedralem erecta fuerit ut prefertur, auctoritate predicta provideas ipsumque illi preficias in episcopum et pastorem, curam et administrationem ejusdem ecclesie sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, et nichilominus si predictum Iohannem eidem ecclesie in episcopum per te prefici contigerit ut prefertur, ipsi Iohanni per te vel alium catholicum episcopum gratiam et communionem sedis apostolice habentem ascitis et in hoc assissentibus duobus aut tribus catholicis antistitibus similem gratiam et communionem habentibus, munus consecrationis impendas aut impendi facias et procures, sibi que a suis subditis obedientiam et reverentiam debitas exhibere.

Volumus autem quod ecclesia et civitas hujusmodi si

et postquam eas erexeris et episcopus Moldaviensis existens pro tempore ac ejus clerus et populus metropolitico jure subsint pro tempore Archiepiscopo Halitien. alias Lamburgensi vocato ipseque nova ecclesia et civitas de provincia et suffraganea ecclesie Haliciensis seu Lamburgensis in omnibus et per omnia sint prout alie ecclesie cathedrales de ipsa provincia de consuetudine vel de jure subsunt archiepiscopo et ecclesie Halitiensi antedictis. Contradictore per censuram ecclesiasticam etc. Volumus autem quod tu vel idem Antistes qui prefato Iohanni hujusmodi munus impendent, ab eodem Iohanne nostro et Romane ecclesie nomine fidelitatis debite solitum recipias vel recipiat juramentum juxta formam quam sub bulla nostra tibi mittimus interclusam, ac formam juramenti quod idem Iohannes prestabit, nobis de verbo ad verbum per ipsius Iohannis patentibus litteris sub sigillo suo signatis per proprium ejus nuntium quantocius destinare procures. Datum apud Sanctum Antonium extra muros Florentie Septimo Idus Augusti Anno Quarto.

(„Franciscus de Mandato de Agello“).

XVII.

1418 Noembrie 28. Papa Martin V. numește pe Ioan de Antiquavilla, benedictin din Juxtagran în eparhia de Esztergom (Gran), episcop de Argeș, scaunul fiind vacant prin moartea lui George ¹).

*Arhivele Vaticane. Reg. Lateran. 204. Fol. 188. (Martin V.).

Martinus etc. Dilecto filio Iohanni de Antiquavilla electo Argensi salutem etc. Apostolatus officium quamquam

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. I. pag. 105. Dr. I. Karácsonyi, în monografia sa despre episcopia Argeșului (Az Argyasi püspökség, Budapest, 1905, pag. 7) identifică localitățile suszise astfel: „Ófalvi János, garamszentbenedeki szerzetes“.

insufficientibus meritis etc. Dudum siquidem bone memorie Georgio episcopo Argensi regimini Argensis ecclesie presidente, nos cupientes eidem ecclesie cum ea vacare contingeret per operacionis nostre ministerium utilem et ydoneam presidere personam provisionem ipsius ecclesie ordinationi et dispositioni nostre duximus ea vice specialiter reservandam, decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum vero prefata ecclesia per obitum dicti Georgii episcopi, qui extra Romanam curiam diem clausit extremum pastoris solacio destituta nos vacatione hujusmodi fidedignis relatibus intellecta ad provisionem ipsius ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit sive potest, reservacione et decreto obsistentibus supradictis, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et eciam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te monachum monasterii Sancti Benedicti de Iuxtagran ordinis ejusdem Sancti Strigonensis diocesis in sacerdotio constitutum cui de religionis zelo litterarum sciencia vite mundicia honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum meritis apud nos fidedigna testimonia perhibentur direximus oculos nostre mentis quibus omnibus attendita meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigenciam meritorum accepta, eidem ecclesie de dictorum fratrum consilio, auctoritate apostolica providemus teque illi preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie commitendo, firma spe fiduciaque conceptis, quod dirigente Domino actus tuos prefata ecclesia per tue circumspectionis industriam et

studium fructuosum regetur utiliter et prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus impositum tibi a Domino onus regiminis dicte ecclesie suscipiens reverenter, curam et administrationem predictas sic exercere studeas solaciter fideliter et prudenter quod dicta ecclesia per tue circumspectionis industriam et studium fructuosum gubernatori provide et fructuoso administratori gaudeat se commissam, tuque preter eterne retributionis premium nostram et dicte sedis retributionem et gratiam exinde uberius consequi merearis. Datum Mantue Quarto Kalendas Decembris Anno secundo.

Simili modo dilectis filiis Capitulo ecclesie Argensis... Clero et Populo civitatis et diocesis Argensis... et Archiepiscopo Iadrensi; ut idem Iohannes electus in commissa sibi cura facilius proficere valet tuus fervor ei fore noscatur plurimum oportunus etc... Datum ut supra.

XVIII.

1418 *Noembrie 29*. Papa Martin V. numește pe Ioan de Antiquavilla episcop de Argeș.

Arhivele Vaticane. Arhiva Consistorială. Acta Miscell. I. Fol. 88 v.

Dominus Noster tertio kalendas Decembris pontificatus sui anno secundo. (Martini V).

Eadem die providit ecclesie Argen. vacanti per mortem de persona Joannis de Antiquavilla ordinis Cisterciensis.

XIX.

1419 *Octombrie 20*. Ioan de Antiquavilla, episcop de Argeș, se obligă a plăti taxa cancelariei de 66 $\frac{2}{3}$ floreni de aur în două rate semestriale.

Arhivele vaticane. Obligationes 58. Fol. 86.

Die veneris XX mensis Octobris (1419 anno secundo Martini V) honorabilis vir magister Nicolaus De Senatibus litterarum apostolicarum scriptor canonicus ecclesie Neapolitane tamquam principalis et privata persona obtulit camere et collegio etc. pro communi servitio Rev. in Christo Patris Domini Joannis electi Argensis debita ratione provisionis de dicta ecclesia sibi facte sexaginta sex florenos auri de camera et duos tercios alterius similis floreni et in totum illud plus ad quod dicta ecclesia reperiretur esse taxata seu taxari debere et quinque minuta servitia consueta. Item recognovit pro collegio etc. eorundem autem communis et minorum medietatem solvere promisit hinc ad sex menses proxime futuros et aliam medietatem ad alios sex exinde immediate secuturos promisit. Renunciavit, juravit se submisit et obligavit in forma. Et promisit producere mandatum sufficiens ratiabilitacionis infra primum terminum solutionis predictae. Et Revmus dominus vicecamerarius tulit sententias in scriptis. Actum Florencie in thesauraria presentibus venerabilibus dominis Jacobo de Calvis, Simone de Novaria et Guillelmo de Prato apostolice camere clericis.

La marginea dreaptă: Cardinales XX. Mortus (sic).

XX.

1420 Iulie 1. Papa Martin V. însărcinează pe Ioan (de Ryza) episcop Moldaviensis (de Baia) să cerceteze conștiincios dacă e adevărat ceea ce scrisese, cum că Ringola a contractat căsătorie cu Alexandru-Vodă (cel Bun) fără a obține dispensa papală pentru rudenie de gradul al treilea, ce există între ei. Dacă este adevărat, atunci să declare căsătoria de nulă. Episcopul raportase papei,

că toate stăruințele Ringolei spre a converti pe Alexandru la religia catolică au rămas zadarnice¹⁾.

Reg. Lateran. 208. Fol. 6. (Martin. V).

Martinus etc. Venerabili fratri Johanni episcopo Moldaviensi salutem etc. Sedis apostolice circumspecta benignitas ea tibi libenter concedit que justicie tramitem non excedunt et subditorum tuorum animarum salutem respicere dinoscuntur. Sane nuper pro parte tua nobis exhibita petitio continebat quod nobilis mulier Ringola ducissa minoris Walachie tue diocesis que fidem Christi profitetur pie in corde recogitans inter cetera opera pietatis non fore minimum errantem a suo errore reducere, et ut nobilem virum Alexandrum ducem Grecorum qui ritui gentilium tunc inherebat prout inheret a suis errorum deviis ad semitam rectam justicie revocare posset cum eodem duce qui prefate ducisse tercio affinitatis gradu conjunctus erat nullo super hoc a sede apostolica dispensatione obtenta, matrimonium per verba legitime de presenti scienter contraxit, illudque carnali copula consumavit sententiam excommunicationis in tales generaliter promulgatam propterea incurrere. Et sicut eadem petitio subungebat quamvis ipsa ducissa dictum ducem post contractum matrimonium hujusmodi sepius ad fidem Christi reciperet et ritus prefatos a se abiiceret sollicitaverit diligenter, ipse tamen dux sue salutis immemor illud amplecti noluit nec spes existit quod in futurum ad agnitionem vere fidei per ipsam ducissam reduci possit. Quare pro parte tua fuit nobis humiliter supplicatum ut super hoc prefate ducisse de oportuno remedio providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur considerantes

1) Acest document foarte important a fost publicat mai întâiu de Eubel în Römische Quartalschrift, 1898, pag. 121. Despre rudenia în cheștiune cfr. G. Popovici. Anul dela Martie în Moldova, în Convorbiri Literare, XXXIX, pag. 209 nota.

quod si est ita prefata ducissa non potest cum eodem Alexandro cohabitare absque contumelia creatoris, tuis in hac parte supplicationibus inclinati fraternitati tue de qua in hiis et aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus et mandamus quatinus super premissis inquiras auctoritate nostra diligentius veritatem et si per inquisitionem hujusmodi ita esse repereris super quo tuam conscientiam oneramus, matrimonium predictum fuisse et esse nullum predicta auctoritate declares. Datum Florentie Kalendis Iulii anno Tercio.

Franciscus XXX Deagello.

XXI.

1420 Iulie 1. Papa Martin V. acordă niște indulgențe tuturor acelora, cari, după ce s'au sposedit, vizitează în anumite sărbători și zile biserica catedrală din Baia cu hramul Sf. Petru și Pavel și al Sf. Caterine, și contribuesc ceva pentru conservarea zisei biserici ¹⁾.

Reg. Lateran 208. Fol. 116. (verso) (Martin. V).

Martinus etc. Universis presentes litteras inspecturis Christi fidelibus etc. Salutem etc. Licet is etc. Cupientes igitur ut ecclesia Moldaviensis que in honore et sub vocabulo beatorum Petri et Pauli Apostolorum necnon sanete Catherine virginis dedicata existit congruis honoribus frequentetur, et ut Christi fideles qui in partibus illis noviter ad fidem catholicam sunt conversi eo libentius causa devotionis confluant ad eandem, et ad conservationis ipsius manus promptius porrigant adjutrices quo ex hoc

1) Document publicat mai întâiu de Eubel în Römische Quartalschrift, 1898, pag. 122.

ibidem dono celestis gratie uberius conspexerint se refertos de Omnipotentis Dei gratia et predictorum Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi omnibus vere penitentibus et confessis qui in Nativitatis, Circumcisionis, Epyphanie, Resurrectionis, Ascensionis et Corporis Domini Nostri Ihesu Christi ac Penthecostes, necnon Nativitatis, Annunciationis, Purificationis et Assumptionis beate Marie Virginis, et Nativitatis beati Iohannis Baptiste et dictorum apostolorum Petri et Pauli, necnon ipsius ecclesie dedicationis festivitibus ac in celebritate Omnium Sanctorum et per ipsarum Nativitatis Epyphanie Resurrectionis Ascensionis et Corporis Domini, ac Nativitatis et Assumptionis beate Marie et Nativitatis Sancti Iohannis et Apostolorum Petri et Pauli predictorum festivitatum octavas, et per sex dies dictam festivitatem Penthecostes imediate sequentes prefatam ecclesiam devote visitaverint annuatim, et ad conservationem hujusmodi manus porrexerint adjutrices ut prefertur, singulis, videlicet festivitatum et celebritatis tres annos et totidem quadragenas, Octavarum vero et sex dierum predictorum diebus quibus dictam ecclesiam devote visitaverint et ad conservationem hujusmodi manus porrexerint ut prefertur centum dies injunctis eis penitentiis misericorditer relaxamus. Presentibus post decennium minime valituris. Volumus autem quod si alias visitantibus dictam ecclesiam et ad ejus reparationem seu conservationem manus porrigentibus adjutrices aut inibi pias elemosinas erogantibus seu alias aliqua alia indulgentia in perpetuum vel ad certum tempus nondum elapsum duratura per nos concessa fuerit, presentes littere nullius existant roboris vel momenti. Datum Florentie Kalendis Iulii. Anno Tercio.

XXII.

1420 *Septembrie 4*. Papa Martin V. numește pe călugărul Ioan episcop Cerinen. (Seret?) în Angaria (?)¹).

Arhivele Vaticane. Seria XII. Tom. 121. A. Fol. 133.

Eadem die mercurii (pridie nonas predicti mensis Septembris D. Martini P. P. V anno tertio provisum est) ecclesie Cerinen (sic) in Angaria (sic) vacanti per mortem de persona fratris Joannis.

XXIII.

1420 *Septembrie 4*. Papa Martin V. numește pe călugărul Ioan episcop Cerunensis (Seret? ²) în Ungaria ²).

1) Document utilizat de Eubel, *Hierarchia*, vol. I, pag. 189, care observă: „Este îndoiios, dacă e vorba aci despre un episcop de Seret, de oarece numele episcopiei la locul citat nu este scris destul de lămurit“. Părerea lui Eubel pare cu atât mai justificată, cu cât se întâlnește la 29 ianuarie 1434 un episcop franciscan Ioan al Seretului, promovat atunci în acest scaun vacant prin moartea lui Nicolae. Eubel op. c. vol. II. pag. 140. Acest Nicolae însă probabil nu e altul, decât Nicolae Venatoris, al cărui bulă de numire dela 5 martie 1413 s'a publicat mai sus sub No. XIV. Prin urmare nu putea să fie intercalat între acești doi episcopi un al treilea cu numele de Ioan. Această observare o face și Eubel l. c. In documentul următor episcopia se chiamă Cerunensi în Ungaria. De oarece însă persoana problematicului Ioan nu se poate referi la nici unul din episcopatele, toate bine cunoscute ale Ungariei pe la anul 1420, tot trebuie să avem aface cu un episcop numit pentru Seret, care însă a fost dat uitării, din cauza neorânduiei ce există pe vremea schismei papale în cancelaria Curiei romane. Cfr. părerea lui Eubel la un caz analog, numirile simultane de doi episcopi ai Seretului în 1413 (No. XIV și XV de mai sus), in *Römische (Quartalschrift*, anul 1898, pag. 110.

2) Cfr. nota la documentul precedent.

Arhivele Vaticane. Arhiva Consistorială. Acta Miscell. I. Fol. 110

Martini pape quinti anno tertio.

Eadem die (pridie nonas Septembris) provisum est ecclesie Cerunensi in Ungaria vacanti per mortem de persona fratris Joannis.

XXIV.

1421 Mai 5. Papa Martin V. numește pe Paul Petri, parohul bisericeii Sf. Cosma și Damian din Kisbarát în eparhia Győr, episcop de Argeș, scaunul fiind vacant prin moartea lui Ioan¹⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Lat. 217. Fol. 146.

Jo. Basire.

Martinus etc. Dilecto filio Paulo Petri Electo Argen. salutem etc. Romani Pontificis quem... Sane ecclesiae Argen. cui bonae memoriae Johannes episcopus Argen. dum viveret praesidebat per ipsius Johannis episcopi obitum qui extra Romanam Curiam debitum naturae persolvit pastoris solatio destituta nos vacatione huiusmodi fide dignis relatibus intellecta, decursoque tempore super deferendis apostolicae sedis electionibus sive postulationibus quas extunc de personis quibuslibet ad quarumlibet ecclesiarum Cathedralium extunc vacaturarum regimina celebrare contingeret earumque petendis confirmationibus in constitutione felicis recordationis Nicolai Papae Quarti praedecessoris nostri quae incipit Cupientes, ac per nos generali Constantien. approbante concilio praefinito, tandem cum interim aliqua de ydonei substitutione pastoris eiusdem ecclesiae celebrata electio seu postulatio nobis minime presentata fuisset, nolentes ecclesiam ipsam ulterioris vacationis substinere iacturam et ad provisionem ipsius ec-

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. I. pag. 105, care însă citează Lat. I. 57.

clesiae celerem et felicem ne longe vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post deliberationem quam super hiis cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te rectorem parochialis ecclesiae sanctorum Cosmae et Damiani Kisbarath Jaurien. diocesis in sacerdotio constitutum, cui de literarum scientia, vitae munditia, honestate morum, spiritualium providentia et temporalium circumspectione, aliisque multiplicium virtutum donis apud nos fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostrae mentis, quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta, eidem Argen. ecclesiae, de eorundem fratrum consilio auctoritate apostolica providemus, teque illi praeficimus in episcopum et pastorem, curam, regimen et administrationem ipsius ecclesiae tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo... Datum Romae apud S. Petrum III nonas Mai anno quarto.

Simili modo dilectis filiis Capitulo ecclesiae Argen.

Simili modo dilectis filiis clero civitatis et diocesis Argen.

Simili modo dilectis filiis universis vassallis ecclesiae Argen.

Simili modo dilectis filiis populo civitatis et diocesis Argen.

Simili modo venerabili fratri archiepiscopo Colocen.

Simili modo carissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum et Hungariae regi illustri.

Franciscus XXII. XI. XI. XI. XI. XI. de Agello.

XXV.

1421 Mai 5. Papa Martin V. numește pe Pavel Petri de Humod (Hunyad), preot din eparhia Györ, episcop de Argeș în Ungaria (?)¹).

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchy, vol. I. pag. 105, care citește: Hunyad.

Arhivele Vaticane. Arhiva Consistorială. Acta Miscell. I. Fol. 116.

Die lune tertio nonas Maii D. Martini P. P. V. anno quarto (anno Domini MCCCCXXI)... Eadem die provi-
sum est ecclesiae Argen. in Ungaria vacanti per mortem
de persona Pauli Petri a Humod presbiteri diocesis Iaurien.

XXVI.

1421 Iunie 7. Paul, episcop de Argeș, se obligă
a plăti taxa cancelariei de $66\frac{2}{3}$ floreni de aur din
opt în opt luni câte o jumătate.

Arhivele Vaticane. Obligationes 58. Bol. 156.

Die septima mensis Junii (Anno quarto Martini papae
quinti a nativitate domini MCCCCXXI) Rev. Pater Do-
minus Paulus electus Argen. personaliter obtulit camerae
apostolicae et collegio dominorum cardinalium pro suo
communi servicio debito .floreos auri de camera sexa-
ginta sex et duos tercios et quinque minuta servicia con-
sueti. Eorundem autem communis et minorum servi-
ciorum medietatem infra octo menses proxime futuras et
reliquam medietatem infra alios octo menses ex tunc pro-
xime secuturos solvere promisit, juravit, renunciavit, sub-
misit et se obligavit in forma et dominus vice Camera-
rius tulit sententias in scriptis. Actum in domo habita-
tionis preffati domini vice camerarii presentibus ibidem
Rev. in Christo P. Domino Antonio episcopo Senensi the-
saurario Simone de Novaria Cino de Lombardis et me L.
Robring notario.

La marginea dreaptă :

Cardinales XI. VII Octobris. Transiverunt
ambo termini et nihil solvit.

XXVII.

1423 Mai 21. Papa Martin V. numește pe bene-
dictinul Ioan Blasii episcop de Vidin în Bulgaria.

Arhivele Vaticane. Arhiva Consistorială. Acta Miscell. I. Fol. 138.

Martini Pape V anno sexto.

Die mercurii XII kale. Junii provisum est ecclesie Budinensi in Bulgaria vacanti per mortem de persona fratris Joannis Blasii ordinis S. Benedicti Minoris Poenitentiarum.

XXVIII.

1423 *Iunie 20*. Benedictinal Ioan Blasii e numit episcop de Vidin în Ungaria (?) ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Seria XII. Tom. 121, A. Fel. 163.

Die mercurii XII kal. Junii (1423) provisum est ecclesie Budinensi in Ungaria vacanti per mortem de persona fratris Joannis Blasii ordinis sancti Benedicti.

XXIX.

1431 *Octombrie 22*. Emeric Zechel (Székely ?), arhidiacon de Zathmar (Szatmár) în eparhia Transilvaniei, e numit episcop de Milcov în Valahia ²⁾.

Arhivele Vaticane. Seria XII. Tom. 121. A. Fol. 267.

Die lune XI kal. novembris (1431) ecclesie Milcoviensi in Valachia provincie Colocensis etc. de persona domini Emerici Zechel presbiteri archidiaconi de Zathmaren. in ecclesia Transilvan.

XXX.

1433 *Septembrie 16*. Gregorie, episcop de Milcov, se obligă a plăti taxa Cancelariei de 33 $\frac{1}{3}$ floreni de aur în două câșturi egale și în interval de câte opt luni.

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. I. pag. 139.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 211.

Arhivele Vaticane. Obligations Tom. 64. Fol. 157.

Die 16 mensis septembris (1433) Rev. in Christo Pater dominus Gregorius electus Milcoviensis personaliter obtulit camere apostolice et collegio dominorum cardinalium pro suo communi servicio debito florenos triginta tres et unum tercium auri de camera et plus et minus secundum quod reperitur taxata et quinque minuta servicia consueta. Quorum medietatem infra octo menses proxime futuros et reliquam medietatem infra alios octo menses ex tunc immediate sequentes solvere promisit submit obligavit renunciavit et juravit in forma et dominus A. locumtenens tulit sententias in scriptis. Actum ut supra (Rome in palatio apostolico iuxta S. Laurentium). Presentibus quibus supra (Venerabilibus viris domino B. Dellante apostolice camere clerico, Jacobo Radulphi litterarum apostolicarum abbreviatore) et me E. Delombardis.

La marginea dreaptă: Cardinales VIII.

XXXI.

1433 Septembrie 17. Gregorie, episcop de Milcov, plătește din taxă cinci floreni de aur¹⁾.

Arhivele Vaticane. Introitus et exitus 394. Fol 55.

Dicta die (17 mensis Septembris 1433) prefatus dominus A. locumtenens (Rev. in Christo Pater Dominus Angelus episcopus Parentinus in thesauriatus domini Pape officio locumtenens) habuit recipiente F. predicto (Francisco de Bosculis depositario pecuniarum camere apostolice) a Domino Gregorio electo Milcoviensi pro parte sui communis servitii) florenos auri quinque.

1) După acest document arhivarul Garampi și-a făcut o schedă, utilizată de Eubel, Hierarchia, vol. II, pag. 211 cu data greșită de 16 Septembrie. Din documentul XXXIII. de mai jos rezultă însă, că și data de 17 Septembrie e greșită de copist pentru 24 Septembrie.

XXXII.

1433 *Septembrie 24.* Pentru Gregorie, episcop de Milcov, (plătește taxa?) monăstirea din Veszprém.

Indice 498 fol. 173 v.

Pro Gregorio Milkovien episcopo monasterium Vespri-
mien. A. B. Nicol. V. VI. 5 p. 214¹⁾.

XXXIII.

1433 *Septembrie 24.* Gregorie, episcop de Milcov, promovat în 26 mai 1433, în prezența a 9 cardinali, plătește din taxă 5 floreni de aur, distribuiți după cum urmează.

Arhivele Vaticane. Obligationes 65. Fol. 167 v.

Rome dicta die (24 mensis Septembris anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo tertio pontificatus SSmi in Christo Patris et Domini Nostri Domini Eugenii divina providentia Pape quarti, anno tertio) dominus Gregorius episcopus Milcovien. solvit florenos quinque. Fuit promotus Rome septimo kalendas Junii pontificatus domini Eugenii pape quarti anno tertio. Fuerunt in eius promotione cardinales novem, videlicet Ursinus. Arelaten. Sancti Marcelli. Sancti Syxti. Veneciarum. Sancti Marci.

Commitibus. Novarien. Columpna.

Capit clericus collegii solidos 2, denarios sex.

Restant floreni quatuor, solidi 47, denarii sex.

Capit quilibet dominorum solidos 27, denarios sex.

1) Citația se referă la un registru perdut din seria Laterană.

XXXIV.

1434 Iulie 29. Franciscanul Ioan e numit episcop de Seret, scaunul fiind vacant prin moartea lui Nicolae¹⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes 66. Fol. 9 v.

Die veneris quarto kalendas (augusti 1434) ad relationem domini Cardinalis de Comitibus provisum fuit ecclesie Ceretensi vacanti per obitum domini Nicolai ultimi episcopi de persona fratris Joannis ordinis Minorum.

XXXV.

1437 Maiu 27. Papa Eugen IV. numește pe Dominic, arhidiacon de Sümeg în eparhia Veszprém, episcop de Severin, scaunul fiind vacant prin moartea lui Dionise.

Noul episcop e autorizat să facă slujbe arhieresti în provincia de Esztergom și în eparhia de Veszprém²⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes 66. Fol. 35.

Die lune sexto kalend. Junii anno septimo (Eugenii IV 1437) ad relationem domini episcopi Portuensis, cardinalis Placentini provisum fuit ecclesie Streverien. vacanti per obitum domini Dyonisii ultimi ipsius episcopi extra romanam curiam defuncti de persona Domini Dominici arhidiaconi Symigien. et canonici in ecclesia Vesprimien. ad dictam Streverien. ecclesiam promoti cui dominus noster concessit facultatem exercendi pontificalia in Strigonien. et Vesprimien. ecclesiis necnon in singulis civitatibus et diocesibus provincie Strigonien. dumtaxat et non alibi.

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 140.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 162

XXXVI.

1438 *Aprilie 30.* Dominicanul Petru Czipser e numit episcop „Moldaviensis“ (de Baia), scaunul fiind vacant prin moartea lui Ioan¹⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes 66. Fol. 41.

Die mereurii pridie kalendas Maii anno octavo (Eugenii Pape IV. 1438) ad relationem domini episcopi Portuensis provisum fuit ecclesie Moldaviensi vacanti per obitum domini Joannis ultimi ipsius episcopi extra romanam curiam defuncti de persona fratris Petri Czipser (Cripser?) ordinis Predicatorum professoris ad ipsam ecclesiam promoti.

XXXVII.

1438 *Maiu 31.* Petru, episcop de Baia, se obligă a plăti taxa de 25 floreni de aur în două jumătăți semestriale.

Arhivele Vaticane. Obligationes 64. Fol. 270 v.

Die 31 mensis maii (1438) Rev. in Cristo Pater dominus Petrus electus Moldavien. principaliter obtulit camere et collegio etc. florenos auri de camera viginti quinque vel id plus vel minus et quinque minuta servitia consueta quorum infra sex menses et reliquam medieta-tem infra alios sex menses proxime sequentes solvere promisit.

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 214. Cfr. asupra acestei episcopii temeinica disertație scrisă de Eubel în Römische Quartalschrift, anul 1898, pag. 116 urm. și anul 1903 pag. 189 urm.

XXXVIII.

Pe la 1444. Papa numește pe franciscanul Dionisie de Ujlak comisar papal pentru Moldova, Sciția și cele Șapte Scaune secuiești. Ii conferă puteri depline asupra tuturor franciscanilor din aceste ținuturi, precum și alte privilegii menite să asigure existența bisericii catolice acolo unde o periclitează oi rătăcite ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Serin LIII. tom 13. pag. CIV—CIII.

Dilecto filio Dionisio de Ujlak partium Ungarie, Ordinis fratrum minorum professoris, in partibus Moldavie et Seythiae ac Septem Sedibus Sicularum commissario nostro, salutem et apostolicam benedictionem. Dum onus universalis gregis Dominici, superna nobis dispositione iniunctum, diligenter attendimus, et prospicimus imperfectum, videntes quod nequimus circa singula per nosmetipsos exsolvere debitum apostolice servitutis, nonnunquam viros vite sanctimonia et scientie fulgore preclaros in quibus fervor orthodoxe fidei ac timor Domini sanctus permanet, in parte laboris nostri vocamus, ut ipsorum salubri cooperatione ministerium nobis iniunctum, favente divina gratia, facilius et efficacius exequi valeamus. Sane, licet cunctorum Christi fidelium salutem intente mentis acie prosequi et curare, ex apostolice servitutis officio teneamur, divinis tamen edocti sermonibus, ex centum ovibus unam amissam ceteris fere neglectis, reducendam precipue curare debemus, cum et ad oves eas que perierant missam se sapientia ipsa declaret. Attendentes itaque quod ex omni genere humano multi sub

1) Dionisie de Ujlak este menționat într'un decret papal din anul 1444, publicat în Hurmuzaki, Documente, vol. I. part. II. pag. 701.

Dominici gregis titulo et nomine non requiescunt, sed per devia queque longe a lucis veritate aberrantes, per tenebras evagentur, et sic in magna messe paucissimos operarios esse videamus, ad personam tuam, que quidem, potens opere et sermone, in magnis et arduis nobis familiari experientia comprobata est, dirigentes aciem mentis nostre, ac sperantes quod ea que tibi committenda duxerimus, pro honore Dei et propagatione christiani nominis, diligenter et fideliter prosequeris; te in partibus septentrionalibus Moldavie et Scithie ac Septem Sedibus Siculorum Commissarium nostrum facimus, constituimus et etiam deputamus, tibi nichilominus, nostro et Romane Ecclesie nominibus, omnia et singula que dilectus filius Generalis Ordinis tui facere posset si personaliter in partibus predictis interesset, faciendi et agendi, tenore presentium, apostolica auctoritate, dantes plenariam facultatem; volentes ac presentium tenore statuentes quod tu et qui pro tempore fuerit in dictis partibus a te substitutus, super conventus et personas conventuum illam potestatem, facultatem, et arbitrium habeatis quam Generalis ipse si adesset habere dinoscitur; sic tamen quod tu et substituti prefati et vobis subiecti fratres per omnia dicto Generali obedire et subesse teneamini, preterquam in hiis que huic mandato et commissioni nostre derogare et obviare censeantur.

Fraternitates insuper seu societates, si quas pietati ydoneas esse perspexeritis, cum oportunis constitutionibus ordinare et ad tertium Ordinem beati Francisci ad habitum et professionem recipere; et in eodem ordine visitatores et alios officiales instituere valeatis. Quarum omnium tam dicti tertii Ordinis, quam congregationum singulis personis in dictis congregationibus perseverantibus, omnium peccatorum remissionem in mortis articulo ac vere penitentibus et confessis auctoritate apostolica impendere valeas et valeant; necnon fratribus tui Ordinis ubicunque

constitutis, ad hoc voluntariis, etiam in aliquo ipsius Ordinis officio constitutis, de quibus tibi aut eis videbitur ut ad partes predictas vadant, qui etiam tibi et illis obedire teneantur, precipiendi et mandandi, ipsosque ad alias quascunque mundi partes cum facultatibus et auctoritatibus supradictis dirigendi; ac notarios ad actus publicos in favorem fidei conscribendos creandi et instituendi; quodque tu et qui pro tempore fuerit substitutus, seu per aliquem vestrum deputatus, super omnia monasteria cure fratrum Minorum in dictis partibus haecenus commissa, vel commitenda, eandem potestatem habeatis quam Generalis ipsius Ordinis minister habere dinoscitur tenore simili concedentes. Volumus autem quod per quascunque litteras apostolicas Generali Ministro, dicti Ordinis seu aliis quoquo modo concessas vel concedendas in posterum, gratie, indulta, et alia supradicta, nullatenus a intelligentur revocata. Non obstantibus apostolicis, ac in generalibus vel specialibus conciliis editis constitutionibus, et ordinationibus statutis quoque et consuetudinibus Ordinis predicti, ceterisque contrariis quibuscunque, etiam si de ipsis in presentibus deberet fieri mentio, quibus, quantum presentibus adversantur, prorsus volumus hac vice duntaxat derogari, ipsis alias in suo robore permansuris. Nulli ergo etc. Datum etc.

XXXIX.

1447 Iunie 2. Papa Nicolae V. numește pe benedictinul Ștefan, abatele măn. Kponorli (?) din eparhia de Veszprém, episcop de Severin¹).

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 260. Data de *quinto nonas* este o greșeală în loc de *quarto*, precum arată determinarea zilei de Vineri.

Arhivele Vaticane. Obligationes, Tom. 72. Fol. 27.

Die veneris quinto nonas Junii (Nicolai V. pontificatus sui anno primo) ad relationem domini Cardinalis S. Angeli providit ecclesie Streverensi titulari de persona domini Stephani abbatis monasterii Kponorli (sic) ordinis S. Benedicti Vesprimien. diocesis.

LX.

1452 Decembrie 15. Paul, episcop de Argeş, fiind excomunicat din cauză că scotea nişte dijme din eparhia Agramului în calitate de prepozit al mănăstirii Augustinilor din Glogoniţa, cu toate că pierduse acest drept printr'un proces dus cu Capitolul din Agram, apelează la Papa Nicolae V. Acesta acordă depline puteri de a tranşa afacerea vreunuia din episcopii de Pécs, Stagno sau Krbava ¹⁾.

Arhivele Vaticane, Reg. Lat. 478. Fol. 204.

Jo. Rode.

Nicolaus etc. Venerabilibus fratribus Quinqueecclesien. et Stenerien. ac Corbanien. episcopis salutem etc. Humilibus supplicum votis.... Exhibita siquidem nobis nuper pro parte venerabilis fratris nostri Pauli episcopi Argen. petitio continebat, quod dilecti filii, capitulum ecclesiae Zagrabien. praetendens minus veraciter perceptionem decimarum provenientium ex fructibus exerescentibus de prae-diis in planma (planuria?) in diocesi Zagrabien. consistentibus ad se spectare, licet revera illarum perceptio de antiqua et approbata ac haecenus pacifice observata consuetudine ad prepositum domus beate Marie de Glogo-

1) Acest Paul nu pare să fie identic cu Paul Petri de Hunyad.

niza fratrum sepulchri dominici ordinis S. Augustini pro tempore existentem pertinere noscatur, et prepositi, qui fuerunt pro tempore dicte domus, fuerunt in possessione pacifica vel quasi juris percipiendi decimas huiusmodi a tanto tempore, de cuius contrario memoria minime habetur, seque in causa per eos super eisdem decimis et iure illas percipiendi contra quondam Nicolaum peppis (sic) tunc dicte domus prepositum, Mora et Basilee, coram iudice per eos qui ibidem tunc sub nomine generalis concilii congregati fuerant deputato, ex eorundem congregatorum commissione aliquandiu ventilata definitivam per se et contra dictum Nicolaum sententiam reportasse, illamque in rem transivisse iudicatam post latam sententiam huiusmodi. Spatio decem annorum et amplius elapso dictum episcopum qui dictam preposituram olim per obitum dicti Nicolai vacantem auctoritate apostolica sibi commendatam in eiusmodi commendam tunc obtinebat, prout obtinet et possessionem juris percipiendi decimas huiusmodi, in qua idem Nicolaus tempore obitus sui huiusmodi erat, ex tunc continuavit prout continuat, per processus dicti iudicis super executione sententiae huiusmodi etiam ex simili congregatorum ipsorum commissione habitos, quatenus eisdem sententiis et processibus infra certum tunc expressum terminum careret requiri et moneri, et quia illis non paruit prout nec parere tenebatur, ipsum excommunicari et excommunicatum publice nuntiari fecerunt et licet ipse episcopus propterea ad sedem apostolicam appellasset et super appellatione sua, quam infra debitum tempus legitime impedimento detentus prosecutus non fuit, apostolicas ad certum iudicem sub certa forma litteras impetrasset, ipse tamen littere sub forma eidem episcopo penitus inutili et que executionem aliquam non merebantur expedite fuerunt, et sicut eadem petitio subijungebat, predicta sententia dicto Nicolao ad huiusmodi causam saltem legitime non vocato sed eo absente non

per contumaciam, imo ipso causam huiusmodi tractari prorsus ignorante, lata fuit nulliter et de facto. Quare pro parte dicti episcopi asserentis, quod de nullitate predictae definitive sententiae et quod ipsa executionem aliquam non meretur huiusmodi constare possit evidenter nobis fuit humiliter supplicatum, ut causam nullitatis huiusmodi alicui in partibus illis comittere ipsumque episcopum ab huiusmodi excommunicationis sententia ad cautelam absolvi mandare et alias super premissis sibi opportune providere de benignitate apostolica dignemur. Nos igitur huiusmodi in hac parte supplicationibus inclinati fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum vocatis capitulo predictis et aliis qui fuerint evocandi prefato episcopo, si hoc humiliter petierit, recepta tamen prius ab ipso cautione idonea super eo quo excommunicatus habetur; quod si dictam excommunicationis sententiam in eum latam reppereritis fore justam, vestris et ecclesiae mandatis parebit, ab huiusmodi excommunicationis sententia absolutionis beneficium ad cautelam, si et prout justum fuerit, auctoritate nostra intendatis, et nihilominus, postquam vobis de nullitate dicte definitive sententiae legitime constiterit, super aliis hinc inde propositis, quod justum fuerit, appellatione remota, decernatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari, testes autem qui fuerint nominati si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura simili appellatione cessante compellatis veritati testimonium perhibere.

Non obstantibus..... Datum Romae apud S. Petrum anno incarnationis dominice millesimo quadingentesimo quinquagesimo secundo decimo octavo kal. Januarii anno sexto. T. XVIII de Tervisio.

XLI.

1457 Iulie 8. Papa Calixt III. alege pe Ioan episcop de Baia ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes Tom. 72. Fol. 78.

Die veneris octava mensis Julii (1457) prefatus SS. D. N. in suo secreto consistorio ut moris est ad relationem Revmi domini domini Isidori Cardinalis Sabinensis ecclesie Moldaviensi tunc vacanti de persona Venerabilis Patris domini Joannis ultimi episcopi providit preficiendo ipsum eidem ecclesie Moldaviensi in episcopum et pastorem curam etc.

XLII.

1457 Iulie 8. Calixt III. alege pe Ioan episcop de Baia.

Arhivele Vaticane. Obligationes 75. Fol. 79 v.

Die veneris octava mensis Julii prefatus SS. N. (Calixtus pontificatus sui anno tertio) in suo secreto consistorio ut moris est ad relationem Revmi domini Isidori Cardinalis Sabinensis ecclesie Moldaviensi tunc vacanti de persona Ven. Patris domini Joannis ultimi episcopi providit, preficiendo ipsum eidem ecclesie Moldaviensi in episcopum et pastorem, curam regimen etc.

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 214, care însă nu cunoaște pe episcopul Nicolae din 1447. Iorga, Studii și documente, vol. I—II. Buc. 1901, pag. 415. In anul 1457 într'adevăr 8 iulie cade pe vineri.

XLIII.

1457 Iulie 16. Papa Calist III. numește pe franciscanul Ioan Keminez episcop Moldaviensis (de Baia), scaunul fiind vacant prin moartea lui Ioan¹).

Reg. Lateran. 525. Fol. 253. (Moldav.) Callisto PP. III. anno 3.

Callistus etc. Dilecto filio Iohanni Keminez electo Moldaviensi Salutem etc. Summi dispensatione pastoris ad regimen universalis ecclesie deputata curis assiduis angimur et continua meditatione pulsamur ut opem et operam quantum nobis ex alto conceditur impendamus quod ecclesie universe pastorum regiminibus destitute per nostre providentie ministerium viris committantur ydoneis qui sciant velint et valeant ecclesias ipsas eis commissas studiose regere et gubernare. Sane ecclesia Moldaviensi per obitum bone memorie Johannis episcopi Moldaviensis qui extra Romanam curiam debitum nature persolvit, pastoris solatio destituta, Nos vacatione hujusmodi fidedignis relatibus intellecta, et ad provisionem ejusdem ecclesie in qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit sive potest pro eo quia dudum provisiones omnium cathedralium ecclesiarum tunc vacantium et vacaturarum ordinationi et dispensationi nostre reservavimus decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis a quocumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponatur incommodis paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te ordinis fratrum

1) Predecesorul noului episcop nu era Ioan (de Ryza), ci Petru Czipser, dacă facem abstracție de problematicul Nicolae din 1447. V. No. XLI. Această trecere cu vederea denotă, că registrele Curiei nu erau complete.

minorum professorem in sacerdotio constitutum, cui apud nos de religionis zelo vite munditia spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum donis fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostre mentis. Quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus ob tuorum exigenciam meritorum accepta, prefate ecclesie de ipsorum fratrum consilio auctoritate apostolica providemus teque illi preficimus in episcopum et pastorem curam et administrationem ipsius ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, in illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dirigente Domino actus tuos prefata ecclesia sub tuo felici regimine prospera dirigetur ac grata in eisdem spiritualibus suscipiet incrementa. Iugum igitur tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens sic te in ejus cura salubriter dirigendo diligentem exhibeas et etiam studiosum, quod ecclesia ipsa gubernatori provideo et fructuoso administratori gaudeat se commissam, tuque preter eterne retributionis premium, nostram et dicte sedis benedictionem et gratiam exinde uberius consequi merearis. Datum Rome apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo, decimo septimo Kalendas Augusti Anno Tercio.

Simili modo dilectis filiis clero civitatis et diocesis Moldaviensis, (ut supra etc.). Simili modo dil. fil. populo civitatis et diocesis Moldaviensis (ut supra). Simili modo venerabili fratri archiepiscopo Leopoliensi quatenus eundem electum et prefatam ecclesiam Moldaviensem, suffraganeam tuam, habens pro nostra et apostolice sedis reverentia propensius commendatos etc. Simili modo Casimiro in Christo filio Polonie regi illustri quatenus eundem electum et prefatam ecclesiam Moldaviensem habens commendatos, in ampliandis et conservandis jurisdictionibus

suis tuo fultus presidio in commisso sibi dicte Moldaviensis ecclesie regimine possit Deo proposito prosperare etc. Dat. ut. supra.

XLIV.

1457 August 20. Franciscanul Ioan Keminez, episcop de Baia, se obligă la taxa de 25 floreni de aur.

Arhivele Vaticane. Obligationes. Tom. 76. Fol. 139 v.

Die vigesima mensis Augusti (1457) Rev. P. dominus Joannes Kemulen ¹⁾ ordinis Minorum electus Moldaviensis personaliter obtulit camere apostolice et collegio florenos auri de camera XXV ad quos dicta ecclesia taxata reperitur. Et quinque minuta servitia consueta. Eorundem auctoritate etc. Vesconte notario.

XLV.

1458 Mai 5. Papa Calist III. numește pe dominicanul Iacob Richer episcop de Argeș, scaunul fiind vacant prin decesul lui Paul ²⁾.

Arhivele Vaticane. Reg. Lat. 534. A. Fol. 120 v.

Nicasius.

Calistus etc. Dilecto filio Iacobo Richer electo Argen. salutem etc. Summi dispositione rectoris. Dudum siquidem bone memorie Paulo episcopo Argen. regimini Argen. ecclesie presidente nos cupientes eidem ecclesie

1) Citirea *Keminez* e preferabilă, căci ar însemnă, că Ioan a fost de fel din Camenița Podoliei.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 106, care însă are data greșită de 24 aprilie.

eum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et idoneam presidere personam provisionem eiusdem ecclesie ordinationi et dispositioni nostre duximus ea vice specialiter reservandam. . . . Postmodum vero ecclesia predicta per obitum ipsius Pauli episcopi qui extra romanam curiam debitum nature persolvit pastoris solatio destituta nos vacatione hujusmodi fidedignis relatibus intellecta et ad provisionem eiusdem ecclesie de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit sive potest reservatione et decreto obsistentibus supradictis ne ecclesia ipsa longe vacationis exponatur incommodis paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et idoneam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te ordinis fratrum predicatorum professorem et in theologia bacallarium formatum ac in sacerdocio constitutum cui apud nos de vite mundicia spiritualium providencia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum donis fidedigna testimonia perhibentur direximus oculos nostre mentis quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus ob dictorum tuorum exigenciam meritorum accepta prefate ecclesie Argen. de ipsorum fratrum consilio auctoritate apostolica providemus teque illi preficimus in episcopum et pastorem curam, regimen et administrationem ipsius ecclesie tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo in illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dirigente domino actus tuos ecclesia prefata sub tuo felici regimine prospere dirigetur ac grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiat incrementum. Jugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens sic te in eius cura salubriter exercenda diligentem exhibeas ac etiam studiosum quod ecclesia ipsa gubernatori provideo et fructuoso administratori gaudeat se commissam tuque preter eterne retri-

butionis premium nostram ac dicte sedis benedictionem et gratiam exinde uberius consequi merearis. Datum Romae apud S. Petrum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo, III nonas Maii, anno quarto.

Simili modo dilectis filiis clero civitatis et diocesis Argen. . . .

Simili modo dilectis filiis populo civitatis et diocesis Argen. . . .

Simili modo venerabili fratri archiepiscopo Colocen. . . .

P.XX.X.X.X. de Varris.

XLVI.

1458 Mai 5. Calist III. permite lui Iacob Richer, episcop ales de Argeş, să primească hirotonia dela oricare episcop catolic, fără însă a se crea un prejudiciu viitor arhiepiscopului de Kalocsa, căruia episcopia de Argeş e sufragană.

Arhivele Vaticane, Reg. Lat. 534. A. Fol. 122.

Nicasius.

Calistus etc. Dilecto filio Jacobo Richer electo Argen. salutem etc. Cum nos hodie ecclesie Argen. pastoris regimine destitute de persona tua nobis et fratribus nostris ob tuorum exigentiam meritorum accepta de fratrum eorundem consilio auctoritate apostolica duximus providendum preficiendo te illi in episcopum et pastorem prout in nostris inde confectis literis plenius continetur, Nos ad ea que ad tui commoditatis augmentum cedere valeant favorabiliter intendentes tuis supplicationibus inclinati tibi ut a quocumque malueris catholico antistite gratiam et communionem apostolice sedis habente ascitis et in hoc sibi assistentibus duobus vel tribus catholicis epis-

copis similem gratiam et communionem habentibus munus consecrationis recipere valeas et eidem antistiti ut munus predictum auctoritate nostra libere tibi impendere possit plenam et liberam concedimus tenore presentium facultatem. Volumus autem quod idem antistes qui tibi prefatum munus impendet a te nostro et Romane ecclesie nomine fidelitatis debite solitum recipiat iuramentum iuxta formam quam sub bulla nostra mittimus interclusam ac formam iuramenti quod te prestare contigerit nobis de verbo ad verbum per tuas patentes literas tuo sigillo sigillatas per proprium nuncium quantocius destinare procures quodque per hoc venerabili fratri nostro archiepiscopo Colocen. cui prefata ecclesia metropolitico iure subesse dinoscitur nullum in posterum preiudicium generetur.

Datum Rome apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo tertio nonas Maii anno quarto.

P. XVI de Varris.

XLVII.

1458 Mai 17. Iacob (Richer), episcop de Argeș, se obligă la taxa de $33\frac{1}{3}$ floreni de aur.

Arhivele Vaticane. Obligationes 76. Fol. 152.

Die 17 Maii (1458). Venerabilis vir dominus Gaspar Wieland canonicus Curiensis ut principalis et privata persona ac vice et nomine Rev. in Christo Patris domini Jacobi Richer episcopi Argen. obtulit camere apostolice et collegio ratione provisionis de persona dicti domini Jacobi episcopi ecclesie Argen. florenos auri de camera XXXIII cum uno tertio ad quos dicta ecclesia taxata reperitur et quinque minuta servicia consueta. Eorundem autem etc.

P. Thenini notarius.

La marginea stângă: Solvit

La dreapta: Cardinales XV.

XLVIII.

1458 *Mai 19.* Iacob (Richer), episcop de Argeș plătește 16 floreni de aur și o fracție din taxa stabilită.

Arhivele Vaticane. Introitus et exitus. 438. Fol. 23.

Dieta die (Mai 19. 1458) habuit praefatus dominus Vice-Thesaurarius dicto domino Johanne Cosida (pecuniarum camerae apostolicae depositario) recipiente ut supra (pro ipsa camera) a Rev. in Christo Patre Domino Jacobo Episcopo Argen. florenos auri de camera sedecim et bol. 48 pro communi servitio ecclesiae Argen. per manus dictorum de Medicis de Romana Curia.

La margine: Ita est Ja. de Macciarellis.

XLIX.

1465 *Mai 21.* Papa Paul II. însărcinează pe Guilielm, episcop de Ostia, pe cardinalul Roderic, sau pe abatele mănăstirii din Zircz în eparhia de Veszprém, să confere paulanului Valentin veniturile mănăstirii benedictine din Beél în aceeași eparhie, venituri ce se ridică la una sută floreni de aur. Uzfructuarul de până acuma fusese, în virtutea unei dispense papale, episcopul Gregorie al Milcovului, iar în urma morții sale, mănăstirea încăpă pe mâna unui Mihail, pe câtă vreme primul Ungariei patronă pe Valentin.

Arhivele Vaticane. Reg. Vat. 525. Fol. 260 v.

L. Bathus. Paulus etc. Venerabili fratri Guillermo episcopo Ostiensi et delictis filiis Roderico S. Nicolai in carcere

Tulliano diacono cardinali sancte romane ecclesie vicecancelario ac abbati monasterii S. Marie in Sezirtz Vesprimien. diocesis salutem etc. Romani pontificis providentia circumspecta singulis monasteriis ne diuturne vacationis incommoda sustineant sed utilium gubernatorum fuleiantur presidiis, prospicit diligenter ac religiosis personis grata sibi et apostolice (sedi) devotionis obsequia impendentibus ne temporalium rerum sine quibus spiritualia diu subsistere non possunt, indigentiam patiantur prout decens et de subventionis auxilio providet oportune. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte delicti filii Valentini de Capus fratris monasterii SS. Pauli primi heremite et Laurentii martiris de promontorio Budensi ordinis eiusdem S. Pauli primi heremite Wesprimien. diocesis capellani nostri et in basilica principis apostolorum de urbe minoris penitenciarum petitio continebat quod pridem cum bone memorie Gregorius episcopus Milehoviensis qui monasterium sancti Mauriti in Beel ordinis S. Benedicti predicti Wesprimien. diocesis ex concessione, et dispensatione sedis apostolice in commendam dum viveret obtinebat extra romanam curiam diem clausisset extremum et per eius obitum cessante hujusmodi commenda monasterium predictum illo quo antea vacaverat modo vacare censeretur recolende memorie Dionisius tituli S. Ciriaci in Termis presbiter cardinalis et archiepiscopus Strigoniensis in partibus illis apostolice sedis legatus monasterium sic vacans eidem Valentino etiam tunc ordinem ipsum S. Pauli primi eremite expresse professo et nulla super hoc canonica dispensatione suffulto sue legationis auctoritate quamvis de facto commendavit.

Cum autem commenda Valentino facta huiusmodi secundum premissa viribus non subsistat et sicut accepimus monasterium ipsum adhuc ut prefertur vacare censeatur, nos eidem monasterio de gubernatore secundum cor nostrum utili et ydoneo per quem circumspecte regi et salu-

briter diri(gi) valeat quam ipsi Valentino apud nos de religionis zelo vite munditia honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque virtutum donis multipliciter commendato et etiam propter grata devotionis obsequia que nobis et predictæ sedi hæcenus impendit et adhuc sollicitis studiis impendere non desistit ut se commodius sustentare et statum suum decentius tenere possit de alicuius subventionis auxilio providere volentes ac verum et ultimum ipsius monasterii vacationis modum etiamsi ex illo generalis reservatio resultet presentibus pro expresso habentes circumspectioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios monasterium predictum cuius fructus, redditus et proventus centum florenorum auri de camera secundum communem estimationem valorem annum ut ipse Valentinus assertit non excedunt sive ut premititur, sive alias quovis modo aut ex cuiuscumque persona seu per obitum quondam Michaelis olim ipsius monasterii abbatis extra romanam curiam defuncti seu per liberam cessionem ipsius Michaelis de illo in romana curia vel extra eam etiam coram notario publico et testibus sponte factam vacet et ex quacumque causa eius provisio ad sedem predictam specialiter vel generaliter pertineat et super illius regimine et administratione inter aliquos lis cuius statum presentibus haberi volumus pro expresso in dicta curia vel extra eam pendeat indecisa dummodo tempore date presentium ipsi monasterio de abbate canonice provisum non sit cum omnibus iuribus et pertinentiis suis eidem Valentino per eum quoad vixerit tenendum, regendum et gubernandum auctoritate nostra commendare curetis, prefati monasterii curam, regimen et administrationem sibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, ita quod idem Valentinus debitis et consuetis ipsius monasterii supportatis oneribus de illius fructibus redditibus

proventibus disponere et ordinare libere et licite valeat, sicuti veri ipsius monasterii abbates qui pro tempore fuerunt de eis disponere et ordinare potuerunt, seu etiam debuerunt alienatione tamen quorumcumque bonorum immobilium et pretiosorum mobilium ipsius monasterii sibi penitus interdicta, facientes ipsi Valentino de predicti monasterii fructibus, redditibus, fructibus, redditibus (sic) proventibus, iuribus et obventionibus universis integre responderi ac dilectis filiis conventui prefati monasterii nec non vassallis et aliis subditis suis consueta servitia et iura exhiberi . . . proviso quod propter commendam huiusmodi in predicto monasterio solitus monachorum et ministrorum numerus nullatenus minuat, sed illius congrue supportentur onera consueta. . . Datum Rome apud Sanctum Petrum anno etc. MCCCCLXV. duodecimo kalendas Junii, pontificatus nostri anno primo.

Jo. Baptista.

Coll. Loisius.

N. Tunguen.

C. de Narnia.

L.

1466 Aprilie 21. Papa Paul II. numește pe Raymund, abatele mănăstirii cisterciene din Caudellis sau Candelis (?) în eparhia de Esztergom, episcop de Argeș, scaunul devenind vacant prin decesul lui Iacob.

Arhivele Vaticane. Reg. Later. 639. Fol. 29.

Ja de Rizonibus.

Paulus etc. Dilecto filio Raymundo electo Argen. salutem etc. Apostolatus officium quamquam... Dudum siquidem bone memorie Jacobo episcopo Argen. regimini ecclesie Argen. presidente nos cupientes ipsi ecclesie cum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et idoneam presidere personam provisionem eiusdem ecclesie disposi-

tioni et ordinationi nostre duximus ea vice specialiter reservandam... Postmodum vero dicta ecclesia per obitum eiusdem Jacobi episcopi qui extra romanam curiam diem clausit extremum vacante nos vacationem huiusmodi fidedignis relatibus intellecta ad provisionem ipsius ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit neque potest reservatione et decreto obsistentibus supradictis ne ipsa ecclesia longe vacationis exponeretur incommodis paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de proficiendo eidem ecclesie personam utilem ac etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem demum ad te abbatem monasterii de Caudellis Cisterciensis ordinis Strigoniensis diocesis cui apud nos de literarum scientia, vite mundicie honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum donis fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostre mentis quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua nobis et iisdem fratribus ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta eidem ecclesie de eorundem fratrum consilio auctoritate apostolica providemus teque illi proficimus in episcopum et pastorem... Datum Rome apud S. Marcum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, undecimo kal. Maii anno secundo..

Simili modo dilectis filiis Capitulo ecclesie Argen...

Simili modo dilectis filiis clero civitatis et diocesis Argen...

Simili modo dilectis filiis populo civitatis et diocesis Argen...

Simili modo universis vasallis ecclesie Argen...

Simili modo venerabili fratri archiepiscopo Colocensi...

Simili modo carissimo in Christo filio Matie regi Hungarie illustri..

P. XX. X. X. X. X. X. X. de Varris.

LI.

1466 Aprilie 21. Papa numește pe cistercianul Raymund episcop de Argeș, în urma morții lui Iacob.

Arhivele Vaticane. Obligationes 82. Fol. 4.

Eadem die et anno (XXI. Aprilis 1466 pontificatus SSmi in Christo Patris et domini nostri domini Pauli divina providentia pape secundi anno secundo) idem SSmus dominus noster in consistorio secreto promovit fratrem Raymundum ordinis Cisterciensis professum ad ecclesiam Argen. vacantem per obitum fratris Jacobi ultimi dum viveret possessoris ad relationem Rev. Domini Bononien.

LII.

1466 Aprilie 21. Papa Paul II. numește pe cistercianul Raymund episcop de Argeș, în urma morții lui Iacob¹).

Arhivele Vaticane. Obligationes 83. Fol. 2. v.

Eadem die et anno (21. Aprilis anno a nativitate 1466 pontificatus SSmi in Christo Patris et Domini Nostri Domini Sixti Pape II (sic²) anno secundo) idem SSmus Dominus Noster in consistorio secreto promovit fratrem Raymundum ordinis Cisterciensis professum ad ecclesiam Argensem vacantem per obitum fratris Jacobi ultimi dum viveret possessoris ad relationem Revmi Domini Bononiensis.

LIII.

1466 Mai 1. Papa Paul II. ordonă primatului din Esztergom sau episcopilor Transilvaniei sau

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 106.

2) Trebuie să zică : Pauli pape II.

al Orăzii-Mari, să pună pe noul episcop de Argeș, Raymund iarăși în posesia mănăstirei cisterciene din Candelis (?) în eparhia de Esztergom, al cărei abate fusese, dar al cărei venit de una sută floreni de aur îi sunt necesare pentru susținerea sa.

Arhivele Vaticane. Reg. Lat. 645. Fol. 258.

Ja. Bigueti.

Paulus etc. Venerabilibus fratribus archiepiscopo Strigoniensi ac Transilvano et Varadien. episcopis salutem etc. Regiminis universalis ecclesie... Dudum siquidem provisiones omnium monasteriorum tunc apud sedem apostolicam vacantium et in antea vacaturorum ordinationi et dispositioni nostre reservavimus. .. Cum itaque postmodum monasterium in Candelis Cisterciensis ordinis Strigoniensis diocesis ex eo quod nuper de persona dilecti filii Raymundi electi Argen. tunc eidem monasterio presidentis eidem ecclesie Argen. tunc certo modo pastoris solatio destitute de fratrum nostrorum consilio, apostolica auctoritate providerimus ipsumque illi prefecerimus in episcopum et pastorem apud sedem predicatum vacaverit et vacet ad presens nullusque de illius regimine et administratione preter nos hac vice disponere potuerit sive potest reservatione et decreto obsistentibus supradictis nos tam monasterio predicto de gubernatore secundum cor nostrum utili et idoneo per quem circumspecte regi et salubri dirigi valeat quam eidem Raymundo electo ut statum suum decentius tenere valeat de alicuius subventionis auxilio providere specialemque gratiam sibi facere volentes, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum monasterium predictum cuius fructus redditus et proventus centum florenorum annui de camera secundum communem estimationem valorem annum ut dictus Raymundus asserit non excedunt, sive premissis sive alio quovis modo aut ex al-

terius cuiusecumque persona vacet illiusque dispositio ex quavis causa ad sedem predictam specialiter vel alias generaliter pertineat dummodo illius dispositio ad nos hac vice pertineat cum omnibus iuribus et pertinentiis suis eidem Raimundo electo per eum quoad vixerit et quamdiu eidem ecclesie Argen. pre fuerit una cum dicta ecclesia Argen. ita quod liceat sibi de ipsius monasterii fructibus redditibus proventibus huiusmodi illius et dilectorum filiorum conventus debitis supportatis oneribus disponere sicut ante huiusmodi promotionem suam de illis disponere poterat et debebat alienatione tamen quorumcumque immobilium et pretiosorum mobilium bonorum eiusdem monasterii sibi penitus interdicta tenendum regendum et gubernandum auctoritate nostra commendare curetis curam regimen et administrationem prefati monasterii eidem Raymundo electo in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo ac faciendo sibi ab iisdem conventu obedientiam et reverentiam debitas et devotas ac dilectis filiis vasallis et aliis subditis dicti monasterii consueta servicia et jura sibi ab eis debita integre exhiberi... Volumus autem quod dictus Raymundus electus antequam regiminis et administrationis eiusdem monasterii corporalem possessionem recipiat in manibus vestris fidelitatis debite solitum prestat juramentum iuxta formam quam sub bulla nostra mittimus interclusam quodque formam juramenti quod ipse Raymundus electus prestabit nobis de verbo ad verbum per suas patentes literas suo sigillo munitas per proprium nuncium quantocius destinare procuret et insuper prout est irritum et inane decernimus...

Datum Romae apud S. Marcum anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, kalendas Maii anno secundo.

P. XXXX de Varris.

LIV.

1466 *Mai 12.* Raymund, episcop ales de Argeș, plătește zece floreni de aur Camerei apostolice.

Arhivele Vaticane. Introitus et exitus. 465. Fol. 59 t.

Dicta die (12 Maii 1466) habuit praefatus dominus commissarius (Reverendus in Christo Pater Dominus Dei gratia Episcopus Vincentin. ad haec commissarius deputatus) dicto domino Johanne (de Condulmario pecuniarum camerae apostolicae depositario) ut supra recipiente (pro ipsa camera) a Rev. Patre Domino Raymundo electo Episcopo Ecclesiae Argien. florenos similes (auri de camera) decem pro balista dictae ecclesiae, per manus Domini Ludovici de Sanctogeminiano.

La margine: Ita est B. R.

LV.

1468 *Iunie 13.* Mihail Turon este numit episcop de Milcov, în urma morții lui Gregorie. I-se rezervă 200 florini de aur ca pensie din veniturile mitropoliei de Esztergom¹).

Arhivele Vaticanului. Obligationes. 83. Fol. 19 v.

Eadem die (lune 13 Junii 1468) et loco (in consistorio secreto) idem SS. D. N. ad relationem Revmi domini Cardinalis S. Angeli providit ecclesie Milcoviensi titulari de persona domini Michaelis Turon vacanti per obitum domini Gregorii extra romanam curiam defuncti et reservavit eidem domino Michaeli pensionem CC. florenorum auri de camera super fructibus mense archiepiscopalis ecclesie Strigoniensis de consensu episcopi et capituli.

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 211.

LVI.

1468 Iunie 13. Mihail (Turon) e numit episcop de Milcov și e scutit de a veni la Roma pentru hirotonie.

Indice 498 fol. 173.

Michael fit episcopus Milcovien per obitum.

AB. Paul. II. V. 2 p. 112¹⁾.

Pro eodem munus et indultum non accedendi.

AB. Paul. II. V. 2 p. 113¹⁾.

LVII.

1468 Iunie 13. Mihail (Turon), episcop ales de Milcov, obține o pensie dela Esztergom.

Indice 498 fol. 173 v.

Pro Michaele electo Milcovien. pensio Strigonien.

AB. Paul II. IV. 18 fol 145²⁾

LVIII.

Pe la 1468 Iunie 13. Pentru Mihail (Turon), episcop ales de Milcov, se va reține dela episcopul Transilvaniei (taxa Curiei?).

Indice 498 fol. 173 v.

Pro Michaele Milcovien. Electo retentio Transilvan.

AB. Paul II. IX. 12 p. 57³⁾

1) Citațiile se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

2) Citația se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

3) Citația se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

LIX.

1468 *Iunie 17*. Mihail (Turon) episcop ales de Milcov, plătește 29 floreni de auri pentru trei pungi de argint spre clădirea biserici i. p. i. probabil a catedralei sale.

Arhivele Vaticane. Introitus et exitus. Tom 473. Fol. 35.

Die decimaseptima eiusdem (mensis Junii 1468) habuit ut supra (prefatus dominus L. arhiepiscopus Spalaten. SS. D. N. Pape thesaurarius domino Joanne Condolmerio pecuniarum camere apostolice depositario recipiente) a rev. Patre domino Michaelae electo Milchoviensi florenos similes (auri de camera) vigintinovem pro valore trium tassiarum argenti pro compositione ecclesie existentis in partibus infidelium.

LX.

1471—1484. Papa Sixt IX. autoriză pe Mihail, episcop de Milcov, să permute niște privilegii acordate.

Indice 498 fol. 173 v.

Pro Michaelae Milcovien. episcopo indultum permutandi simplicia per eum obtenta.

AB. Sixt. IX. I. 12 p. 284¹⁾

LXI.

1476. *Martie 29*. (Petru de Insula) e numit episcop Moldaviensis (Baia), scaunul fiind vacant patru ani după moartea ultimului episcop²⁾.

1) Citația se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 214. Abraham, Biskupstwa Iacinskie w Moldavii în Kwartalnik hystoryczny, Lemberg, anul XVI, fasc. 2, pag. 32 nota 6, a publicat un text aproape

Arhivele Vaticane. Obligationes 83. Fol. 41 v.

Die veneris 29 Marcii (1476) ad relationem Revmi Domini S. Marci, idem SSmus D. N. providit ecclesie Moldoviensi in Amonia seu Bulgaria de persona ven. Patris domini.. (sic) vacanti per obitum ultimi episcopi. Que non reperitur in taxa et vacavit per quatuor annos.

LXII.

1476 Martie 29. Petru de Imola (Insula) e numit episcop Moldaviensis după moartea predecesorului¹).

Indice 480 fol. 99 v.

Petrus de Imola fit episcopus Moldavien. per obitum. AB. Sixt. IV. VI. 11 fol. 60²).

identic tot din Obligationes tom 82 Fol. 70. Dintr'o notiță din Obligationes, tom 84, Fol. 241 se vede că noul episcop se numește Petru, și că a fost scutit de taxe „quia apud Turcos“. Benkő Milcovia Wien 1781 vol. I. pag. 144—5, pretinde, că acest Petru purtă numele „de Insula“ în care Sulzer, Gesch. des transalp. Daziens, Wien 1782, vol. III. pag. 608—9, vede satul zis Insula Cristiana, Cristian, Keresztény-Sziget sau Grossau lângă Sibiu. In schematismul eparhiei Transilvaniei din a. 1838 Petru e numit „Fenesi“. E deci mai probabil, ca el să fi fost Ungur, decât Italian, precum crede Iorga, Studii, vol. I-II. pag. XXXVII, și că cuvântul „Imola“ din documentul următor să fie o citire greșită în loc de „Insula“. De oarece Petru scrie în 3 Dec. 1477 o scrisoare datată din „Walthudia“, adică Waldhid lângă Erzsébetváros (Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge, vol. XIII, pag. 177, Sibiu 1876), se conjecturează, că episcopul a fost parohul acestei localități, fie că n'a putut rezidă la Baia, fie că nu fusese încă instalat. Eubel l. c. Petru, care eră și bacalaureat în decrete sau dreptul canonic, a fost trimis în a. 1476 de Ștefan cel Mare la Roma cu solie, ca să ceară ajutor bănesc dela papa. El fu numit episcop după cererea voevodului și a regelui un urese Matia. Documente, vol. II. part. 1. pag. 13—4. Monumenta Vaticana Hung. Seria I. vol. VI. pag. 118. Probabil tot despre dânsul e vorba la 13 ian. 1377 în Documente, vol. II. part. 2. pag. 240—3, ca „episcop de Moncastro“ (Cetatea-Albă), în sens că acest oraș eră atunci sub jurisdicțiunea lui.

1) Citirea „Insula“ pare a fi mai corectă. V. nota la documentul precedent.

2) Citația se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

LXIII.

1482 *Aprilie 12.* Paul, episcop ales de Argeș, preconizat de Sixt IV. în anul său pontifical XI. oferă $66\frac{2}{3}$ floreni.

Indice 478 fol 145.

Paulus electus Argen. provisus an. XI. Sixti IV. obtulit florenos $66\frac{2}{3}$.

Obl. C. A. p. 8. 1).

LXIV.

1487 *Aprilie 2.* Mihail, episcop de Milcov, a vizitat pe 3 perioade de câte 5 ani mormântul apostolilor printr'un procurator.

Arhivele Vaticane. Seria XXIX. Tom. 45, Fol. 157.

Visitatio episcopi Milekoviensis.

Universis etc. Raphael (camerarius) etc. Quod cum Rev. in Christo Pater Dominus Michael episcopus Milekoviensis singulis quinquenniis etc. limina apostolorum etc. visitare teneatur hinc est quod per dominum Paulum prepositum Strigoniensem die date presentium procuratorem suum etc. pro duobus quinquenniis preteritis et pro uno currenti finiendo die kalend. Septembris proximi futuri (anni) videlicet 1488 cum honore etc. visitavit. cum absolute etc. visitavit. In quorum etc. Datum Rome in camera apostolica die II aprilis 1487, pontificatus anno tertio.

Visa Sinolfus.

A. Drago.

1) Citația se referă la un registru de Obligațiuni ale Camerii Apostolice, care nu mai există în Arhivele Vaticane.

LXV.

1488 *Noembrie 14.* Simon Dobriolan e numit episcop Moldaviensis (Baia), scaunul fiind vacant prin moartea ultimului episcop ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Obligationes 83. Fol. 117 v.

Die 14 novembris videlicet veneris (1488) SSmus D. N. ad relationem Revmi Domini Cardinalis Andegavensis in Consistorio secreto providit ecclesie Moldaviensi de persona Rev. Patris Domini Symonis Dobriolani vacanti per obitum ultimi episcopi extra romanam curiam.

LXVI.

1488 *Noembrie 14.* Simon Dobriolan, numit episcop Moldaviensis (Baia), oferă taxa de 33 $\frac{1}{3}$ floreni.

Indice 480 p. 99 v.

18 kal. Dec. anno V.

Simon Dobriolanus fit episcopus Moldavien.

Obt. flor. 33 $\frac{1}{3}$ 24 Dec. 1488. ²⁾

S. C. 27 p. 129 ³⁾.

LXVII.

1488 *Noembrie 14.* Simon Dobriolan e numit episcop Moldaviensis (Baia), după moartea predecesorului.

Indice 480 fol. 99 v.

Simon Dobriolanus fit episcopus Moldavien. per obitum.

AB. Innoc. VIII V. 3, p. 119. 120 ⁴⁾.

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 214.

2) Probabil data plății.

3) Citația se referă la un volum de obligațiuni al Sf. Colegiu, care nu mai există în arhivă.

4) Citația se referă la un registru perdut din Seria Laterană.

LXVIII.

1495 Aprilie 2. Andrei e numit episcop titular de Argeș. Se obligă la 10 floreni în 6 Mai 1495.

Indice 480 fol. 145.

4 Non. April. anno III. Andreas fit episcopus Argen. titularis obl. 10 flor. 6 maj. 1495. S. C. 8 p. 13¹⁾.

LXIX.

1495 Aprilie 2. Andrei, numit episcop de Argeș după moartea predecesorului, se dispensează de a reședeà în eparhie. I se va rețineà taxa dela parohia lui din dieceza Transilvaniei.

Indice 478 fol. 145.

Andreas fit episcopus Argen. per obitum.

Pro eodem indultum non residendi.

A B Alex. VI. III. 6 p. 63.

Pro Andrea Argen. electo retentio Parrochialis Transilvan.

A B Alex. VI. III. 6 p. 64²⁾.

LXX.

1495 Mai 5. Andrei, episcop ales de Argeș, plătește 75 floreni de aur ca anate pentru biserica parohială din Zalach (Zalatna?) în eparhia Transilvaniei.

Arhivele Vaticane. Introitus et exitus. 528. Fol. 51 v.

Dicta die (5 mensis Maii 1495) habuit similiter prae-fatus dominus thesaurarius (Rev. Pater Dominus Fran-

1) Citația se referă la un registru de obligațiuni al Sf. Colegiu care nu mai există în Arhive.

2) Citațiile se referă la niște registre perdute din Seria Laterană

ciscus Borgia apostolicae sedis prothonotarius SSmi D. N. generalis thesaurarius) florenos auri de camera septuaginta quinque a domino Andrea electo ecclesiae Argen. pro annata parochialis ecclesiae plebaniae nuncupatae de Zalach Transilvan. dioecesis per manus Baldassaris de Ripa

La margine.

Patet ut supra (Libro I quitanciarum folio 179. Concordat Hadrianus.

LXXI.

1495 Mai 5. Andrei, episcop ales de Argeş, plăteşte 10 floreni de aur pentru biserică sa titulară.

Arhivele Vaticane. Introitus et exitus. 527. Fol. 51 t.

Dieta die (5 mensis Mai 1495) habuit similiter praefatus dominus thesaurarius (Rev. Pater Dominus Franciscus Borgia, apostolicae sedis prothonotarius SSmi D. N. generalis thesaurarius) florenos auri de camera decem a dicto Domino Andrea electo Argen. pro balista eiusdem ecclesia titularis.

La margine: Ita est Hadrianus.

LXXII.

1495 Mai 6. Andrei, preconizat episcop de Argeş la 2 Aprilie 1495, oferă Camerei Apostolice 10 floreni.

Indice 478 rol. 145.

Andreas electus Argen. tit. provisus 4. non. April. an. 3 Alex. VI obtulit pro Ballista flor. 10.

Obl. C. A. p. 109¹⁾.

1) Citația se referă la un registru pierdut al Camerei Apostolice.

LXXIII.

1497 Septembrie 20. Dominicanul Toma Batcha e numit episcop Moldaviensis (Baia) după moartea lui Simon.

Arhivele Vaticane — Arhivele Consistoriale. Acta Camerarii. I. Fol. 58.

Die 20 Septembris (anno 1497) SSmus Dominus Noster in Consistorio suo secreto ut moris est ad relationem Rvmi D. Cardinalis S. Crucis providit de persona domini Fratris Thome Batcha ordinis Predicatorum ecclesie Moldaviensi in Valaquia minori ad confines Turcorum vacanti pr obitum D. Simonis illius ultimi episcopi extra romanam curiam defuncti.

B. L. Bolis

LXXIV.

1497 Septembrie 20. Alexandru VI. numește pe (Dominicanul) Toma (Batcha) de Szegedin episcop Moldaviensis¹⁾.

Reg. Lateran. 1094. Fol. 213—214. (Moldavien.).

Alexander etc. Dil. filio Thome de Zagadino (?) electo Moldaviensi. Salutem.

Apostolatus officium...

Datum Rome apud S. Petrum anno (1497) duodecimo Kal. Octobris anno Sexto. (Alex. VI.).

1) Documentul a fost publicat în rezumat de Korzeniowski în *Scriptores rerum Polonicarum*, vol. V. Cracovia 1894 pag. 80 No. 23. Korzeniowsky citise „Baltea” în loc de Batcha. Bula numirii se află în *Bullarium O. Pr.* vol. IV. pag. 203.

LXXV.

1497 Octombrie 28. Toma, episcop ales Moldaviensis (Baia) este hirotonit la Roma în biserica Sf. Agnes de către George Alexandru, episcop de Arkadi (Creta), cu asistența lui George, Episcop Pothonien. (?) și a lui Ioan Anton, episcop de Parenzo (Istria).

Arhivele Vaticane. Scrin 34. Tom. 16. Fol. 40.

Munus consecrationis episcopi Moldaviensis.

Universis etc. Raphael etc. Universitati etc. Quod Rev. in Christo Pater Dominus Georgius Alexander episcopus Archadiensis in Romana curia residens de mandato nostro eiusdem nostri camerariatus officii sibi facto assistentibus sibi Rev. in Christo Patribus dominis Georgio Pothoniensi et Joanne Antonio Parentino episcopis, Rev. in Christo Patri domino Thome electo Moldaviensi Rome in ecclesia sancte Agnetis infra missarum solemnia iuxta ritum et consuetudines S. Romane Ecclesie in talibus servari consuetas et solitas munus consecrationis dominis episcopis dari consuetum tradidit ipsumque die dominica date presentium in Dei nomine consecravit. In quorum etc. Datum Rome in camera apostolica die XXVIII mensis Octobris 1437. Anno sexto. F. Blondus

LXXVI.

1497 Octombrie 30. Toma, episcop Moldaviensis (Baia) în părțile schismaticilor, se obligă la taxa de $33\frac{1}{3}$ floreni.

Indice 480 fol. 99 v.

Thomas fit episcopus Moldavien in partibus schismaticorum obl. fl. $33\frac{1}{3}$. 30 Oct. 1447. S. C. 8 p. 91¹.

1) Citația se referă la un registru de Obligațiuni al Sf. Colegiu care nu mai există în Arhive.

LXXVII.

1498 Iulie 20. (Ștefan, prepositul bisericii din Bozok, com. Hont) e numit episcop de Severin după moartea lui Alexandru¹).

Arhivele Vaticane. — Arhivele Consistoriale. Acta Camerarii I. Fol. 66 v.

Die veneris 20 Julii (anno 1498) idem Ssmus D. N. in suo consistorio secreto ut moris est ad relationem Revmi D. Cardinalis Perusini ecclesie Severinensi vacanti per obitum Domini Alexandri extra romanam curiam defuncti de persona domini... (sic) providit.

LXXVIII.

1500 Aprilie 29. Papa Alexandru VI. numește pe Gregorie, lectorul bisericii din Győr, episcop de Severin, după moartea lui Ștefan²).

Reg. Later. 1094. Fol. 122.

Alexander etc. Dilecto filio Gregorio electo Zewernensi Salutem, etc. Apostolatus officium... omissis ad brevitatem solitis formulis. Dudum siquidem bone memorie Stephano episcopo Zewerinensi regimini Zewerinensis ecclesie presidente, nos cupientes eidem ecclesie cum vacaret per apostolice Sedis providentiam utilem et ydoneam presidere personam, provisionem ejusdem ecclesie ordinationi

1) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 260, care însă a avut la îndemână și alte acte mai deslășite, ce conțineau numele, proveniența și caracterul noului episcop. Printr'în-ele se notifică numirea capitolului din Esztergom, clerului și eparhiei Severinului și regelui Vladislav al Ungariei.

2) Document utilizat de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 260. După alt document, cunoscut lui Eubel, Gregorie a fost și canonic la Esztergom; într'în-sul i-se acordă permisiunea, să săvârșească cele arhieresti în orașul și eparhia Esztergom.

et dispositioni nostre duximus ea vice specialiter reservandam decernentes ex tunc irritum et inane si secus super hiis per quoseunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum vero ecclesia predicta per obitum ipsius Stephani episcopi qui extra Romanam Curiam debitum nature persolvit, pastoris solatio destituta, Nos vacatione huiusmodi fidedignis relatibus intellecta ad provisionem ejusdem ecclesie celerem et felicem, de qua nullo (sic) preter nos hac vice se intrmittere potuit sive potest reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponatur incomodis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et ydoneam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te lectorem ecclesie Jaurien. in presbiteratus ordine constitutum cui apud nos de litterarum scientia vite munditia honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum donis fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostre mentis, quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua, nobis et eisdem fratribus, ob tuorum exigentiam¹⁾ accepta, eidem ecclesie Zeweriniensi de ipsorum fratrum consilio auctoritate apostolica providemus, teque illi preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius ecclesie Zeweriniensis tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo, in illo qui dat gratias et largitur premia confidentes quod dirigente Domino actus tuos prefata ecclesia Zeweriniensis sub tuo felici regimine, gratia tibi assistente divina regatur utiliter et prospere dirigetur ac grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa... Iugum igitur Domini... (ad breviter omittuntur solite formule, que videri possunt in aliis Bullis).

1) In regeste lipsește : „meritorum“.

Volumus autem quod quam primum presentes litteras habueris ad prefatam ecclesiam Zewereniens. te conferas et resideas personaliter in eadem, quodque extra tuas Civitatem et diocesim pontificalia officia nequeas exercere. Datum Rome apud Sanctum Petrum anno D. Millesimo quingentesimo, Tertio Kalendas Maii Anno Octavo¹).

LXXIX.

1501 *Februarie* 17. Alexandru VI. numește pe Paul (de Îlsine?), paroh în castrul dela Esztergom, episcop de Milcov, după moartea lui Mihail¹).

Arhivele Vaticane. Regest. Lateran. 1128. (Alex. VI. an. 1501-3.) lib. 4. fol. 251.

Alexander etc. Dilecto filio Paulo Electo Milcoviensi, salutem etc. Apostolatus officium quamquam insufficientibus meritis nobis ex alto commissum quo ecclesiarum omnium regimini presidemus utiliter exequi coadiuvante Domino cupientes, solliciti corde reddimur et solertes, ut cum de ipsarum regiminibus agitur committendis, tales eis in pastores proficere studeamus qui populum sue cure creditum sciant non solum doctrina verbi sed etiam exemplo boni operis informare commisasque sibi ecclesias in statu pacifico et tranquillo velint et valeant, duce Domino, salubriter regere et feliciter gubernare. Dudum si-

1) În aceleași Reg. 1094. fol. 123. și 124 sunt transcrise încă două bule adresate aceluiaș Gregorie relativ la numire și hirotonire.

În Tudományos Gyűjtemény anul 1835, vol. IV. Pesten, pag. 106 urm. se află diploma de nobilitare a lui Gregorie, datată din 1. Iunie 1502, precum și chipul armurilor sale.

2) Acest document este din colecția lui C. Auner. El a fost utilizat și de Eubel, Hierarchia, vol. II. pag. 211, care însă a avut la îndemână și un alt document, un permis de a săvârși cele arhieresti în orașul și eparhia Esztergom. Tot acolo se arată și proveniența lui din Îlsine, sub care s'ar putea înțelege Insula christiana, Cristian, Kereszténysziget sau Grossau lângă Sibiu.

quidem bone memorie Michaele episcopo Milcoviensi regimini ecclesie Milcoviensis presidente, Nos cupientes eidem ecclesie cum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et ydoneam presidere personam, provisionem eiusdem ecclesie ordinationi et dispositioni nostre duximus hac vice specialiter reservandam, decernentes extunc irritum et inane si secus super hiis per quoseunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Et deinde ecclesia predicta, per obitum dieti Michaelis episopi qui extra Romanam curiam debitum nature persolvit pastoris sollatio destituta, nos vacatione huiusmodi fidedignis relatibus intellecta, et ad provisionem ipsius ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice se intromittere potuit sive potest, reservatione et decreto obsistentibus supradictis, ne ecclesia ipsa longe vacationis exponatur incomodis, paternis et sollicitis studiis intendentes, post delibera ionem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem, demum ad te rectorem plebanum nuncupatum parrochialis ecclesie plebanie nuncupati castri Strigoniensis in presbyteratus ordine constitutum cui apud nos de litterarum scientia, vite munditia, honestate morum, spiritualium providentia et temporalium circumspectione aliisque multiplicium virtutum donis fidedigna testimonia perhibentur direximus oculos nostre mentis.

Quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona tua nobis et eisdem fratribus nostris ob dictorum tuorum exigentiam meritorum accepta, eidem ecclesie Milcoviensi de ipsorum fratrum consilio auctoritate apostolica providemus, teque illi preficimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem ipsius ecclesie Milcoviensis tibi in spiritualibus et temporalibus plenaria committendo. In illo qui dat gratias et largitur premia confidentes, quod dirigente Domino actus suos

(sic) prefata ecclesia Milcoviensis, sub tuo felici regimine, gratia tibi assistente divina regetur utiliter et prospere dirigetur, ac grata in eisdem spiritualibus et temporalibus suscipiet incrementa. Jugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione suscipiens, curam et administrationem predictas sic exercere studeas sollicitè, fideliter et prudenter quod ecclesia ipsa Milcoviensis gubernatori provido et fructuoso administratori gaudeat se commissam. Tuque preter eterne retributionis premium nostram et dicte sedis benedictionem et gratiam exinde uberius consequi merearis. Volumus autem quod quamprimum presentes litteras habueris expeditas, ad prefatam ecclesiam Milcoviensem te transferas et resideas personaliter in eadem, quodque extra tuas civitatem et diocesim pontificalia nequeas officia exercere. Datum Rome apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominice Millessimo quingentesimo primo ¹⁾ terdecimo kalendas martii anno decimo.

LXXX.

1501 *Februarie 17*. Papa Alexandru VI încuviințează ca Paul, episcop ales de Milcov, să poată fi hirotonit de oricare episcop catolic.

Registrum Laterane. 1128, Fol. 251. verso.

Alexander etc. Dil. fil. Paulo electo Milcoviensi salutem etc. Cum nos hodie... Dat. Romae apud S. Petrum anno (1501) tertio decimo kal. Martii anno decimo (Alex. VI)

1) Anul 1501, pus aici și în documentele următoare în mod explicit, ne dă prilejul la o observațiune foarte importantă și anume, că pe timpurile acelea s'a părăsit obiceiul de a socoti anii pontificatului dela ziua încoronării (pentru Alexandru VI. eră 26 August 1492), și s'a început calculul dela 1 Ianuarie. Anul al X-lea al acestui papă eră deci 1501, iar nu 1502, precum are Eabel, Hierarchia, vol. II. pag 211, după sistemul vechiu.

LXXXI.

1501 *Februarie 17.* Papa Alexandru VI permite lui Paul, episcop ales de Milcov, să păstreze beneficiile posedate până atunci.

Regeste Laterane, 1128. Fol. 252.

Alexander etc. Dil. fil. Paulo electo Milcoviensi... Personam tuam nobis et apostolice sedis devotam... Dat. Rome apud S. Petrum anno (1501) XIII. kal. Martii anno decimo (Alex. VI).

LXXXII.

1501 *Februarie 17.* Alt document dela Papa Alexandru VI. relativ la Paul, episcop ales de Milcov.

Regeste Laterane 1128, Fol. 253 verso.

Alexander etc. Dil. fil. Paulo electo Milcoviensi salutem... Summi apostolatus officium... Rome apud S. Petrum anno (1501) XIII kal. Martii anno decimo (Alex. VI).

LXXXIII.

1501 *Iulie 15.* (Paul, episcop de Milcov) plătește 10 floreni de aur ca taxă de numire.

Arhivele vaticane. Introitus et exitus 532. Fol. 53 ter.

Dicta die (15 Julii 1501) habuit Reverendus in Christopaler Dominus Hadrianus Castellen. Protonotarius apostolicus Camere apostolice Clericus S-mi D. N. pape Generalis Thesaurarius per manus Spectabilium virorum Heredum Ambrosii de Spannachiis pecuniarum Camere apostolice Depositariorum florenos similes (auri de camera) decem ab eodem Domino Episcopo pro balista supradictae ecclesiae titularis ad exitum, ut supra vigore similis mandati.

La margine: Pro balista ecclesiae Milcovien. Ita est Ubertus.
Flor. 13. 24.

LXXXIV.

1501 *Iulie 15.* Paul, episcop al bisericii titulare de Milcov, plătește 95 floreni de aur ca anate asupra pensiunii ce i s'a rezervat din veniturile bisericii din Esztergom.

Arhivele vaticane. Introitus et exitus 532. Fol. 58 v.

Die 15 Julii (1501) habuit Reverendus in Christo pater Dominus Hadrianus Castellen. Protonotarius apostolicus Camere apostolice Clericus S-mi D. N. pape Generalis Thesaurarius per manus Spectabilium virorum Heredum Ambrosii de Spannachiis pecuniarum Camere apostolice Depositariorum florenos auri de camera nonaginta quinque vigore mandati introitus et exitus a domino Paulo Episcopo ecclesiae titularis Milcovien. pro annata pensionis reservatae super fructibus ecclesiae Strigoniensis per manus societatis de Fucharis ad exitum infra fol. 112. La margine: Patet libro 3 quitanciarum fol. 185. Concordat Ubertus Flor. 128. 46.

LXXXV.

1510 *Decembrie 12.* Mihail Marinoschi, episcop Moldaviensis (Baia), plătește 14 galbeni taxă de numire.

Arhivele vaticane. Introitus et exitus. 549. Fol. 2.

Die XII dicti mensis (Decembris 1510) habuit (Rev. in Christo P. Dominus Orlandus de Ruvere electus Nazaren. generalis SSmi Domini Nostri thesaurarius per manus spectabilium virorum Vincentii et Sebastiani Sauli pecuniarum camere apostolice depositariorum) ducatos quatuordecim similes (auri de camera) bol. 40 a Rev. Domino Michaelae Marinoschi episcopo Moldavien pro communi parte dicte ecclesie per manus Michaelis Vytexia clerici. fl. 14. solidos 8.

LXXXVI.

1512 Octombrie 29. Papa Iuliu II. numește pe Dionisie de Gyalu (Gilău com. Cluj-Kołosz), canonic la Alba-Iulia, episcop de Argeș în părțile necredincioșilor, unde însă locuiesc în oraș și în eparhie mai mulți creștini. Scaunul devenise vacant prin moartea lui Andrei.

Arhivele vaticane. Reg. Lat. 1261. Fol. 190 v.

J. Benson.

Julius etc. Dilecto filio Dionisio de Gyalo electo Argen. salutem etc. Apostolatus officium.... Dudum siquidem bone memorie Andrea episcopo Argen. regimini ecclesie Argen. que in partibus infidelium consistit in eaque tamen civitate et diocesi plures inhabitant christiani residente nos cupientes ecclesie predictae cum vacaret per apostolice sedis providentiam utilem et ydoneam presidere personam provisionem ipsius ecclesie ordinationi et dispositioni nostre duximus ea vice specialiter reservandam.... postmodum vero prefata ecclesia per obitum dicti Andree episcopi qui extra romanam curiam debitum nature persolvit pastoris solatio destituta nos vacatione hujusmodi fidedignis relatibus intellecta ad provisionem diete ecclesie celerem et felicem de qua nullus preter nos hac vice disponere potuit sive potest reservatione et decreto obsistentibus supradictis ne ecclesia ipsa longe vacationis exponeretur incommodis paternis et sollicitis studiis intendentes post deliberationem quam de preficiendo eidem ecclesie personam utilem et etiam fructuosam cum fratribus nostris habuimus diligentem demum ad te Canonicum Alben. in sacerdotio constitutum cui apud nos de literarum scientia, vite munditia honestate morum spiritualium providentia et temporalium circumspeditione aliisque multiplicitum virtutum donis fidedigna testimonia perhibentur

direximus oculos nostre mentis quibus omnibus debita meditatione pensatis de persona tua nobis et eisdem fratribus ob tuorum exigentiam meritorum accepta eidem ecclesie de fratrum eorundem consilio auctoritate apostolica providemus teque illi preficimus in episcopum et pastorem curam et administrationem tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo... Datum Rome apud Sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo duodecimo, quarto kalendas Novembris anno nono.

Simili modo dilectis filiis populo civitatis et diocesis Argen.

Simili modo dilectis filiis clero civitatis et diocesis Argen. M. XX. X. X. de Campania.

LXXXVII.

1512 Octombrie 29. Papa Iuliu II. îngăduie lui Dionisie, episcop ales de Argeș, să păstreze și mai încolo canonicatul și prebenda din Alba-Iulia, precum și parohia din Szászsebes, ale căror venit global nu trece peste 150 galbeni.

Arhivele vaticane, Reg. Lat. 1261. Fol. 191 v.

J. Benson.

Julius etc. Dilecto filio Dionisio electo Argen. salutem etc. Personam tuam nobis... Hodie siquidem ecclesie Argen. que licet in partibus infidelium consistit in ea tamen civitate et diocesi plures inhabitant christiani tunc certo modo pastoris solatio destitute de persona tua nobis et fratribus nostris ob tuorum exigentiam meritorum accepta de eorundem fratrum consilio apostolica auctoritate providimus teque illi prefecimus in episcopum et pastorem, curam et administrationem tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie commitendo prout in nostris confecti-literis plenius continetur. Cum autem sicut accepimus tu

tempore provisionis et perfectionis huiusmodi canonicatum et prebendam ecclesie Alben. ac parochialem ecclesiam plebania nuncupatam de Zazsteves diocesis quorum insimul fructus redditus et proventus centum quinquaginta ducatorum auri de camera secundum communem estimationem valorem annum ut etiam accepimus non excedunt obtineres prout obtines, nos te premissorum intuitu gratioso favore prosequi et tibi ut statum tuum juxta pontificalis dignitatis exigentiam decentius tenere valeas, de alicuius subventionis auxilio providere volentes teque a quibusvis excommunicationis etc., motu proprio non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblate petitionis instantiam sed de nostra mera liberalitate tecum ut etiam postquam in vim provisionis et perfectionis huiusmodi munus consecrationis susceperis ac regiminis et administrationis bonorum dicte ecclesie Argensis vel maioris partis eorum possessionem vel quasi fueris pacifice assecutus canonicatum et prebendam ac parochialem ecclesiam predictas ut prefertur retinere libere et licite valeas generalis consilii... auctoritate apostolica tenore presentium de specialis dono gratie dispensamus... Provisum quod canonicatus et prebenda ac parochialis ecclesie predicti debitis propterea non fraudentur obsequiis et animarum cura in dicta parochiali ecclesia nullatenus negligatur sed illius ac canonicatus et prebende predictorum congrue supportentur onera consueta... Datum Rome apud sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo duodecimo quarto kalendas Novembris anno nono.

M. LX. De Campania.

LXXXVIII

1512 Octombrie 29. Papa Iuliu II. permite lui Dionisie, episcop ales de Argeş, să fie hirotonit

de oricare episcop catolic, care e și însărcinat să-i primească jurământul de fidelitate.

Arhivele vaticane. Reg. Lat. 1261. Fol. 192

J. Benson.

Julius etc. Dilecto filio Dionisio electo ecclesie Argen. salutem etc. Cum nos predictae ecclesie Argen. pastoris regimine destitute de persona tua nobis et fratribus nostris ob tuorum exigentiam meritorum accepta de fratrum eorundem consilio auctoritate apostolica duxerimus providendum proficiendo te illi in episcopum et pastorem prout in nostris inde confectis literis plenius continetur, nos igitur ad ea que ad tue comoditatis augmentum cedere videntur favorabiliter intendentes tuis supplicationibus inclinati tibi ut a quocumque malueris catholico antistite gratiam et communionem apostolice sedis habente accitis et in hoc sibi assistentibus duobus vel tribus catholicis episcopis similem gratiam et communionem habentibus munus consecrationis recipere valeas ac eidem antistiti ut recepto prius per eum nostro et romane ecclesie nomine a te fidelitatis debite solito juramento juxta formam presentibus adnotatam munus predictum auctoritate nostra intendere libere tibi possit plenam et liberam concedimus earundem presentium tenore facultatem. Volumus autem et auctoritate predicta statuimus et decernimus quod si non recepto a te per ipsum episcopum dicto juramento idem episcopus munus ipsum tibi impendere et tu illud suscipere presumpseritis dictus antistes ab exercitio pontificalis officii et tam ipse quam tu ab administratione tam spiritualium quam temporalium ecclesiarum vestrarum suspensi sitis eo ipso. Preterea volumus quod formam huiusmodi per te prestiti juramenti nobis de verbo ad verbum per tuas patentes literas tuo sigillo signatas per proprium nuntium quam citius destinare procures. Forma autem juramenti quod prestabis

hec est: Ego Dionisius electus Argen. ab hac hora in antea fidelis et obediens ero beato Petro sancteque apostolice romane ecclesie et domino nostro domino Julio pape secundo suisque successoribus canonice intransibus, etc. Sic me deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia. Datum Rome apud sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo duodecimo, pridie kalendas novembris anno nono.

M. XXVIII. De Campania.

LXXXIX.

1512 Octombrie 29. Papa Iuliu II. desleagă pe Dionisie de Gyalu, episcop de Argeș, de orice sentință censură și pedeapsă, de care s'ar fi putut face vinovat.

Arhivele vaticane. Reg. Lat. 1261. Fol. 193.

J. Benson.

Julius et. Dilecto filio Dionisio de Gyalo canonico Alben. salutem etc. Apostolice sedis consueta... Cum itaque nos hodie de persona tua nobis et fratribus nostris ob tuorum exigentiam meritorum accepta ecclesie Argen. ad presens certo modo pastore (sic) solatio destitute de fratrum eorundem consilio providere teque illi in episcopum et pastorem preficere intendamus nos ne si forsan aliquibus sententiis, censuris et penis ecclesiasticis. ligatus existis provisio et prefectio predictae possent propterea quomodo libet impugnari providere volentes teque a quibusvis excommunicationis etc. ad hoc dumtaxat ut provisio et prefectio predictae et singule litere apostolice desuper confiende suum sortiantur effectum auctoritate predicta absolvimus et absolutum fore nunciamus. Datum Rome apud sanctum Petrum anno incarnationis dominice millesimo quingentesimo duodecimo, quarto kalendas novembris anno nono

La margine. N. XX. de Campania.

XC.

1512 Decembre 31. Dionisie, episcop ales de Argeş, plăteşte 10 floreni de aur ca taxă de numire.

Arhivele vaticane. Introitus et exitus. 550. Fol. 81 ter.

Die ultima Decembris (1512) habuit Reverendus in Christo pater dominus Orlandus de Runere electus Nazaren generalis S. D. N. Thesaurarius per manus spectabilium virorum Vicentii et Sebastiani Sauli pecuniarum Camere apostolice Depositariorum, florenos decem auri de camera vigore mandati sub die quarta praesentis per introitum et exitum a Rev. Domino Dionisio electo Argien. pro balista dictae ecclesiae et sunt ad exitum haeredibus Antonii Altoviti in majori summa in hoc libro folio 155.

Ita est Philippus.

XCI.

1607 Septembrie 17 ¹⁾. Franciscanul Ieronim Arsenghi din Chios, e numit episcop la scaunul vacant de Bacău ²⁾.

1) Dela ultimul document publicat în această colecțiune și datat dela 31 Dec. 1512 până la documentul de față a trecut aproape un veac. În acest răstimp întunecos, în care protestantismul a pătruns din Transilvania și printre catolicii din România, documentele sunt foarte rare. Cele mai multe sunt referitoare la celebrul episcop de Argeş cu reședința la Bacău, Bernardin Quirini, și au fost publicate în Hurmuzaki, III și în Columna lui Traian 1876. Din colecția de față s'au cedat 8 documente relative la același episcop d-lui Ch. Karalevskij din Roma, care se va servi de ele, precum și de altele, ce le-a descoperit dânsul, pentru o monografie asupra lui Quirini, destinată Revistei Catolice din București.

2) Procesul informativ din 22 Februarie 1607 asupra acestei numiri este publicat în Revista Catolică 1912, pag. 383 urm. E cel dintâiu document, în care se amintește Episcopia Bacăului. Prin urmare, tot ce s'a scris despre o vechime mai mare a acestei episcopii, e lipsit de orice fundament. Doar o mănăstire a franciscanilor în acest oraș e de

Arhivele vaticane. Arh. Consist. Acta Miscel. 37. Fol. 41 v.

Rome in monte Quirinali die lune 17 Septembris 1607. Fuit consistorium secretum in quo SSmus D. N... Referente Rmo D. Cardinale Peretto pro Rmo D. Cardinale Montalto providit ecclesie Bacchien. certo modo vacanti de persona R. D. Hyeronimi Arsenghi Chiensis Ordinis Minorum S. Francisci cum dispensatione super defectu gradus et condonatione jurium cum clausulis consuetis.

XCII.

1607 Septembrie 17. Conventualul Ieronim Arsenghi e numit episcop de Bacău în Moldova.

Indice 480 pag. 99 v.

17 Sept. 1607. Ieronimus Arsenghi O. Min. Conventualium fit episcopus Bacchien in Moldavia.

S. C. 6 p. 143¹).

XCIII.

1611 Aprilie 18. Papa numește pe Observantul Valerian Lubieniecki episcop de Bacău, în urma morței lui Arsenghi²).

Arhivele Vaticane. Arh. Consist. Acta Miscell. 37. Fol. 89.

Rome in monte Quirinali die lune 18 aprilis 1611. Fuit consistorium secretum in quo. SS. D. N. referente Rmo D. Cardinale de Cusentia pro Rmo D. Cardinale Montalto providit ad supplicationem regis Polonie ecclesie Bacco-

prin veacul al XVI-lea și acolo și-a luat reședința Quirini, care avea titlul de Argeș. Despre înființarea canonică a episcopiei de Băcău, al cărei prim titular este tocmai Ieronim Arsenghi, nu posedăm nici un document și probabil n'a avut loc prin formalități speciale. Cf. studiul lui C. Auner publicat în sus zisa Revistă.

1) Citația se referă la un volum pierdut din Actele Consistoriale.

2) Arsenghi făcuse pe Lubieniecki vicar la 10 Aprilie 1610, pro-

vien. vacanti per obitum bone memorie Hyeronimi ultimi eius episcopi, de persona R. Fratris Valeriani Lubinisehi Ordinis Minorum de Observantia quem Sanctitas Sua dicte ecclesie in episcopum prefecit et pastorem curam etc. commitendo. Cum decreto quod antequam possessionem adipiscatur ac munus consecrationis suscipiat fidei professionem emittere et ad curiam illius instrumentum quam primum transmittere teneatur, cum condonatione iurium absolvens etc. cum clausulis etc.

XCIV.

1618 Noembrie 26. Cardinalul Montalto raportează despre starea episcopiei Bacăului și despre Conventualul Adam Goski, doctor în teologie, recomandat de regele Poloniei pentru această episcopie, după moartea lui Lubieniecki.

Arhivele Vaticane. Seria XII. Tom. 144. Fol. 179.

Illme et Revme Domine.

In proximo consistorio si Sanctitati Suae placuerit, Ego A. Cardinalis Montaltus referam statum ecclesiae Baccoviensis vacantis per obitum bon. mem. Valeriani ultimi episcopi ad quam rex Poloniae supplicat promoveri Rev. fratrem Adamum Goski ordinis Minorum conventualium sancti Francisci. Baccovia civitas sita est in medio Valacchiae provinciae finitimae regno Poloniae Turcarum

abil pe patul de moarte, căci deja la 30 Aprilie regele polon numește pe Lubieniecki episcop de Bacău. Se iscă o luptă aprigă între Poloni și Unguri, aceia pentru el, aceștia în contra lui. V. documentele la Iorga, Studii și documente, vol. I—II. Buc. 1901, pag. 417 și urm. In cele din urmă Sf. Scaun se hotărăște pentru Lubieniecki. Eubel, Zur Geschichte der röm.-kath. Kirche in der Moldau, in Römische Quartalschrift 1898, pag. 113, pune data numirii 1 Februarie 1611, probabil după schelele lui Garampi, va fi însă o greșeală.

tyrannidi subiecta in qua sunt fere omnes heretici, et schismatici, catholici vero paucissimi.

Eius Ecclesia Assumptioni Beatae Virginis dicata ex lapidibus constructa, vetustate deformata, habet campanile ligneum cum tribus campanis, fontem baptismalem ingestum, et cimiterium, ac sacrarium cum perexigua supellectili. Domus episcopalis est parva, et lignea in qua episcopus anguste inhabitat cum duobus aut tribus sacerdotibus qui sacramenta et divina officia catholicis dictae civitatis ministrant quorum numerus in dies Deo adiuvante augetur; in diocesi vero sunt circiter undecim parochiae in quibus exercetur cura animarum.

Fructus sunt incerti; nisi impediretur perceptio attenderet ad trecentum fere aureos; non sunt taxati in libris camerae.

Promovendus est de legitimo matrimonio, et catholicis parentibus natus annorum circiter 40, sacerdos et sacrae theologiae doctor, fuit provincialis suae religionis in regno Poloniae in quo munere laudabiliter se gessit, et regis testimonio doctrina ac morum probitate comendatur. Emisit professionem fidei in manibus nuncii Sanetitatis Suae in eo regno ex cuius processu de more subscripto haec mihi constant.

Supplicatur pro expeditione cum condonatione iurium ob ecclesiae et promovendi paupertatem.

(Pe dos) Ecclesia Baccoviensis. 6 Novembris 1618. Proposita.

XCV.

1618 Noembrie 28. Papa numește pe franciscanul Adam Goski episcop de Bacău, în urma morței lui Valerian, și a raportului card. Montalto.

Arhivele Vaticane. Arh. Consist. Acta Miscel. 37 Fol. 185.

Romae in Monte Quirinali die lunae¹⁾ 28. Novembris 1618, fuit consistorium secretum in quo Smus D. N. Eo-

1) Eubel l. c. așează numirea lui Goski la 16 Noemvrie, în care zi însă s'a făcut numai propunerea, iar nu numirea.

dem Rmo D. Cardinale (Montalto) referente providit ecclesiae Baccovien. vacanti per obitum bo. mo. Valeriani illius ultimi Episcopi de persona D. Fratris Adami Goski Ordinis minorum; praefecit eum illi in episcopum et pastorem curam etc. committendo eum condonatione jurium. Absolvens etc. eum clausulis.

XCVI.

1620 Aprilie 14. Papa Paul V. confirmă lui Adam, episcop de Bacău, primirea unei scrisori și a jurământului de credință ¹⁾.

Brevia vol. 14. Scrin 45. Pag. 55.

Venerabili fratri Adamo, episcopo Baccoviensi. Paulus Papa Quintus.

Litteras frat(ernit)atis tuae una cum iuramento fidelitatis quod nobis et huic S(anc)tae Ap. Sedi praestitisti, accepimus et legimus non mediocris cum animi voluptate, siquidem in his manifeste videre nobis contigit multa, eaque maxime certa tuae singularis pietatis et in nos atque hanc B. Petri Sedem in qua immeriti praesidemus, egregiae devotionis argumenta. quod quidem merito effecit, ut nostra perpetua pergrata in te benev(olentia) non modicum hoc tempore incrementum acciperet. Caeterum sicut tua perspecta virtus in isto pastoralis munere exequendo ea omnia de te nobis pollicetur quae ad Dei gloriam et comissi tibi gregis salutem pertinere unquam animadvertet; ita persuasum habeas volumus nos magna semper voluntatis propensione erga fra(ternita)tem tuam futuros; tuaque commoda cum usus venerit quantum cum D(omi)no possumus libenti animo curaturos.

1) Document cunoscut și lui Eubel I. c.

XCVII.

1627 *Iulie 19.* Papa numește pe Observantul Gabriel Fredro (de Pleowice), episcop de Bacău, în urma morței lui Goski, și recomandării regelui Poloniei ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Serin XII. Tom. 130. Fol. 89 v.

Rome in palatio apostolico Montis Quirinalis feria secunda, die 19. Julii 1627 fuit consistorium secretum in quo Sanctissimus Dominus Noster... Referente Revmo Domino Card. de Torres providit ad supplicationem serenissimi Poloniae regis ecclesie Baccoviensi vacanti per obitum Adami Goski de persona R. fratris Gabrielis Fedro ordinis Minorum Sancti Francisci de observantia expresse professi ipsumque dicte ecclesie Baccoviensi in episcopum prefecit et pastorem, curam etc. committendo cum dispensatione super defectu gradus, et cum decreto, quod expeditio gratis fiat, absolvens etc. cum clausulis opportunis etc

Referente Revmo domino Cardinali etc.

XCVIII.

1627 *Iulie 19.* Gabriel Fredro e numit episcop de Bacău, după moartea lui Adam Goski.

Indice 480. Fol. 100.

19. Jul. 1627. Gabriel Fredro fit episcopus Baccovien per obitum Adami Goski. Conc. 136 p. 87 v. ²⁾.

XCIX.

1627 *August 10.* Gabriel de Pleowice e hirotont episcop de Bacău.

Indice 480. Fol. 100.

1) Document cunoscut lui Eubel I. c.

2) Citația se referă la un volum perdut din Actele Consistoriale.

10 Aug. 1627. Gabriel de Pleowice cons. episcopus Bac-covien. Cons. 156 p. 178¹⁾.

C.

1633 Iulie 8. Papa confirmă pe dominicanul Ioan Baptist Zamojsky ca episcop de Bacău, drept care fusese numit de regele Poloniei, în urma morței lui Fredro. I se permite să-și reție beneficiile și pensiunile de până atunci.

Arhivele Vaticane. Scrin XII. Tom. 130. Fol. 176. v.

Rome in palatio apostolico montis Quirinalis die lune VIII Julii 1633, fuit consistorium secretum in quo ... Referente Revmo D. Card. Pio pro Revmo D. Card. Torres Sanctitas Sua ad nominationem serenissimi regis Polonie providit ecclesie Bacchien. in Vallachia in temporalibus sub tyrannide principis Moldavie feudatarii Turcarum vacanti per obitum bone memorie Gabrielis Fedrii ultimi illius episcopi de persona Rev. fratris Joannis Baptiste Zamoisky ordinis Predicatorum sacre theologie magistri, ipsumque dicte ecclesie in episcopum, et pastorem prefecit, curam etc. committendo cum retentione compatibilium, et cum reservatione pensionum antiquarum absolvens etc. cum clausulis etc.

CI.

1633 Iulie 18. Papa conferă dominicanului Ioan Baptist Zamojsky episcopia de Bacău, vacantă prin moartea lui Fredro, și în urma cererei regelui Poloniei²⁾.

Arhivele Vaticane. Scrin XII. Tom 137. Fol. 15 v.

1) Citația se referă la un volum perdut din Actele Consistoriale. Documentul eră cunoscut lui Eubel l. c.

2) Cfr. Eubel l. c.

Rome in palatio Montis Quirinalis feria 2-a die 18. Julii 1633 fuit consistorium secretum in quo SS. D. N. Referente Revmo D. Cardinali Pio providit ad supplicationem regis Polonie ecclesie Baccoviensi vacanti per obitum Gabrielis Fredro de persona Rev. Fratris Ioannis Baptiste Zamoiski ordinis Predicatorum omnia requisita habentis ipsumque diete ecclesie Baccoviensi in episcopum prefecit et pastorem curam etc. committens. absolvens etc. cum clausulis etc.

CII.

Către 1640. Angelo Petricca da Sonnino raportează despre starea catolicismului în România, în special la Câmpulung¹).

Copie contemporană, văzută într'un grup de manuscrise la un anticar din Roma. Hârtii Santa Croce²).

Relazio di quanto e occorso in Cospoli de Petricca da Sonnino Angelo min. conv.

Havendo l'ora servita la Sacra Congr. dieci anni con varie cariche in diverse parti come in Ungaria, Mold. e Val. oltre la carica di vicario testifica come sempre s'avanza nell'acquisto dell'anime e con la dottrina di missionari si stabiliscono maggiormente nella fede cattolica quei fedeli che sono in quei confini dei Turchi, però non

1) Autorul acestui raport e bine cunoscut, ca prefect al franciscanilor din Moldova, pe semne al doilea după Boguslavici. Data raportului se poate fixa prin notița despre recenta reîntoarcere a Sașilor din Câmpulung dela protestantism la catolicism, fapt întâmplat la anul 1639. Fermeziu, Acta Bulgariae ecclesiastica. Agram 1887, p. 99. Cfr. și p. 22 și 23. I. Bianu, Vito Pilutio, în Columna lui Traian, 1883 p. 151. Un rezumat al acestui raport, precum și al celui din numărul următor, a fost comunicat din Roma ziarului „Universul“, 3 Iunie 1910

2) Santa Croce, înainte de a fi cardinal, a fost nunțiu apostolic în Polonia, pe vremea lui Sobieski.

e mai alcuno venuto alla fede perche non vogliono discorrere et l'haver dominio gli conserva nell' errore.

Ultimamente una terra intiera in Valachia per nome Campolongo ha ricevuto la fede cattolica et in detta terra vi e una bella chiesa con l'habit(azio)ne per li missionarii; questa terra e nelli confini di Transilvania et li habitatori sono Transilvani antichi del rito latino che erano colà discesi ad habitare nei confini per la fertilita di quella terra, erano ingannati da uno heretico, ha dato Iddio e venuta alla fede cattolica come e gia noto alla Sacra Congreg(azio)ne.

CIII.

Către 1640. Conventualul Petricca, vicar din Constantinopol și prefect peste misionarii din România, raportează despre situațiunea politică din țările române, și despre biserica catolică din București.

Copie contemporană, într'un grup pe manuserise la un anticar din Roma. Hârtii Santa Croce.

Petricca minor conventuale, vicario patriarcale di Conspoli commissario generale in Oriente e Prefetto de missionarii in Valacchia e Moldavia.

Discorso del modo facile d'espugnare il Turco e cacciarlo dalli molti regni che possiede in Europa.

pag. 25 (a stat 6 ani în Moldova)

pag. 30: aggiungo di più che vi sono due Prencipi Greci, uno di Mold. e l'altro di Val. de' quali cadauno a p(rim)o suono di tromba puol armare 25 m. soldati e perche sono le due Provincie lontane da Conspoli solo per lo spatio di 15 giornate possono con gran danno del Turco prender l'armi contro l'istesso e cio fariano volentieri ogni volta che li fosse somministrato aiuto dalli

Prencipi hristiani ovvero se li detti Prencipi prendessero l'armi contro il Turco e combatessero con lui per altre parti contigue alla Christianita, e detti Prencipi ne hanno gran desiderio essendo cio a me noto per haver discorso con quelli per esser stato molto tempo missionario della S. Congr. in due Provincie, anzi il Principe di Val. mi ha dato in nome della mia Religione una chiesa con molte habitationi in una citta ove lui rissiede per nome Buccoresti e detto Prencipe piu volte mi diceva come puol essero che il principi hrist(ia)ni qualche volta non habbiano compassione de tanti christiani che sono sotto la tirannia del Turco e non li venga pensiero di vendicar tante ingiure che questi Turchi fanno a Christo Redentore. Questo e certo che detti Prencipi sono sempre pronti a ribellarsi al Turco se fossero a cio animati et aiutati concordemente da Prencipi christiani...

CIV.

1651 Mai 8. Papa numește pe Observantul Marian Kurski episcop de Bacău, după cererea regelui Poloniei, și în urma transferării lui Zamojsky la Przemyśl, cu condiție ca să restaureze și înzestreze biserica, să înființeze un seminar și un Munte de Pietate.

Arhivele Vaticane. Scrin XII. Tom 131. Fol. 131 v.

Rome in palatio apostolico Montis Quirinalis octava Maii 1651 fuit consistorium secretum in quo SSmus Dominus Noster... Referente Revmo domino Virginio Card. Ursino ad supplicationem regis Poloniae providit ecclesiae Baccoviensi vacanti per translationem R. P. D. Joannis Baptistae Zamoiski ultimi illius episcopi ad ecclesiam Premisliensem de persona R. P. Mariani Kurschi religiosi ordinis fratrum Sancti Francisci de observantia a pluri-

bus annis in ordine presbiteratus constituti theologie professoris, fidem catholicam professi et omnia alia requisita habentis, ipsumque illi in episcopum praefecit et pastorem curam etc. committendo cum decreto ut ipse sacramentum sacra suppellectili sufficienter instrui curet, et ecclesie predictae reparationi pro viribus incumbat, et servitio eiusdem reintegrationis, et in ea utramque prebendam ac seminarium ad prescriptum Sacri Concilii Tridentini erigat, et in civitate Baccoviensi Montem Pietatis institui curet onerando desuper eius conscientiam absolvens etc. cum clausulis, etc.

CV.

1654 Mai 8. Marian Kurski e numit episcop de Ba-
cău, în urma transferării lui Zamoisky la Przemyśl.

Indice 480 p. 100.

8 Mai 1651. Marianus Kurski fit episcopus Baccovien.
per translationem Ioannis Baptistae Zamoischi ad Premisl.
S. C. 11 p. 192¹).

CVI.

1654 Aprilie 6. «Varsavia». Raport asupra stării
bisericii catolice în Moldova²).

Arhivele Vaticane. Nunz. Pol. 52.

Status religionis catholicae in Mold. seu in Valachia
anno 1654.

1) Citația se referă la un volum pierdut din Arhivele Consistoriale.

2) Acest raport fiind datat din „Varsavia”, e probabil alcătuit de către iezuiții de acolo. Aceasta o indică menționarea repetită și completă a așezămintelor lor din Moldova. Pe de altă parte omiterea unor sate catolice foarte înfloritoare, ce le vizitase Bandini în anul 1646, arată că raportul nu s'a redactat de către un cunoscător localnic al împrejurărilor, și că autorul lui a scris după niște informațiuni sumare.

Bokovia quod est oppidum vicinum montibus Carpatiis est episcopi sedes; plerumque tamen non solet residere propter inopiam sustentationis et pericula. Nunc autem est episcopus R-mus D. Ioannes Kurski ex ord. min. de obser. Spectat ad episcopatum unus pagus Trebez¹⁾ et media pars oppidi Bakoviae et unum Molendinum²⁾ in flumine Bistriza situm: habet etiam duo apistheria. Potest habere annum redditum mille taleros praesertim si princeps subditos faceret immunes ab operibus et pensionibus quas illi pendunt.

Est praeterea ibidem aliud templum parochiale in quo est parochus ungarus catholicorum ungarorum; domus ferme ducentae.

Iassi est metropolis Mold. ubi residet princeps cum sua aula. Templum catholicum exustum est a Kosacis et Scythis. Manent duo sacerdotes soc. Iesu ac in una domo precarie a Principe concessa divina faciunt. Domus Catholicorum fere centum.

In aula autem principis milites septingenti qua catholici, qua heretici.

*Kutner*³⁾: hoc oppidum distat unius diei itinere Iassis. Templum est ex lapide exstructum: manent ad illud duo item presbyteri e soc. Iesu, maxima pars incolarum fere catholici.

Galaz est oppidum in finibus Mold. situm ad ripam Danubii prope Pontum Euxinum. Est hic sacellum è luto et paleis exstructum. Sacerdos deest; catholicorum familiae triginta. Quando adest sacerdos evocatur quandoque ultra Danubium in ditionem turcicam ad vicina oppida a mercatoribus.

Berlat habet quoque sacellum ex ligno exstructum; sa-

1) Trebeş sau Băraţi, proprietate care şi acum aparţine episcopiei catolice de Iaşi.

2) Moară.

3) Cotnari.

cerdote caret, nihilominus potest visitari ab eo sacerdote qui residet Galaz.

Catholicorum ungarorum domus quadraginta.

In *Baslo*¹⁾ templum est, sacerdos non. Catholicorum ungarorum domus quinque.

In *Staneste*²⁾ templum seu sacellum est, sacerdos non est. Cathol. ung. familiae centum.

In *Maneste*³⁾ sacellum est, sacerdos non est. Cathol. ung. domus centum.

In *Tatros*⁴⁾ templum est: catholici incolae fere omnes; solebant vocare monachum ex Bosgna, in qua provincia, et vicina Bulgaria sunt aliquot conventus Bernardinorum seu min. obser.

In *Lucacz*⁵⁾ sacellum est, sacerdos non est. Cathol. ung. domus quinquaginta.

In *Salonc*⁶⁾ templum est absq. sacerdote. Cath. ung. domus quinquaginta.

In *Forovan*⁷⁾ templum est, sacerdos non est. Cath. ung. domus centum.

In oppido *Roman* sacellum ex ligno, sacerdos non est. Cath. domus aliquot.

In pago *Soboiium*⁸⁾ templum est ex lapide exstructum satis magnum; spectant huc septem pagi, in quibus ple-riq. incolae sunt catholici; sacerdos deest.

In *Niems*⁹⁾ sacellum est ex ligno exstructum: catholicorum domus aliquot sine sacerdote.

1) Probabil Vaslui.

2) Stănești, jud. Bacău.

3) Mănești, jud. Bacău.

4) Trotuș.

5) Lucăcești, jud. Bacău.

6) Șolont, jud. Bacău.

7) Fărăoani, jud. Bacău.

8) Săbăoani, jud. Roman.

9) Piatra-Neamț.

In oppido *Bagna*¹⁾ templum est ex lapide extractum satis amplum a principibus quondam catholicis: manebat hic pater unus ex Soc. Jesu cui successerat parochus, a cuius morte successerat unus franciscanus ex missionariis a sac. cong. de propag.

Soczaviae ubi preterito anno sedes belli fuit est templum satis magnum muratum; nunc hoc bello ita vastatum ut soli stent parietes absq. tecto. Cath. domus tres; fuit et quondam episcoporum sedes

In *Herlo*²⁾ templum est seu sacellum desolatum. Cath. domus aliquot.

In *Hus* templum est. Residet parochus ungarus; familiae cath. ung. circiter trecentae.

In *Kubierzi*³⁾ oppidum est intra fines Mold. sed iam kano Tartarorum paret cum pagis circiter viginti in quibus magna ex parte habitant catholici ungari. Templum est ex ligno extractum. Sacerdos deest.

Haec templa et loca supradicta solet visitare unus presbyter soc. Jesu illiq. populo sacramenta administrat. Vicarius in spiritualibus ab Illmo loci ordinario constitutus, est pater Iacobus Labenta soc. Iesu: residet Kutnar.

Redditus et annui proventus ecclesiarum plerumque sunt ex vineis quae administrantur ab economis secularibus qui rationem nec Rmo episcopo neq. vicario ipsius reddunt.

CVII.

1658 Octomvrie 12. Papa Alexandru VII. scrie arhiepiscopului de Esztergom, cã Principele Va-

1) Baia, jud. Neamțu.

2) Hărlău.

3) Ciubărcei în Basarabia.

lahiei (Mihnea III) trebuie să rostească simbolul credinței, spre a trece la religia catolică¹⁾.

Arhivele Vaticane. Epist. ad Principes. Vol. 63 pag. 14.

Alexander papa VII venerabili fratri archiepiscopo Strigoniensi.

Ingenti profecto gaudio fraternitatis tuae litterae pontificium animum affecerunt nam ea de Valacchiae Transalpinae Principe nuntiabant quae maxime cupieramus, quaeque planius cum ex ipsius literis tum religiosi viri²⁾ huc ab eo missi voce cognovimus. Qua sane in re uti pietas et zelus tuus adhuc insigniter enituit ita non dubitamus quin absolvendo prorsus et perficiendo operi studium idem et curam adhibiturus sis: oportet autem arte omni Principem expressam fidei catholicae professionem emittere, quemadmodum eidem. Religioso cum aliis omnibus ad hoc negotium pertinentibus rebus plenius explicatum fuit.

Porro Principem omnia pro pietate spectata sua egregie praestitutum esse plane confidemus fraternitati tuae cuius praeclaros virtutes magni sane facimus et praecipua Paternae caritatis voluntate complectimus, assidua Divinae gratiae incrementa a Domino postulamus et Apostolicam benedictionem permanentem impertimus. Datum Castri Gandulphi. Pontificatus nostri Anno Quarto.

1) Aplecările lui Mihnea către catolicism sunt cunoscute, și par a fi în legătură cu încoronarea sa de „arhiduce“ la Târgoviște. El are, staurat mănăstirea franciscanilor din acel oraș, și le-a dăruit Șotânga. Istoricul bis. catolice din Târgoviște în Arhiva Istorică a lui Hăjdău-vol. 2. part. 1, pag. 48 și 50. La 12 Oct. 1658, card. Chigi serie lui Carafa, nuntial din Viena, despre hotărârea lui Mihnea de a îmbrățișa credința catolică. Iorga, Studii și doc. I—H, pag. 426. La 15 Oct. serie Papa Voevodului în această privință. Hurmuzaki, vol. V. part. 2. pag. 56.

2) Acest sol trimis de Mihnea la Papa e Observantul Gabriel Thomasij. Fermendziu l. c. pag. 267.

CVIII.

1660 Mai 29. Papa Alexandru VII. scrie regelui Poloniei, că cedarea episcopiei de Bacău, făcută de Kurski tot Observantului Rudzinski, nu se poate admite. Regele să recomande un călugăr din alt ordin, pentru ca să nu se creeze o pretențiune¹⁾.

Arhivele Vaticane. Epist. ad Princip. Vol. 64. F. 42.

Carissimo... Ioanni Casimiro Poloniae... Regi

Optatis M-tis Tuae cum in Domino possumus gratificari libenter prompteque solemus. Verum episcopatus Bachoviensis cessionem de qua scribis, iustis de causis ne-tiquam admittendam esse plane censemus. Praeterea ubi casus accideret vacationis huiusmodi praesulatus, hortaremur profecto M-tem Tuam ad alterius Instituti religiosum pro eo proponendum ne perpetuo eidem ordini velut haereditaria Bachoviensis ecclesia deferri indicatur; nam quod attinet ad personam dilecti filii Athanasii Rudzienschi quem virum genere doctrina et virtutibus insignem esse asseris eius haberi ratio cum fuerit occasio sane poterit.

CIX.

1660 Iunie 5. Papa Alexandru VII. scrie regelui Poloniei, că nunțul îi va comunica deciziunea sa relativ la vacanța episcopiei de Bacău²⁾.

Arhivele Vaticane. Epist. ad Princ. Vol. 64 F. 49.

1) Nunțul din Polonia propusese deja în 21 Oct. 1656 să se primească demisia lui Kurski. La 7 Iunie și 5 Iulie 1659, regele Ioan Casimir scrie, că Kurski e bolnav, și nu poate administra eparhia lui. Schmidt G. Romano-Catholici per Mo'daviam episcopatus. Budapest 1887, pag. 83.

2) Hotărîrea Papei a fost, să numească nu un episcop polon, înstrăinat de eparhia lui adoptivă, ci un vicar apostolic în persoana Observantului localnic, Gabriel Thomasij. Eubel l. c., pag. 114. Fernendziu l. c. pag. 268. Thomasij a administrat Moldova vreo doi ani.

Carissimo... Ioanni Casimiro Poloniae... Regi.

Acceptis litteris M-tis Tuae de cessione Bachoviensis episcopatus die 29. Iunii anni 1659 scriptis eiusmodi negotium diligenter examinari misimus; mox audita relatione nobis facta in eam sententiam devenimus quam ex Vener. fratre Archiepiscopo Larisseno nuntio nostro eoram intelligere melius poteris. Eius igitur verbis fidem habere volet M-tas Tua cui Divinam Clementiam propitiam usque precamur.

CX.

1661 *Februarie 21.* Marian (Kurski) episcop demisionat de Bacău, capătă titlul i. p. de Aenos și e numit episcop auxiliar la Posen ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Serin XII. Tom. 132 Fol. 155.

Feria secunda die 21. februarii 1661. Rome in palatio apostolico Montis Quirinalis fuit consistorium secretum in quo SS. D. N... referente Revmo D. Card. Ursino Sanctitas sua ecclesie Aenensi in partibus infidelium certo modo vacanti providit de persona Revmi P. Domini Mathiae Mariani nuper episcopi Baccoviensis ipsumque eidem ecclesie Aenensi in episcopum prefecit et pastorem, curam etc. commitendo et deputavit suffraganeum ad exercenda pontificalia in ecclesia et diocesi Posnaniensi cum retentione compatibilium et assignatione trecentorum ducatorum auri de camera super fructibus mense episcopalis Posnaniensis pro congrua dicti suffraganei sustentatione et decreto quod antequam munus suffraganei huiusmodi exerceri incipiat fidei professionem emittere et ad urbem intra prefixum tempus transmittere teneatur. Absolvens etc. cum clausulis etc.

4) Document cunoscut lui Eubel, I c. pag.. 114.

CXI.

1662 *Iulie 31*. Papa numește pe franciscanul Atanasie Rudzi(n)ski episcop de Bacău, după cererea regelui polon, și transferă pe Kurski la Aenos¹⁾. I se impune să rezideze în eparhie, și să înființeze un seminar și un Munte de Pietate.

Arhivele Vaticane. Scrin XII. Tom. 132. Fol. 187 v.

Feria 2. die 31 mensis Julii 1662. Rome in palatio apostolico Montis Quirinalis fuit consistorium secretum in quo primum SSmus D. N... Referente R. D. Card. Ursino Sanctitas Sua ecclesie Bacchoviensi vacanti per translationem R. Patris domini Mathie Mariani Curzki ultimi illius episcopi ad ecclesiam Aenensem ad supplicationem regis Polonie providit de persona R. Athanasii Rudziski ordinis Fratrum Minorum S. Francisci ipsumque illi in episcopum prefecit et pastorem curam etc. committendo. Cum onere quod idem Athanasius ad eandem ecclesiam accedere et apud illam residere omnino teneatur iuxta decretum Sue Sanctitatis die 26 presentis mensis Julii factum, quod in schedula consistoriali atque in litteris apostolicis desuper conficiendis inseri et illius formam deinceps servari voluit et mandavit et decreto quod prebendas theologalem et poenitentiarum ac seminarium instituat montemque pietatis erigi curet eius conscientiam super hiis onerando. Absolvens etc. cum clausulis etc.

CXII.

1662 *August 12*. Observantul Ștefan Atanasie Rudzinski este hirotonit episcop de Bacău²⁾.

Indice 480 Fol. 100.

1) Documentul era cunoscut lui Eubel, l. c. pag. 114. Dar acolo anul 1665 este greșit, probabil din tipar. Numirea s'a făcut într-o Luni; ori 31 Iulie era Luni toemai în 1662, iar nu în 1665.

2) Document cunoscut lui Eubel l. c. p. 114. Pentru anul greșit v. nota precedentă.

Stefanus Atanasius Rugienski O. S. Francisci de observantia consecratur episcopus Baccoviensis.

Cons. 157 p. 235¹).

CXIII.

1668 Noembrie 24. Papa Clement IX recomandă Domnului Moldovei (Ștefan XI) pe Petru (Parchevich) arhiepiscop de Marcianopolis și vicar în Moldova.

Arhivele Vaticane. Clement IX. Epist. ad Princ. vol. 68 f. 88 v.

Laudibus nobilitatis tuae quas celebris fama perfert ea profecto consentiunt quae speciatim de singulari erga religionis catholicae cultores benignitate tua frequenter audimus. Id autem ut animi nostri benevolentiam huiusmodi benefactis eximie conciliat, ita facit, ut proficiscentem istue Ven. fratrem Petrum Archiep. Marcianopolitanum quem apostolicum vicarium in Moldaviam Baccoviensis epi. loco mittimus, harum literarum comiteatu instruere velimus, quibus a te magnopere petimus ut eum imprimis commendatum habeas, quo auctoritatis tuae praesidio communitus ab inimicorum iniuriis tutus reddatur et spiritualibus muneris sui causis quiete ac secure incumbere possit. Ipse tibi coram latius ac distinctius quibus in rebus opus ei fuerit auxilio patrocinii tui declarabit, simulque testis erit eximiae voluntatis qua mens pontificia mutuas vices nunc iam tibi rependit et ubi se tulerit occasio re ipsa quoque representabit. Interim nobilitati tuae bonorum omnium affluentiam et imprimis perfectam divinae veritatis agnitionem ab omnipotenti Deo summis precibus exposcimus. Datum Romae apud S. Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die 24. Novembri 1668 Pont. Nostri Anno secundo.

Idem în acelaș scop către Principele Transilvaniei, *ibid.* f. 89 verso.

1) Citația se referă la un volum perdut din Actele Consistoriale.

CXIV.

1674 Ianuarie 19. Petru Parchevich, arhiepiscop de Marcianopole și vicar în Moldova, însărcinat cu solie din partea Domnitorului României, scrie din Veneția, unde zace bolnav de 9 săptămâni, unui cardinal la Roma, să interviev pe lângă Papa, spre a se ajutură cu bani armatele polone și române, acum când după izbânda dela Hotin și ciurma dela Constantinopole, se poate liberă până și Bulgaria de sub jugul otoman ¹⁾.

Biblioteca Vaticană. Cod. Barb. Lat. XCV. 25 (1876) ff. 4849.

Eminentiss-mo e Rev-mo Sigr. mio Sigr. Padron Coll-mo ²⁾.

Il piu sensibile rammarico che io sento nell' infermità che mi tiene inchiodato nel letto, proviene dal vedermi prolungata tanto sospirata consolatione di presentarmi à piedi della Santità Sua, et avanti all' Emin-za Vostra, la cui pietà è il più valido sostegno della vera e Catt-ca Religione. Per temperare dunque gli affanni del mio cuore, risolvo di precorrere co' presenti humilissimi caratteri, e sodisfare in parte all' incombenza impostami da SS-ri Prencipi di Valachia e Moldavia, col raccomandare al potentissimo e pietoso patrocínio dell' Em-za Vostra la

1) Parchevich eră dejă în vara anului 1673 la Viena, de unde trimise un raport la Roma în 26 August. Hurmuzaki, V part. 2 pag. 130 și IX. part. 1. pag. 273. Lipsit de mijloace, iar importunitatea sa din trecut discreditându-l pretutindeni, călătoria lui se prelungi din cale afară. La 9 Dec. 1673 scrisese tot din Veneția cardinalului principe Barberini, prefectul Propagandei, o scrisoare destul de amărîtă. Pejacevich J. Peter Freiherr von Parchevich, în Archiv. f. öster. Gesch. vol. LIX. part. 2. pag. 620. A murit la Roma pe la 30 Iunie 1674 Ibid. pag. 633.

2) Probabil tot card. principe Barberini.

causa della Religione Cristiana, e col suo efficace mezzo alla Santità di Nostra Sig-re in questa congiuntura la più propizia che se gli possa mai porgere dal Cielo. La vittoria concessa dal Dio delli esserciti e Padre delle misericordie alle armi Polache coll' aiuto fedele et opportunissimo de sudetti Prencipi, alle rive del Niester, coll' espugnazione di Cocimo¹⁾ e accompagnata da circostanze così prodigiose, che ben apparisce un colpo della divina destra, per abbattere la superbia di colui, che già stava ponendo il giogo sul collo, et il piede sulle fauci dell' unico antemurale della Christianità il nobilissimo regno della Polonia. In fatti stà in potere di Cristiani il rintuzzare non solo l'orgoglioso nemico, e vendicare nelle parti della Podoglia, e Valachia e Moldavia il sangue innocente di tanti credenti, e gli oltraggi inferiti à sacri altari di Giesu Cristo, ma ancora di ristabilire di la dal Danubio nelle vaste provincie della Bulgaria, e del Mar nero i stendardi del Redentore. E perito il fiore e nerbo della militia veterana dell' inemico (*sic*) sotto il ferro Cristiano. La peste non reca a Constartinopoli minor strage e spavento. La costernazione de barbari non puol essere maggiore. I Cristiani de qualli (*sic*) sono le provincie à noi vicine alzzano (*sic*) le mani al Cielo, e porgono votti (*sic*) continui acciò non si traseuri si bell' occasione di liberarli dalla durissima tiranide, e sono prontissimi à scuotere colla forza il giogo al solo comparire delle nostre bandiere ausiliatrici. Basta solo che il zelo, e fede di Prencipi veramente Cristiani non neghi il soccorso, et aiuto del danaro al valore Polacco, e Valacco munito di valorose e risolutissime truppe, che vogliono sacrificare il sangue, e le vite in si degna occasione. Deh dunque Eminentissimo Prencipe di Santa Chiesa ella

1) Marea bătălie sub zidurile Hotinului, la 10 Noembrie 1674, în care ambii voievozi Români au trecut în partea Polonilor. Xenopoi, Ist. Românilor, IV, pag. 221.

tiene colla Cristianità intraprendendo con magnanimo fervore d'incalorire con suoi premurosi ufficii l'animo di sua S-ta e dell' Eminentiss-o Altieri a raddoppiare i sforzi della paterna loro carità la quale già con si degne prove si va segnalando con generose contributioni. Non è abbreviata la mano del Sig-re ne mancheranno mezzi all' amore ingegnoso di Vostra Em-za, che ben saprà suggerirli e renderli valevoli fra tanti modi, si ponno ritrovare; non ostante le pubbliche strettezze. Prego il sommo Datore (*sic*) di lumi, ch'inspieri (*sic*), et infiammi i cuori acciò non svaniscano così ben fondate speranze. E qui supplicando la di lei benignità, à gradire la riverente confidenza con cui ricorro al seno della pietà, depositandovi le lagrime, et i voti estremi della mia languente vita per la salute del Cristianesimo, e suplicando ancora V. Em-za d'essermi protettore appresso la congregatione de Propaganda fide perche dia ordine che io sia soccorso di qualche denaro à conto degli assegnamenti che dalla medesima mi sono stati già fatti, e per i quali vado già creditore per poter proseguir, con quest' agiuto il mio viaggio verso Roma quand' habia ricuperata in parte la salute, e sia certa l'Em-za Vostra che se non fossi astretto dalla necessità per l'indispositione, che già nove settimane m'obliga al letto, con infiniti dispendii, non ardirei d'incomodarla con questa mia humile, e riverente istanza, e le bacio humilissimamente la sagra porpora.

Di Venetia li 19 Genaro 1674.

D. V. E. R-ma

Humilliss-mo e Devotiss-mo S-re

Pietro Parceovich Arcivescovo di Martianopoli

CXV.

1678 *Ianuarie 31*. Papa numește pe dominicanul Jacob Gorecki episcop de Bacău, în urma morții lui Rudzinski. Condițiunile sunt aceleași ¹⁾).

Arhivele Vaticane. Scrin XII. Tom. 134. Fol. 39.

Rome in palatio apostolico in Vaticano feria 2-a die 31 Ianuarii 1678 fuit consistorium secretum in (quo) SS. D. N. Referente Revmo D. Card. Vidono providit ad supplicationem regis Polonie ecclesie Bacchoviensi vacanti per obitum bone memorie Stephani Rudzicki illius ultimi episcopi extra romanam curiam defuncti de persona reverendi Patris Jacobi Gorecki ordinis Predicatorum magistri in theologia fidem etc. professi omniaque etc habentis ipsum illi in episcopum prefecit et pastorem curam etc. committendo. Cum decreto quod sacrarium sacra suppellectili sufficienter instruat ecclesie cathedralis et domus episcopalis reparationi incumbat prebendas theologalem et penitentiariam ac seminarium ad prescriptum sacri concilii Tridentini instituat montemque pietatis erigat eius conscientiam super his onerando. ab. solvens etc. cum clausulis etc.

(In marg.) Taxa flor. 33 ¹/₃. Fructus incerti sunt.

CXVI.

1680 *Noembrie 6*. Misionarul franciscan Ioan Bapt. del Monte, paroh la Galați, cere dela nunțiul din Polonia, ca regele să intervie pe lângă Poartă, spre a nu se dărîmă biserica lui, când principatele române se vor preface în pașalâcuri ²⁾).

Arhivele Vaticane. Nunz. Pol. vol. 98.

1) Cfr. documentul C.

2) Misionarul e cunoscut de prin anul 1670. Bianu, Pilutio I. c. pag. 157.

Copia di lettera a mons. nun-o di Polonia del P. fra Giov. Batta del Monte missionario apost. scritta in Galasse nella Moldavia li 6 Nov. 1680.

In questa misera provincia in breve sara deposto il Prencipe e vi poneranno due Bassa e la Provincie sare tutta Turca e le chiese quali sono principali saranno tutte moscheo e l'altre tutte demolite, pero vengo alli piedi di V. S. Ill-ma con quel magg-r zelo che sii possibile a pregarla che vogli significare a S. M-ta le miserie e pericoli che noi stiamo accio che m-ta sua alla Porta ottomana ne faccia memoria quando S. M-ta manda accio tempestivamente preveniamo avanti che siamo prevenuti perche per la riva del Danubio dal mar negro infino a Nicopoli altra chiesa cattolica che questa di Galazze non vi è, e questa è una scala che di tutte le nationi vi capitano. Li mesi passati ne ho scritto alli ss-ri Ambasc. di Ragusa et al residente della M-ta Cesarea et anco a monsig. nostro in Constantinopoli a tal effetto, acciò potiamo ottenere un firmano dalla Porta ottomana tempestivamente per questa misera chiesa ma essi non possono per anco effettuare cosa alcuna, nessuno potrà ottenere questo solo che la M-ta Regia di Polonia. Ch'è di quanto la supplico acciò non perdiamo questa misera chiesa.

CXVII.

1681 *Septembrie* 17. Conventualul Iacob Dluski, numit episcop de Bacău, de către regele Poloniei, cere dela card. Barberini să fie promovat, de oarece e dispus să rezideze în Moldova, și a trimis dejă 120 floreni ung. (pentru bulă)¹).

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII. 26, (6647) ff. 151—152.

1) Dluski e prezentat de Sobieski dejă la 20 Noembrie 1679. V. actul n A. Vasniewski, Szesc tygodni na Wschodzie Krakow 285. Dar Papa se grăbi să numească mai întâiu pe Piluzzi la 23 Dec. 1679. Arhiva istorică, vol. I. p. 176.

Em-mo e Re-mo Sig-r Sig-r mio Padron Col-mo.

Quando aspettavo, doppo tanti stenti l'espeditiōne di Roma per vescovato di Baccovia in Moldavia; ecco mi viene aviso che costi non si crede ch'io dovesse andare à risedere in detto vescovato. Io non posso maggiormente assicurar la S. Chiesa di ciò, che giuramento il quale ho fatto in presenza del Monsig-r Martelli Nuntio Ap-ico in Polonia, secondariamente adesso in presentia del Monsig-r Palavicini Nuntio pure Ap-ico in queste parti, il quale mandarà la copia di detto giuramento a V. E. E se sapesse la forma più efficace, la farei per accreditare la mia persona vile, acciò possa quanto prima portami collà (*sic*), e servire alla S. Chiesa et alla salute d'anime di quelli populi deserti, e privi del Vescovo 17 anni e più. Supplico dunque a V. E. si compiaccia à porgermi la mano in queste turbulenze, et inviarme presto al servizio di Dio e la S. Chiesa sua. Et io m'obligo non che andare, mà volare quanto prima alla residenza e colà servire co'l ogni affetto e spirito vivo a S. D. M., la S. Chiese e V. E. finche vivo.

Hò rimesso in Roma 120 Ungari come povero religios o il resto ricommando à V. E. et alla Sacra Congreg-e de Propaganda fede, alla quale sarò sempre obedientissimo e prontissimo servo. Mentre co'l fine riverentissimo faccio inchino a V. E., ele bacio la sacra porpora. Varsavia 17 di Settembre 1681. Di Vostra Eminenza.

Umilissimo Servo

F. Giacomo Dluski

nominato di Moldavia Min. Con.

(Fe dos)

Al Em-mo e Re-mo Sig-re Sig-re e Padrone Col-mo Il Sig-r Cardinale Carlo Barbarino Protettore di Polonia.

Roma

1681 Varsavia *11 Sett-re¹⁾

Padre Dluski

Nominato di Moldavia risposta.

S'aspetti il P. Sernicoli per parlargeli.

1) Data aceasta a primirii scrisorii de sus la nunțiatură e greșită; va fi poate 17 Sept.

CXVIII.

1681 Septembrie 24. Dluski insistă pe lângă card. Barberini să fie promovat la scaunul de Bacău, de oarece alți preoți mai avuți, cărora regele Poloniei le oferise această episcopie, refuză să rezideze acolo, unde nu sunt venituri și unde e pururea primejdie de războiu. El însă va primi subsidii dela rege, și are și rude în apropiere. Se roagă ca Propaganda să plătească restul peste 120 fl. ung. cât costă bula, căci el este un călugăr sărac.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXII. 26, (6647) ff. 153—154.

Em-mo e Rev-mo Sig-re Sig re Padron mio Col-mo.

Si è fatto per errore ch'il mio giuramento non fù mandato à Roma ordinario passato, adesso si manda assieme con la mia humilissima supplica, la quale metto sotto i sacri piedi di V. E. pregando la humil-me di compiacersi a promovermi a questo vescovato di Bacchovia al quale son preconizzato avanti un anno, mà per mancanza del denaro non posso ottener l'espeditiione delle Bulle per esso, essendo un religioso povero. E vero che non ambivo questa dignità, mà son constretto con le promesse varie di sua Maesta Reale ad accettarla, perche quelle persone ricche, alle quali sua M-tà conferiva detto Vescovato, non volsero giurare, ne manco pensare della residenza in esso, per esser senza provisione bastante, e nelli pericoli e turbulenze continue, maggiormente adesso, durante la guerra in quelle parti. Havendo dunque fatto giuramento anno passato, particolare supra (*sic*) la residenza, fuor di quello che si ricercava alla forma del processo, nelle mani del Monsig-r Martelli Nuntio Ap'lico passato, il quale giuramento forse non è stato ingrossato nel processo, perche intendo che si dubita della mia residenza. Il Monsig-r

Ill-mo Pallavicino Legato d'adesso ricevè da me un altro giuramento in questa forma proposto, quale si manda a V. E. Et io supplico, che V. E. sua parte domando (*sic*) alla gloria di Gesu Christo, e promotione di S. Chiesa, non à me indegno e sconosciuto servitore faccia conferenza co'lla (*sic*) S. Cong-ne di Propaganda acìò si degnino quelli Em-mi pagare il resto alla Cancellaria, mentre non bastano quelli 120 Ungari quali hò rimessi a Roma, et io sborsarò quel tanto che spenderanno nelle mani di qualche missionario in Moldavia, havendo promessa una provisione sufficiente dalla Real Maestà doppo che sarò capace d'essa, havendo di più parenti vicin'a quelli paesi. Subbito dunque mi procurerà la consecratione e detta provisione per andar quanto prima alla residenza e far ogni servitii di Dio, di S. Chiesa di V. E. e di quelle povere anime tanto tempo prive di pastore, e questo servitio farò co'l aiuto di Dio, con ogni affetto vivo, e devotione. Mentre co'l fine facendo profundissimo inchino le baccio la sacra porpora.

Di V. E.

Varsavia 24 7-bre 1681.

Humill-mo Serv-re

F. Giacomo Dluski

Nominato di Moldavia Min. Con.

[Nel tergo]

1681, Varsavia 24 Settembre

Padre Dluski

Nominato di Moldavia risposta.

CXIX.

1681 Decembrie 22. Papa promoveazà pe Conventualul Iacob Francisc Dluski la episcopia de Bacău, antecesorul Gorecki fiind mort, iar regele Poloniei cerându-l. I se impun condițiile stabilite de Alexandru VII, ca și la predecesorii lui ¹⁾.

Arhivele Vaticane. Serin XII, Tom 134, Fol. 126.

1) V. aceste condițiuni la doc. C. Eubel l. c. pag. 114 cunoștea documentul de față.

Rome in palatio apostolico in Vaticano feria secunda die 22 decembris 1681 fuit consistorium secretum in qua SS-mus D. N. Referente Revmo domino Card. Barberino ad supplicationem regis Polonie providit etc. ecclesie Bacoviensi vacanti per obitum bon. mem. Jacobi Gorecki ultimi illius episcopi extra romanam curiam defuncti de persona Rev. Patris Jacobi Francisci Dluski presbiteri ordinis Minorum Conventualium fidem etc. professi omniaque etc. habentis ipsumque illi in episcopum prefecit et pastorem curam etc. committendo cum decreto quod antequam munus consecrationis suscipiat adimplere debeat coram nuncio apostolico omniaque et singula contenta in decreto alias in congregatione de propaganda fide coram felicis recordationis Alexandro septimo predecessore nostro habita emanato et publicum documentum ad urbem transmittere teneatur quodque sacrarium sacra supplectili sufficienter instruat ecclesie cathedralis et domus episcopalis reparationi pro viribus incumbat prebendas theologalem et poenitentiarum ac seminarium ad prescriptum sacri concilii Tridentini instituat montemque pietatis erigi curet eius conscientiam desuper onerando absolvens etc. cum clausulis etc.

CXX.

1682 *Ianuarie 14.* Dluski mulțumește card. Barberini pentru o scrisoare în care i se anunță acordarea bulei de numire la episcopia de Bacău¹⁾.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII, 26 (6647) fol. 155.

Em-mo Sig-r Sig-r Padron mio Col mo

Ritornando à Varsavia, trovai la lettera di V-a Em-a piena d'affetto et amore più che d'un padre, nella quale

1) Scrisoarea în chestiune erà datată din 6 Decembrie 1681, precum se vede în doc. urm.

legendo incomodi, inchini, fatiche e fastidii per amor d'un sogetto indegno stupisco; e pensando d'un ringratiamento adeguato, non trovai altro che Iddio Benedetto per cui la Chiesa et amore s'affatiga; il quale solamente è bastante a pagare adeguatamente, tanto a V. E. le solitudini et impiegi (*sic*). quanto a tutti Eminent-mi Sig-ri Cardinali le gratie fatte in riguardo della povertà della Chiesa di Bacchovia. Quanto poi a mè, io procurerò che V. E. in ogni suo commandamento sia sodisfatta. come di tutti il cuore, e di pieno affetto desidero quanto prima sentire i suoi bramattissimi commandi, facendoli profondissimo inchino e baciando riverentissimamente la Sacra Porpora. Varsavia 14 di Genaro 1682.

D. V. Em-ma.

Humiliss-o Ser-re

F. Giac. Dluski

Nominato di Bacchovia

(Pe dos:)

1682

Varsavia 14 Gen-ro.

Mons-r Vescovo di Baccovia.

risposta

CXXI.

1682 Martie 25. Dluski neprimind încă bulele, le reclamă dela card. Barberini.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII, 26 (6647) ff. 156—157.

Em-mo e Rev-mo Sig-re Sig-re Padro mio Col-mo.

Quanto restai consolato dalla lettera di V. E. di 6 di Decembre, tanto adesso resto tedioso non havendo l'affetto, ne nota alcuna d'allora in quà. Come dunque di tutto'l cuore hò ringratiato a V. E. per le fatiche fatte, e charità, et a tutto Sacro Collegio per i favori, et adesso ringratio, e ringratiarò fin che vivo; così humilissima-

mente supplico V. E. che si compiacia anco finire il negotio con far spedire le Bolle, et altre gratie, le quali si concedono a gli patri missionarij, presto, perchè quell'anime patiscono, et io me ne consumo menando la vita miserabile tanto tempo senza frutto, e dovuto servitio di Dio. V. E. mi perdoni che scrivo così, perchè Iddio lo sa come son travagliato. Mà a V. E. prego di tutto 'l cuore perfettissime allegrezze in queste sacre feste di Pasqua, et altre sempre, e sempre, mentre resto sempre pregando la sua D. per ogni felicità di V. E., a cui facendo profondissimo inchino le baccio (*sic*) riverent-nte la sacra porpora. Varsavia 25 di Marzo 1682.

D. V. E.

Humiliss-o serv-re

F. Giac. Dluski

Nom-o Vesc-o di Moldavia m. p.

Pe dos :

1682

Varsavia 25 Marzo

Mons-r Vesc-o di Moldavia.

risposta

CXXII.

1682 *Iunie 17*. Dluski mulțumește card. (Barberini) Protector al Poloniei, pentru bulele trimise, ce le va scoate îndată ce va avea cu ce să plătească cheltuelile de 72 taleri. In urmă se va îngriji ca să fie hirotonit.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII. 26 (6647) fol 159.

Eminent-mo Sig-re.

Finalmente con la gratia, cura, e solitudine paterna di V. E. m'invio Sig-r Sernicoli transumpto Instrumento

authentico delle Bolle, il quale ricevendo hoggi 17 Giugno rendo le gratie infinite a V. E. pregando la S. D. M-ta che gli dia ogni perfetta felicità. Procuraro dunque quanto prima la consecratione, mà prima bisogna procurare 42 Ungari e 5 Giuli, per pagare le spese del Sig-r Ser-nicoli, à quello à chi hà mandato suddetto Instrumento, perche altrimenti impossibile è haverlo, se prima non si pagino (*sic*) detti 72 scudi. Procurarò poi solitamente la consecratione doppo la quale subito me n'invio verso quelle parti, dove pregarò Dio Benedetto che mi faci corrisponder al carico imposto dalla S-a Sede, et intentione di Sua Santità, e fatiga di V. E. à cui faciendo profondissimo inchino, le baccio la Sacra Porpora.

Varsavia 17 Giugno 1682

Al Em-mo Protet-re di Polonia

D. V. E.

Humiliss-o et oblig-mo serv-re
F. Giacomo Dluski Vesc-o Eletto
di Baccovia

(Pe dos)

1682

Varsavia 18 (*sic*) Giugno
Mons-r Vesc-o di Baccovia
risposta.

CXXIII.

1682 Iunie 24. Scoțând bulele, Dluski observă că lipsește decretul lui Alexandru VII, care conține condițiunile hirotonirii ¹⁾. Il reclamă.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII, 26 (1647) fol. 160.

Em-mo Sig-re Padron mio Col-mo,

Il Monsig-r Nuntio A-plico in Polonia, era pronto a consecrarme domenica passata, mà nella Bulla provisionis

1) V. aceste condițiuni în doc. C.

trovò una clausula giunta la quale bisogna adempire, et è questa. Volumus autem quod tu antequam munus consecrationis suscipias, adimplere tenearis, coram dilecto filio nostro, et Sedis A-plicae Nuntio, in Regno Poloniae commoranti, omnia et singula contenta in Decreto, coram fel. rec. Alexandro Papa VII, praedecessore nostro, emanato, et publicum documentum ad Urbem transmittere. Il quale Decreto non trovandosi in queste parti, vengo à supplicare V. E. che mi faccia la carità e mandi il punto necessario autenticamente cavato dal detto Decreto. Non scrivo à miei agenti havendo sperimentato la loro lunghezza (*sic*) nell' espedioni (*sic*), et io vorrei non che andare quanto prima, mà volare se ci fussi possibile alla mia Chiesa per sodisfare à tanti oblihi, e per pagare tanti danni nell' anime per si lungo tempo fatti. Pregando dunque V. E. che mi perdoni tant' incomodi dà me fatti li faccio umilissimo inchino e baccio riverentemente la sacra Porpora.

Varsavia li 24 Giugno 1682

D. V. E.

Humiliss-o serv-re

F. Giacomo Dluski

Vesc-o Eletto di Moldavia m. propria

Pe dos:

1682

Varsavia 24 Giugno

Mons-r Vescovo di Baccovia

risposta.

Sr. Abbate Bianchi si compiacerà di essere quanto prima da Mons-r Segretario di Propaganda per havere l'accennato Decreto di Alessandro settimo.

CXXIV.

1682 Octombrie 17. Dluski anunță card. (Barberini) Protector al Poloniei, că plecând 5 zile după

hirotonirea sa spre Moldova, e nevoit, din îndemnul regelui, să adăste la Lemberg rezolvirea unor neînțelegeri între Domnul Moldovei și niște Poloni¹⁾.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII, 26 (6647) fol. 161—164.

Em-mo Rev-mo Sig-re Sig-r Padron mio Col-mo.

Quinto giorno dopo la mia consecratione son partito da Varsavia verso la mia Chiesa, e già sarei gionto, se non accadesser certi novi disturbi, tra 'l Prencipe di Valachia²⁾ e certi Sig-ri Polachi, e cosi Sua Maestà di Polonia mi persuase tratenersi qualche giorno à Leopoli, sinche s'accordino. il che si crede faranno fra 15 giorni; e per ciò mi tratengo in Leopoli tanto volentieri come la pietra in aëre. Il giuramento adesso mando a V. E. perche volevo mandarlo per un mio huomo, mà non era possibile. Doppo ch'arriva alla diocesi subito avisarò di tutto V. E. a cui baccio riverentemente la sacra porpora.

Leopoli 17 Ottobre 1682

Di Vostra Eminenza

Humiliss-o et Oblig-mo Ser-re

F. Giacomo Dhuski

Vesc-o di Moldavia m. p.

Al Em-mo Protetore

Pe dos:

1682

Leopoli 17 Ottobre

Mons-r Vesc-o di Baccovia

risposta.

Il Decreto l'ha havuto il S-r Abbate Passionei segretario del Sacro Collegio.

1) Aceste neînțelegeri erau probabil referitoare la Ucraina, pe care Turcii o cuceriseră de curând dela Poloni, și peste care făcuseră guvernator pe Gh. Duca, Domnul Moldovei, care la rândul său numea acolo guvernatori. Xenopol, Ist. Rom. IV, pag. 334—335.

2) De sigur greșeală în loc de Moldavia.

CXXV.

1682° Noembrie 26. Dluski scrie card. Barberini, că a intrat în Moldova la 8 Noembrie și a luat în posesie catedrala la 23 a aceleiași luni ; a găsit pretutindeni bisericile în ruină, afară de Cotnari. Nu se poate căpăta merinde decât în Ungaria, țara fiind stoarsă de biruri insuportabile și trecerile dese ale Turcilor ¹⁾.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII, 26 (6647) fol. 167—68.

Em-mo Sig-r Sig-r mio Padron Col-mo.

Entrando in Moldavia al 8 di Novembre, passai per sei luoghi dove sono le chiese catholiche, delle quali una sola a Kotinari è comoda, tre misere, due senza le porte et altari, la settima in Bacchovia cathedrale, nella quale ho pigliato il possesso à li 23 di Novembre, trovai totalmente rovinata dal fiume, e la stanza vescovale insieme, sì che adesso si dicie (*sic*) la messa in una habitatione in una miserabile di legno vilissimo nella quale avanti era cucina, l'habitatione per la persona s'afita da un cittadino. Quanto poi a viver non ci e' l modo per adesso, perche non si trova ne grano, ne vino, ne gente, ne bestiame per amor di spesso passaggio di Turchi, e non si trova ne anco à comprare, se non in Ungaria, e questo per esser stata grandissima oppressione da i tributi insuportabili. E se l'ha qualche poco il Monsig-r Arcivesco di Martianopoli, di quello hà da viver per il verno, et io non hò altro ricorso se nò alla borsa, la quale quando mancherà, farò ricorso alla protezione di Vostra Eminenza e fra tanto andarò a trovare i altri luoghi, aciò possa dar informatione sufficiente quella S. Cong-ne de Pro-

1) Cfr. tabloul trist ce-l face Xenopol l. c. pag. 332 urm. despre aceste vremuri.

paganda fede, tanto delle chiese quanto delle persone. E qui non attediando più le fò umiliss-o inchino ele baccio riverentemente la Sacra Porpora. Bacchovia 26 Nov-re 1682.

D. V. E.

Umiliss-o oblig-mo serv-re

F. Giacomo Dluski

Vescovo di Bacchovia

Pe dos :

Al Em-mo e Rev-mo Sig-r Sig r mio Padron Col-mo
Il Sig-r Cardinale Carlo Barberini
Protettore del Regno di Polonia

Roma

1682

Baccovia 26 Nov-re

Mons-r Vescovo

risposta.

CXXVI.

1683 *Julie 19*. Dluski trimate card. Protector un raport despre eparhia sa mult bântuită. Se plânge de prefectul Vito (Pilluzzi), care înstrăinează lucruri de ale bisericilor. Cere, între altele, desființarea prefecturii, ca să rămână singur episcopul cârmuitor efectiv, și să asculte toți de dânsul.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. LXXVII, 26 (6647) fol. 165—166.

Emm-o e Rev-mo Sig-r Sig-r e Padrone mio Col-mo.

Adessò veramente conosco che cosa sia esser Vescovo di Moldavia dove è poca fede, afari molti, pericoli continovi, tribulationi infinite. luoghi dove possono viver adesso sacerdoti sono 4 cioè, Kutnarium, Iassi, Galatz e Baia. Altri sono cinque quando tornano i populi, cio Bacchovia, Totrus, Hus, Barlad. Altri dove sono le chese

(sic) mà nessuno catholico, sono Soczava, Fonteni ¹⁾, Nemo ²⁾, Roman, Foruan ³⁾. Altri dove chese sono desolate sono Moniest ⁴⁾, Vaslui, cum aliis tribus. I sacerdoti sono attualmente 5, missionari 4, et un secolare in Kutnar, et un altro secolare appresso di me il quale ordinaì Quaresima passata, et un subdiacono frate Conventuale. Quando poi si compiacera S. D. M-ta conceder la pace e vittoria ai Catholici (la quale se cominciò segnalatamente perche oltro 7 combattimenti particolari con vittoria di nostri il Cielo stesso mandò una saetta di fuoco nel esercito Turchesco, la quale acendendo la polve de munitione ammazzò molte migliaia di Turchi. I S. Polachi poi già uniti con i Moschoviti già sono nei confini di Moldavia la quale adesso fuge dove puole) saranno e chese molte e popoli molti. Mà se la S. Cong-ne de Propaganda vole veramente la propagatione in questa provincia, bisogna che prima faci buon ordine, qui est anima rerum, cioè levi di qua il nome di prefetto il quale stando sempre fuor di provincia, non hà altro che'l nome, e faci governar la Chiesa come si deve da un Vesco (sic) mentre già è fatto dopo 19 anni, perche altro nei tempi dei administratori, i quali guastorno totalmente e la Chesa di Bachovia e'l Vescovato (e finalmente il passato Mons-r Vito, co'l suo capellano frà Antonio Torre, il quale dissipò tutti i sudditi della villa vescovale con le grandissime oppressioni, e tanto bestiame, quanto l'altre robe di casa. et anco della chesa, perche una campana porto in Transilvania, e la vende con trenta piastre e 10 sacchi di grano a un certo nobile chiamato Sando Ianus, la quale hò visto nel campanile della chesa sua) altro è adesso quando co'l aiuto di Dio et assistenza dello Spi-

1) Fântânelele, jud. Bacău.

2) Piatra-Neamț.

3) Fărăoani, jud. Bacău.

4) Mănești, jud. Bacău.

ritu Santissimo sarei bastante a governar queste sette a nove chese co'l pace e l'ordine perche adesso non se può. essendo i padri missionari esenti dalla obbedienza del vesc-o. Uno dice che son con tanta autorita come tu, l'altro, a dispet o tuo volo star qui, basta non ti posso spiegare i spropositi e confusioni, quali hò patito principalmente dal detto Padre Antonio Torre il stà adesso in Transilvania co'l suo Arciv-o

In giorno del Natale lo mandai a una villa grande una legha Tudesca distante per celebrar la Messa a quei populi co'l mio cavallo, il medemo Padre Torre, mà non solamente non volse andare, mà immediatamente avanti la Messa mi rupè tutte l'ostie, sì che son stato necessitato spoliarmi e far di novo fare l'ostie con grandissimo scandalo di gente in tanta festa radunata, lascio i miei disgusti; ci è un altro mà dopo l'admonitione s'accorse; i altri sono boni, e principalmente in Galatz Padre frà Gio. Battista de Monte il quale veramente degno d'ogni rispetto, perche hà fatto molte cose bone a quella chesa e luogo, con la vita e modestia religiosa al populo edificatione. Adesso supplico l'altre gratie farmi mandare, come 1° le facultà conceder solite ai missionari cisè di binare ecc. 2° Ordinandi aliquando extra tempora juxta necessitatem seu commoditatem Ecclesiae. 3° Exercendi pontificalia in provinciis adiacentibus, idem in Podolia, Tartaria, Transalpina et Transilvania semper ante ab episcopis et administratoribus Moldaviae administrata¹). 4° Conficiendi Olea Sacra extra Cœnam Domini, et cum tribus vel 4 sacerdotibus, quia ecclesiae sunt distantes multum non possunt sacerdotes redire pro Paschate ad suas ecclesias. 5° Si durum videtur S. Congre-

1) Dluski a fost rău informat în această privință. Dacă episcopii din trecut ai Moldovei au săvârșit slujbe arhieresti în alte țări, aceasta au făcut o nu în calitatea aceasta, ci în virtutea unor numiri speciale de episcopi auxiliari (sufragani) în eparhiile respective.

gationi tollere nomen praefecti hinc, adiungat illud episcopo, saltem pro hac vice, nam in posterum non curo dummodo meo tempore fiat ordo. 6° Sunt et erunt multae ecclesiae consecrandae et portatilia, reliquias SS. transmittere dignetur ad Ill-mum Nuntium Varsaviam. Queste dunque gratie chiedo dalla S. Madre. e dalla Vostra Eminenza, a cui facendo profondissimo inchino le baccio riverentemente la sacra Porpora.

Iassi 19 Luglio 1683

Di Vostra Eminenza

Questa è 3 lett-a doppo che son venuto, o veramente ritornato in diocesi per la settimana S. mà risposta non hò nessuna.

Umiliss-o et obligat-mo serv-re

F. Giacomo Dluski

Vesc-o di Moldavia. 1)

Pe dos:

1683

Iassi 19 Iuglio

Mons-r Dluski Vesc-o di Moldavia
risposta.

Al Em-me S. Prot-re di Polonia

CXXVII.

1698 Iulie 22. Nunțiul din Varsavia trimite card. Barberini actul regal de prezentare al lui Bieganski la episcopatul de Bacău, recomandând pe acest candidat pentru știința și înțelepciunea sa, și propu-

1) Această scrisoare este ultimul semn de viață al lui Dluski. Chiar în anul 1683 a fost prins de Tătari, cari l-au ars în coaste, probabil spre a-i stoarce bani. Kedzierski în Sulzer, Gesch, des Transalp. Daziens. vol, III. Viena, 1782, pag. 548.

nând sã i se uşureze taxele bulelor, de oarece bi-
sericile din Moldova se aflã în stare deplorabilã.

Arhivele Vaticane. Nunziatura Pol. vol. 119.

Perfezionatosi da me il processo sopra la vita del P(ad)re Bieganski nominato dalla (M(aes)ta Sua al vescovato di Bacchovia li rimetto presentem(en)te al signor Cardinal Barberino annessavi la presentazione del Re diretta alla S(anti)tà di N. S. Ricorro pur anche alla somma generosità di V. E. affinche si degni onorare del suo validissimo patrocínio il P(ad)re sud(dett)o mentr'egli per la sua dottrina di cui ha dato saggio nelle cattedre non solo di Polonia ma anche d'Italia per la sua prudenza mostrata nell' esercizio delle principali cariche della sua religione et in fine per l'esemplarità di costumi di cui per fama universale fra questi popoli egli e dotato, potrà senza dubbio esercitare con frutto e con edificazione la cura de' popoli a lui commessi. Aggiungo che la povertà della chiesa sud(dett)a di Bachovia, che appena basta per sostentar il vescovo, merita qualche benigna indulgenza di N. S. nella spedizione delle Bolle et ancora i benefici uffizi dell' E. V. per intercederla.... a cui oso soggiungere che notizia piu recenti della Mold fanno una relazione cosi deplorabile dello stato di quella chiesa ch'è ben degna della clementissima compassione di N. S.

(Nunțiul)

CXXVIII.

1698 Octombrie 10. Franciscanul Bieganski, episcop ales de Bacãu, multumeşte card. Protector cã i s'au iertat taxele bulei.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. 1567, f. 92—93.

Eminen-me et Re-me Princeps

D-ne D-ne Patrone Coll-me

Recepi literas mihi indigno ab E. V. scriptas Roma
23 Augusti, ex quibus cognosco summam clementiam, be-

nevolentiam et generositatem tanto Purpurato Principe dignam. Accepi enim promissum condonandas mihi fore expensas solvi solitas pro expediendis Bullis istius mei pauperrimi episcopatus, quem Deum testor exactus sum (si Sanctissimo D-no nostro Papae placuerit) suscipere non ex aliqua humana ratione, sed ductus mero zelo animarum et Catholicae Religionis inter schismaticos propagandae. Terruit quidem me Rv-mus noster Pater Confessor SS. Officii; magnas mihi expensas enumerando et scribendo, quibus me imparem paupertas religiosa ostendit: Sed ego confisus Principis verbo Eminentiae Vestrae D-ni et Protectoris nostri clemen-mi, ex sua protectione optimum spero finem, et desideratam expeditionem; pro qua promissa mihi gratia iterum provolutus ad pedes E. V. D-ni mei clem-mi humi(li)ter supplico; Deum Omnipotentem quousque vixero supplex exorando pro sua incolumitate, exaltatione et salute, dummodo fimbriam S. Purpurae venerabundus deoseculor maneo.

Varsaviae 10 Octob. 1698

Emin-tiae V. D-ni mei et Patroni Clemen-mi

Humillimus obligat-mus et devot-mus servus

Frat. Bieganski

Theo-s Regi-us

Pe dos:

1698

Varsaviae X Octobris

D. Episcopus Bacoviensis

responsio

CXXIX.

1699 Ianuarie 7. Bieganski. episcop de Bacău, mulțumeste card. Protector pentru iertarea taxelor; cât pentru cheltuelile de 300 talere romane, el e silit să le adune.

Bibl. Vatic. Cod. Barb. Lat. 6644, f. 156, 157.

Eminent-me Princeps D-ne D-ne
Patrone Clemen-me

Prostratus ad pedes Em-e V. D-ne mei Clemen-me maximas quas possum humiliter gratias ago pro tanto patrocínio quod dignata est habere Em-a V-a, in promovendo me indignum ad episcopatum Baccoviae, quem suscepi pro gloria Dei, ductus solo zelo salutis animarum procurandae in terra hostili et schismatica. Gratias item ago quod ex innata sua clementia impetraverit mihi condonationem expensarum pro Bullis solvi solitarum, quia certe ex meo episcopatu non proventus sed mors expectanda, quae pro fidei dilatatione dulcis cuique esse debet. Scribit mihi tamen Rv-mus Pater Consultor Brigaldi quod pro aliis expensis faciendis necessario sunt mittenda trecenta Scuta Romana. quae pauper religiosus invenire cogor. Pro his itaque beneficiis et gratiis obligatissimum animum ad pedes Em. V. Domini mei Clem-mi prosterno, Deum optimum die et nocte exorans pro sua in columitate et diurna salute pro gloria Dei et Ecclesiae S. et decore nostrae Reipublicae, gratiae et protectioni ulteriori ne recommendans maneo.

Varsaviae 7 Ianu. 1699

Emin-me D-nis V. D-ni mei Clem-mi

Humillimus et Indignus cliens et servus

Frat. Bieganski

E-pus Baccoviae

Pe dos:

1699

Varsaviae 7 Ianuarii
doi E-pus Baccovien.

Responsio.

CXXX.

1699 *Septembrie*. Bernabei, episcop de Prisrend și preposit din Székes-Féhervár, serie nunțului Santa-Croce (1680—1720) în Polonia, că el nefind vicar apostolic în Valahia, Moldova, Serbia, etc., n'are de ce să meargă într'acolo. De altminteri explică pricina, de ce nu merg bine aceste misiuni, și propune diferite măsuri ce ar fi de luat pentru a remedia.

Copie contemporană la un anticar din Roma.

Bernabei, vescovo di Prissrend, preposito d'Alba Reale a S. Croce.

Mi partecipa V. S. Ill-ma li sensi della sacra Congregazione di Propaganda fide che sono di dovermi portare in Servia ad essercitare il mio officio di Vicario Apostolico et di acudire all' interessi di quelli catolici di Prissrend, mio vescovato, et io che non sono vicario apost. di Servia non so come si dirriga a me un tal ordine. Sono io vicario apost. di Valacchia.... Mold. Val. Servia, Albania, Macedonia? Hanno i loro vicarii o devono haverli.

Se la sac. Congr. sopradetta mi conosce capace di servirlo lo farei con una visita della Mold., della Tartaria, della Valacchia, delli confini, della quale vicino al Danubio posso chiamare li missionarii della Servia vicina...e togliere gl'abusi...

Questo diro per informare V. S. Ill-ma che le missioni di Val. Mold. ed altre sono mal regolate...

1-mo perche si mandano missionarii la magior parte ignoranti massime delle controversie che sono in quelle parti dove si mandano

2-do giovani libertini che vivono fuori de chiostri volentieri, dove perdono quel poco di religiosita che vi portano

3-o perche non sono provvisi a suoi tempi delli promessi sussidii, sono necessitati a mercantare anco di cose vilissime cive di noci, oveparre et altre bagatelle per le publiche fiere senza habito al che non sono astretti nelle sopradette Provincie, e fanno delle usure con impressi scandalosi.

4-o Il tenerli fuori molto tempo piu del patrito (?) che si affetionano talmente a quella vita libertina per facere altre cose che poi difficilmente si cavano di la. Il padre Giorgini et il Padre Benzi li siano di esempio de quali il ? contumace alla sac. Congr. ritornò lusingato da me et altro fuggito di Mold. si trova in Val. contro li comandi della Sac. Congr. appostata con scandalo di tutti quei popoli.

(Propune deci)

2-o Li missionarii da mandarsi nella Mold. nella Val. et in altre Provincie si devono far studiare due anni in Roma o in altra Provincia ...

3-o che fussero deputati a servire solo 4 anni.

8-o che portino il loro camice, amito, calice, pianeta et altre cose necessarie per il sacrificio della messa, essendosi trovati certi missionarii in Mold. Ch'andando da una citta all'altra per aministrare sacramenti celebrava con una camisa di donna, con una nesse (?) della nedesima per pianeta e si serviva per calice d'un bichiero di vetro, per corporale d'un fassoletto ed un altro minore per purificatorio. ¹⁾

1) Asemenea acuzații în sec. XV în Iorga, Studii și doc. I—II p. XXXIII.

7 lu-

